

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ & ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΜΕΝΙΑΝΩΝ ΧΑΝΙΩΝ "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

ΧΡΟΝΟΣ 3ος ΦΥΛΛΟ 12ο, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, ΜΑΡΤΙΟΣ 1999 ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΗ 1, ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι τσ' Ελευθερόπολης ΗΠΑΜΕ ΤΗΝ ΤΣΙΚΟΥΛΙΑ ΜΑΣ ΚΙ ΕΪΠΑΜΕ ΤΑ ΧΩΡΑΤΑ ΜΑΣ

Αναγνώστη μου μερωντικέ,

Γράφω σου τα, μα θα σου τα πανε και ξεστομάτου, ως έλεγε κι η Διονύσσιαν.

Εσιμίζαμε, γιατί' αφού λες, αρμενιανοί και ξενομερίτες φίλοι μας, να κασαπιλέγομε την πίτα μας για το καλό του χρόνου, κι είπαμε πάλλ... Κι είναι δεν είπαμε. Αθβολές παλιές εφέραμε κι ετροζαρίσαμε με την ψυχής μας, ως το συνηθίζομε σε τέτοιες έσιμιζες. Ήπιαμε και τσι τσικουδιές μας με τα μερακλιδικά γλυκά και τα φουρνιστά ροφήθια, που είχαν ετοιμάσει από σπέρας οι γυναικές, εψηφίσαμε δια βοής και με κούρταλα και τη νέα δημογεροντιά τσ' αδελφότητάς μας των εξόριστων στην Αθήνα αρμενιανών ο "Κριτοβουλίδης", και, ως μας εντράκαρε η πείνα, γιατί με ζαχαρωτά βέβαια και μ' αστραγάλια δε γεμίζει η κοιλιά, αγκαλιαστήκαμε, φιληθήκαμε σταυρωτά, κι αποχαιρετιστήκαμε, καθέννας να πάει στο ταρδάκι του. Κι είπαμε κατόπι, οι συντακτικοί επιτρόποι τσ' εφημερίδας, το πρώτο γραμματσάκι, μετά από κείνη την έσιμιξη, να 'ναι ο λόγος που μας εβγάλε ο καλαμαράς τούτης της στήλης, γιατί μας το γυρέψανε κομπόσοι χωριανοί, που, κατά την ανάγκη του ο καθέννας, δεν εμπόρεσε να μας έρθει. Άλλος γιατί είχε τοιμόγεννη τη γυναικά του, άλλη γιατί 'ταν ασαράντιστη λουχούνα με το κοπέλι να κρέμεται στη ρόγα του βυζού τζή, άλλος εντάντεψε γέρο, να μην πάρει τσι σκάλες και πάει από πέσιμο... Ένας άλλος εκανάκευε την πεθερά του να τηνε καταφέρει να του γράψει τα' αμπέλι, μ' αναφιλέ-πονηρός δαίμονας η πεθερά - κι άλλος έβλεπε, ότ' αμπέλι γη τη γρά του, παρά την αγαπητικιά του να μην τη χάσει. Κι άλλος, άλλα αντ' άλλων μας ελέγανε από τα τέλια και τα κοινοστά τελέφωνα... Εν' αντρώγινο μάλιστα, ως μας είπε μια γειτόνισσα ντωνε φιδόγλωσσα, ήτον έτοιμο να μας έρθει, μα την τελευταία στιγμή αρπαχτήκαμε και στο τραχαπάλεμα εβγάλανε, ως φαίνεται, τα μάθια ντωνε, γιατί μας εμηνόσανε πως εβγάλανε πονάματο κι οι δυό, και δεν πρέπει, ώστε να ντωνε περάσει, να βγούνε να τσι δει ο ήλιος. Περαιστικά, και σύντομα να ζαναϊδούνε το φως των αματών τους. Και να πανουργιάνει ο πόνος που τσι καβαλίκεψε.

Είπε μας, το λοιπό, ο γέρω μας γραμματικός:

Χύλια καλώς μας ήρθετε, βιόλες και μενεξέδες,

ξενομερίτες, φίλοι μου, κι αρμενιανοί αδερφοί μου που με τη βίζιτά σας, ούλοι, πολύ μας ετιμήσατε, εσείς τ' Αποκορόνιου φούλι.

Πάντα να 'μαστε καλά κι όποιοι δε μας αγαπά να μάσε θωρεί να σκα, φτου μας κι αλάβωτα μας, να ζισόμε και να τα γλεντούμε τα νιάτα μας εμείς και τα κοπέλια εσείς, κι οι κοπελιές με τσ' ομορφιές και με τσι χάρεις σας και τσι χαρές οπου σκορπά και που μοσκοβολά η συντροφιά σας.

Να χαιρόμεστανε κι εμείς οι γερνόντι τα γερατειά μας, με τσι χιονίστρες, την κασιδά και την γκρίνια μας που εδά το χειμώνα με την κλεισούρα, ανταγιντιστοί μαστε κι αντόδια βγάνομε με το γκρι και γκρι, τόνα δε μας αρέσει και τα' άλλο μάσε βρομεί, ως θα την ακούσατε και τη δικιά μου γκρίνια παρακάτω για τσι μόδες και τα φερσίματα τω σημερνό.

☞ συνέχεια στη σελίδα 6

Το Τοπικό Συμβούλιο Αρμένων,
το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου
και
η Ελευθερόπολις εύχονται σε όλους
Καλό Πάσχα

ΟΙ ΑΡΜΕΝΙΑΝΟΙ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΕΚΟΨΑΝ ΤΗΝ ΠΙΤΤΑ ΤΟΥ "ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗ"

Γενική Συνέλευση και εκλογές

Στις 24 Ιανουαρίου 1999, στην αίθουσα της "ΠΑΓΚΡΗΤΙΟΥ ΕΝΩΣΕΩΣ". Ο Σύλλογος των Αρμενιανών της Αθήνας πραγματοποίησε την Τακτική ετήσια Γενική Συνέλευση των μελών του και παράλληλα "έκοψε" την Πρωτοχρονιάτικη πίττα.

Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης ανέλαβε ο κ. Νίκος Βαγιωνάκης και η κ. Δήμητρα Παράσχου εκτέλεσε καθήκοντα γραμματέως. Στην Γενική Συνέλευση και την όλη εκδήλωση παραβρέθηκαν και τι-

Μια άποψη από την εκδήλωση. Διακρίνονται οι συγχωριανοί μας Γ. Τερεζάκης, αντιπρόεδρος του Συλλόγου, ο παπά-Μανώλης Καβρουλάκης, ο βουλευτής Χανίων Σ. Μιχαηλιάνης, ο Γ. Μαραγκουδάκης και η Δ. Παράσχου. (φωτό Γ. Μπαρίας)

μησαν με την παρουσία τους οι χωριανοί μας κ.κ. Νίκος Χριστοδουλάκης υφυπουργός, Σήφης Μιχαηλιάνης βουλευτής, καθώς και ο αιδεσιμολογιώτατος, παπα-Μανώλης Καβρουλάκης. Ο πρόεδρος της Γ.Σ. μετά από σύντομο χαιρετισμό και ευχές προς τους παρευρισκόμενους στην εκδήλωση, καλεί στο "ΒΗΜΑ" τον πρόεδρο του απερχόμενου Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου Γ. Φρεσκάκι για την από μέρους του έκθεση των πεπραγμένων του χρόνου που πέρασε. Ο τελευταίος αναφέρεται κυρίως στις καλοκαιρινές εκδηλώσεις του Συλλόγου στους Αρμένους, τη συνεργασία με άλλους πολιτιστικούς φορείς κλπ καθώς και στους στόχους του Συλλόγου κατά τη διάρκεια του νέου χρόνου όσο και στην εφημερίδα του Συλλόγου, κάλεσε δε τέλος στο βήμα τον Γενικό Γραμματέα και Διευθυντή της εφημερίδας κ. Γιάννη Τσακνράκι, ευχαριστώντας παράλληλα τόσο τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου όσο και αυτά της Συντακτικής Επιτροπής για τη συνεργασία και την προσφορά τους γενικότερα.

Ο κ. Τσακνράκις μίλησε εμπειριστατωμένα για την "ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙ" ως προς την δομή, το περιεχόμενο, τους προβληματισμούς και στόχους, αύξηση φύλλων ετησίως, αλλά και σελιδιών ανά φύλλο, παρέθεσε στοιχεία κυκλοφορίας, χωρίς να παραλείψει και τα αναφυόμενα προβλήματα, υπότιτλος μετά την κατάργηση της κοινότητας, οικονομικά θέματα, θέματα αρχαιακού χώρου κλπ.

Επεσήμανε τέλος με έμφαση -όπως και ο Πρόεδρος του Συλλόγου στη δευτερολογία του τις αρνητικές επιπτώσεις, αδυναμίες και δυσχέρειες εζ' αφορμής έλλειψης στέγης του Συλλόγου.

Τέλος εκτίθεται από τον ταμία του Συλλόγου κ. Ιωάν. Βαγιωνάκη ο οικονομικός απολογισμός ο οποίος και καταλήγει ως εξής:

ΕΣΟΔΑ Δρχ. 689.262
ΕΞΟΔΑ Δρχ. 252.040
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΤΑΜΕΙΟΥ 31-12-98 Δρχ. 437.222

Μετά την κατά την προβλεπόμενη διαδικασία έγκριση των πεπραγμένων του Συλλόγου,

☞ συνέχεια στη σελίδα 12

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ

Με μεγάλη επιτυχία έγινε στις 13 Μαρτίου, στο κέντρο "Ζορμπάς", ο αποκριάτικος χορός του Συλλόγου μας. Η συμμετοχή ήταν μεγάλη, και το κέφι κράτησε μέχρι αργά το πρωί. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους και χαιρέτησαν ο βουλευτής Χανίων Σήφης Μιχεθογιάννης, ο Δήμαρχος Αρμένων Παντελής Καραγιαννάκης και ο Πρόεδρος του Τοπικού Συμβουλίου Αρμένων Γιώργος Χαϊβαδάκης. Ιδιαίτερη εντύπωση προξένησαν με το χορό τους τα μικρά Αρμενιανάκια. Την εκδήλωση άνοιξε με χαιρετισμό του και παρουσίασε το πρόγραμμα ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου Γιώργος Φρεσκάκις.

Και του χρόνου νάμαστε καλά.

κοινωνικά

ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΕΣ

Πέθανε και ετάφη στους Αρμένους η **Δήμητρα Τζογκουνάκη του Μανούσου**.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η **Κατερίνα Τζομπανάκη** σύζυγος **Γεωργίου Ελευθ. Τερεζάκη** γέννησε στις 18 Ιανουαρίου αγοράκι.

Να τους ζήσει.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Ετήσιο μνημόσυνο θα τελέσουν στους Αρμένους, στις 4 Απριλίου, τα αδέρφια και τα ανήψια στη μνήμη του **Δημητρίου Ι. Βασμουλάκη**.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Ανέλαβε πλοίαρχος ο **Γεώργιος Πριπάκης του Δημητρίου**, του πλοίου "ΡΕ-ΘΥΜΝΟ" της ANEK από την 1.1.1999, το οποίο εκτελεί δρομολόγια Πειραιά-Ηράκλειο. Τον συγχαίρομε και του ευχόμαστε καλές θάλασσες.

ΒΑΣΙΛΗΣ Κ. ΜΑΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗΣ

Το 'πε ως το τέλος ο Βασίλης το ποτήρι με το φαρμάκι τόσων θανάτων, με καρτερικότητα κι αξιοπρέπεια, "αλέθοντας" το πόνο το γερό, βουβός, στα δόντια του", το ίδιο όπως έκανε λίγα χρόνια πριν ο αδελφός του ο Μαραγκουδογιώργης...

Τέτοια ηρωική αντιμετώπιση του θανάτου, που σε γυρίζει δύο αιώνες σχεδόν πριν πίσω, και σου θυμίζει την πρώτη δοκιμασία της οικογένειας, όπως μας την δίνει ο προπάππος τους, ο Κριτοβουλίδης, που του 'σφαξε κι εκείνου, στα 1824, ο χάρος, μεταμορφωμένος τότε σε Τούρκο, τους αγαπημένους του ανθρώπους. Και, ο τραγικός Καλλίνικος μας δίνει στ' "Απομνημονεύματα" την ειδίση της συμφοράς μ' αυτές τις μετρημένες και λιτές φράσεις, διατυπωμένες μάλιστα σε τρίτο πρόσωπο:

"Έπεσε δε τότε [...] ο Ιωάννης, πατήρ του Κριτοβουλίδου". "Ο δε [συγγραφέας των "απομνημονευμάτων"] αφού είδε πατέρα και οικείους θυσιασθέντας μεταξύ πολλών άλλων, παρέλαβε τας διασθωθείσας δύο αγάμους αδελφάς...". Και το μαρτύριο και το κυνηγητό του χάρου συνεχίστηκε στις χιονισμένες κι άγριες αποκορωνιώτικες και σφακιανές μαδάρες...

Το 'πε το φαρμάκι ως την ύστερη ρανίδα κι ο Βασίλης, μα στο τέλος η καρδιά του, τρυφερή και πονετική, σαν όλων των Μαραγκουδάκηδων, δεν άντεξε και, πριν από λίγο, σταμάτησε να χτυπά...

Κι εμείς, όσοι λάβαμε το θλιβερό άγγελμα και συνοδέψαμε το σκήνωμά του στην ταφή, αναλογιζόμεσταν τη νέα δοκιμασία της πονεμένης οικογένειας και του χωριού μας, αναλογιζόμεσταν τον άνθρωπό μας, που χάσαμε, ενώ η ψυχή του εφερούργιζε κιόλας στους απάνω Αρμένους των ουρανών, αγκαλιασμένη από τη στρατιά των αγγέλων της οικογένειας.

Εμείς, Βασίλη, οι χωριανοί, όλοι οι χωριανοί σου κι οι φίλοι σου, που σ' αγαπούσαμε, μας αγαπούσες και μας ετιμούσες με τη φιλία σου, τώρα περισσότερο παρά ποτέ εκτιμούμε κι αναζητούμε την παρουσία σου και την ωραία μορφή σου να προβάλλει από τα Μαραγκουδιανά, χαμογελώντας και χαιρετώντας μας, που, αλίμονο, δεν θα την ξαναδούμε πια...

Βασίλη, χάρε

ΧΑΡ.ΜΠ.

Συμπληρώθηκαν, στις 22 Μαρτίου, δύο χρόνια από τον θάνατο της **Μαρίας Μιχ. Καλλιβρετάκη**, που θα την θυμούμαστε πάντα με πολλή αγάπη.

“ΝΑ ΠΑΩ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΟΥ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ, Ν’ ΑΚΟΥΣΩ ΤΟ ΓΕΛΙΟ ΤΩΝ ΧΩΡΙΑΝΩΝ ΜΟΥ”

Γράφω σε περασμένο φύλλο, πως οι παλιές μανάδες του χωριού μας φεύγουνε μια-μια, και μας αφήνουνε φεύγοντας την πίκρα της ορφάνιας, που γίνεται νοσταλγία, καθώς διαβαίνουμε ρούγες και γειτονιές του χωριού, αναζητώντας την παρουσία τους, το πρόσωπό τους το γλυκό που πρόβαλε από την αυλή ή το περβάζι του παραθυριού, χαμογελώντας και χαιρετώντας μας με μια κίνηση του χεριού, που το 'νοιώθεις σα να σ' ευλογεί και να σου χαϊδεύει το πρόσωπο με τρυφεράδα και στοργή:

–“Καλώς το τ’ αντράκι μου. Καλώς τη θυγατέρα!”...

Πριν από πολλά χρόνια, μου 'λεγε μια απ' αυτές, στην Αθήνα όπου την είχανε “φυλακωμένη” για να της χαρίσουνε άνεση και καλοπέραση, σ' έν' απ' αυτά τα κομμάτια, ζεστά μα παγερά και στεγνά από ζωή “κουτιά”, κι ένιωθε, σαν την περδικομάνα του δαφνοφάραγγου που την εκλείσανε σε κλουβί:

–“Να πάω, παιδί μου, στο χωριό ν’ ακούσω το γέλιο το χωριανό μου”!

Τούτ' η κουβέντα της γερόντισσας κλείνει μέσα της, συμπυκνώνει και διατυπώνει παραστατικά, μαζί με τον πόνο του ξεριζωμένου από τη μικρή-πικρή πατρίδα του, και την κοινωνικότητα της ζωής του παλιού ανθρώπου, τις αξίες και τον ψυχισμό του.

Να πάει, γυρεύει στο χωριό, για να ιδεί τους ανθρώπους του, “τους χωριανούς μου, παιδί μου”: Αυτό το **ανθρώπινο τοπίο** είναι που αναζητά να ιδεί και ν' ακούσει το γέλιο του, αυτό πρώτα, και κατόπιν να ιδεί και το φυσικό, το πανέμορφο Αρμενιανό τοπίο, που βέβαια τ' αγαπά, τ' αναζητά, και στα φυλλοκάρδια της καρδιάς του το 'χει γραμμένο. Και καθώς οι δυνάμεις του τον εγκαταλείπουν, και χάνει την ελπίδα του να το ξαναϊδεί το χωριό και τους ανθρώπους του, παρακαλεί να πάνε τουλάχιστο και ν' αποθέσουν στον Προφήτη Ηλία το σκήνωμα ή τα οστά του...

Κλειώ Νικητάκη

Οι πικρές αυτές σκέψεις έρχονται στο νου, καθώς ανεβαίνω την Απάνω Γειτονιά και σταματώ στο σπίτι του Νικηταχρήστο, γυρεύοντας, από συνήθεια, να ιδώ τη θειά την Κλειώ, που μας άφηκε χρόνους το φθινόπωρο. Μα κι από την απεραντινή μεριά φευγάτες ήτονε, τελευταία, η Δέσποινα του Τερεζομανώλη, η Σταματούλα κι η Κυριοχρήσταινα, κι άλλες, παλιότερα, μορφές, αγιασμένες από χρόνια, που, καθώς παλιό τέμπλο αγίων εκκλησίας περνάνε από το εικονοστάσι της ψυχής μου, που σταματά σ' ετούτη την τελευταία αποδημήσασα, τη θειά την Κλειώ και στην ωραία μορφή της, ίδια με την ψυχή της, την ευγενική και καλοσυνάτη...

Κάθομαι όξω στο πεζούλι, βαστώντας ένα κλωνάρι βασλικό που το 'κοψα από τη διπλανή αλιτάνα, και συλλογούμαι τις γερόντισσές μας αυτές, συλλογούμαι το δράμα μαζί και το θαύμα των μανάδων του χωριού, που γεννήσανε κι αναθρέψανε παιδιά στα δύσκολα χρόνια τα παλιά, και στ' άλλα, τα δίσεχτα χρόνια της κατοχής. Κι είχανε να παλαίψουνε, για να τ' αναθρέψουνε, μ' άγριες στερήσεις κι ανέχειες, κυνηγητά κι αγωνίες, για να τα μεγαλώσουν και να παραδώσουν στην κοινωνία, με ψηλά το μέτωπο της τιμής και της υπερηφάνειας, τη σημερινή μεστωμένη γενιά του χωριού, που συνέχειά της είναι τα νέα παιδιά, και τα 'άλλα που βρίσκονται ακόμη εις τ' άγγουρα χρόνια, ως τα 'δαμε και τα χαρήκαμε το καλοκαίρι.

Φεύγουνε, τουλάχιστον, οι μανάδες μας αυτές, δικαιωμένες και βραβευμένες γι' αυτά τα παιδιά π' αναστήσανε, και για τα παιδιά των παιδιών τους, που ευτυχίσανε να τα γνωρίσουνε και να τα κανακέψουμε πριν αποχωριστούνε τούτον τον κόσμο τον καλό.

Κι εσύ, θειά Κλειώ, που έφυγες τελευταία περιγυρισμένη και στολισμένη από διαλεχτά παιδιά κι εγγόνια, που εσύ τα βύζαζες το γάλα της αρετής και της τιμής σου, και η ψυχή σου, δικαιωμένη κι ευτυχιμένη, θαν επέταξε για τις σκηνές των δικαίων, ενθ' αναπαύεται.

ΧΑΡ. ΜΠ.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση της Κοινότητας των Αρμένων και του συλλόγου Αρμενιανών Χανίων "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

Εκδότης-Διευθυντής
Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124
173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. & Fax: 9916613
Email: jtsk@hol.gr

Συντακτική Επιτροπή
Κουρομιχελάκης Βασίλης
Μπουρνάζος Χαραλάμπους
Στυλιανομανωλάκης Γιάννης
Τσακίρακις Γιάννης
Τσιτσιριδίου Ελένη

Η ροδαρά μας

Τη ροδαρά μας τη σημερινή φόρτωσα στη γαϊδούρα
κι ένα καρβέλι φτάζυμο έθεκα στην καπούλα.

Χριστός ανέστη

Χριστός ανέστη εκ νεκρών...
ψέλνει ο παπάς ακόμα.
Χριστός ανέστη! λέω κι εγώ
και σε φιλώ στο στόμα!
κι ύστερα λέω στο Χριστό:
-Σ' ευχαριστώ (Ι. Πολέμης)

Μαντινάδες (αρμενιανές)

Όλοι με λεν ομορφονιά, ασίκη, παλικάρι
διάλε τη μια που βρίσεται να πει πως θα με πάρει.

Σελάτο βούι αγόραζε και γάδαρο καμπούρη,
γυναίκα λιανοκάωτη και χούρο μακρομούρη.

Μια μαντινάδα θα σου πω, μα μην παραζηγήσεις,
το γύρω-γύρω πήγαινε να μη με κουτουλήσεις.

Δίπλα θα πάρω τα βουνά τσ' οφίδες να ρωτήσω,
αν αγαπάς άλλη κιαμιά εγώ να παραιτήσω.

Ως πέφτουνε τση λεμονιάς τα έμορφα τζή άνθη,
έτσι 'πεσε κι η νιότη μου στα χέρια σου κι εχάθη.

Σ'ένα δεντρί ακούμισα να πω τα βάσανά μου
και το δεντρί μαράθηκε από τα δάκρυά μου.

Είσαι τ' ασάνι του ντουνιά, του γιασεμού κλωνάρι,
πρεπιά τση επαρχίας μας και του χωριού καμάρι.

Γνωμικά και παροιμίες

Ξύλο σε ξένο κόλω δεν πονει.
Άμα κατουρείς τη θάλασσα
το κατρουλιό σου θα το βρεις στ' αλάτι.

Είντα κατέει ο χούρος από κουδούνια και σπιρούνια.

Εγώ σου λέω πως δεν έχω αρχ...α
και συ μ' ερωτάς πόσα κοπέλια έχω.

Αίνιγμα (αρχαίο σ' αρμενιανή μεταγραφή)
(βλ. σημ. αρ. 2)

Ο Λαμπαθές ο Βασιλειός πήρε φωτιά για κόλλα
και τα ποτήρια κόλλησε στη ράχη του Νικόλα.

Καθαρογλωσσίδι

Έχω μια σκυιά ορφή, ορθή πεντολευκοκυκλωτή
κάνει σύκα ορθά, ορθά πεντολευκοκυκλωτά.
Πάει ο κόρακας ορθός πεντολευκοκυκλωτός,
να φάει το σύκο το ορθό, ορθό το
πεντολευκοκυκλωτό.

Λόγου χάρη! (βλ. σημ. αρ. 3)

ΕΡΩΦΙΑΗ

Τα γέλια με τα κλάματα, με την χαράν η πρίκα
μιάν ώραν εσπαρθήκασι κι ομάδι εγεννηθήκαΧ
γιατός μαζί γυρίζουσι και το 'να στ' άλλο
αλλάσσει,
κι όποιος εγέλα το ταχό, κλαίγει πριχού βραδιάσει.
Για κείνο βλέπω τη χαρά κ' εγώ την εδική μου
πως θα γυρίσει σ' άμετρη πρίκα και παιδωμή μου,
και στέκομαι τρεμάμενη σα να 'χα να περάσω
μια θυμωμένη θάλασσα γη άγριο κιανένα δάσο.
Μοίρα κακή κι αντιδίκη, τυραννισμένη μοίρα,
ποια πάθη από τον έρωτα, ποιες πρίκες δεν επήρα;

Πότες τους αναστεναμούς γη πότες τ' ώχ οϊμένα
τα χείλη μου εσοκλόσασι τα πολυπρικαμένα;
Πότες κ' εμέ τ' αμμάτια μου μιάν ώραν εσεπνώσα,
πότες γλυκιά τα σφάλισα κι ανάπανη μου δόσα;
Στη δούλεγη κ' εις τσι καημούς μικρή περίσσα εμπήκα
το' αγάτης, κι όλα τα κακά κ' οι παιδωμές μ' ευρήκα.
Μόνια μου με τον έρωτα καθ' ώραν επολέμου,
και κιανενός τα πάθη μου δεν έδειχνα ποτέ μου.
Χίλιες φορές μ' εδόξευγε, χίλιες να πάνει τόπο
στο νου μου δεν τον άφηνα μ' ένα γη μ' άλλο τρόπο
χίλιες τ' αφτιά εμολύβωνα, γη να μηδέ γροικούσι
τσι σιργουλιές του τσι γλυκειές, τα μέλη να πουνούσι
χίλιες με την πορπατηζιά, χίλιες με μια και μ' άλλη
στράτα τη θέρμη του έσβηνα στο νου μου τη μεγάλη.

Μα κείνος, μάστορας καλός γιαι' ήτο του πολέμου,
μέρα και νύκτα δυνατό πόλεμον εδιδέ μου
κι ώρες με τ' άρματα ως εχθρό κι ώρες ξαρματωμένο
τον έβλεπα σα φίλο μου περίσσα αγαπημένο.
Κι ώρες γλυκός μου φαίνετο κι ώρες πρικύς περίσσα
κι ώρες στρατιώτης δυνατός κι ώρες παιδάκιν ίσα.
Κι ώρες μ' επαίδευγε άπονα κι ώρες πολλές μ' εκράτει
γλυκότετες παρηγοριές και σιργουλιές γεμάτη.
Χίλια ακριβά τασσίματα μου 'τασσε κάθε μέρα
και χίλια μου 'κτιζε όμορφα περβόλια στον αέρα
χίλιες σγουράφιζε χαρές μέσα στο λογισμό μου
και χίλιες έδειχνε ομορφιές πάντα των αμματιό μου.
Τσι δυσκολίες μου σήκωνε κι απόκτηι έκανε με,
μιλιές γλυκές μ' αρμήνευγε κ' εδιδασκάλευγέ με
τόσον, απού μ' ενίκηση και δούλη απόμεινά του
και τση καημένης μου καρδιάς την έξουσα έδωκά του.
Κ' εδά που καλορίζικη παρ' άλλην εκρατούμου
και χίλιες έτασσα χαρές κι ανάπαψες του νου μου,
τονέ θωρώ τον πύβουλο και την αγάτη αρχίζει
την ψεντική απού μου 'δειχνε σε μάχη να γυρίζει.
Μα τον Πανάρετο θωρώ κ' έρχεται σα θλιμμένο
και το μαντάτο το πρικύ θε να 'χει μαθημένο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Για τις μαντινάδες

Τς σημερινές μαντινάδες της "Ροδαράς", "αρμενιανές"
όπως τις χαρακτηρίζουμε, τις διαλέξαμε από μια συλλογή
76 διστίχων που είχε συλλέξει και μας τις είχε στείλει, πριν
δεκαπέντε χρόνια, με τον αδελφό της, πρόεδρο τότε του
"Κριτοβουλιδή" Γιώργο Μανατάκη, η Ευανθία Μανατάκη
- Χαλβαδάκη - καλή τους ώρα και των διονόν- γη να τις
πούμε σε γλέντι του συλλόγου μας. Τις είπαμε βέβαια και
τις χαρήκαμε, ήπιαμε και στην υγεία της Ευανθίας γη το
φιλοδώρημά της, επεράσαμε καλά εμείς, κι εσείς καλύτερα
θα περάστε αν τις διαβάσετε.

2. Για το αίνιγμα το σημερινό

Το αρχαιοελληνικό αυτό αίνιγμα αναφέρεται από τον
Αριστοτέλη (384-323 π.Χ.) και μεταφρασμένο όχι στην...
αρμενιανή (όπως η παραπάνω
μεταγραφή του από εμάς, που του
προστέσαμε και δυό αρμενιανούς, το
Λαμπαθέ το Βασιλή και το Νικόλα το
Στυλιανομανωλάκη, που του 'βαλε
βεντούζες ο Βασιλής γη να τότε
γιατρέψει από την πούντα π' άρπαζε τα
φώτα, όταν εβούτιζε στον Πλάτανο γη να
βγάλει το σταυρό -ας είναι καλά κι
οι δυό) έχει ως εξής:

"Ενας άνθρωπος κολλάει το μπακίρι με
φωτιά πάνω σ' έναν άλλον άνθρωπο".
Πρόκειται βέβαια γη τις βεντούζες,
που την εποχή εκείνη ήταν από μπακίρι,
όπως σημειώνει ο αξεχάστος Ηλίας
Ηλιού, του οποίου είναι και η μετά-
φραση στη νεοελληνική.

3. Λόγου χάρη

Το λούλουδο της "Ροδαράς" που είχε
την επιγραφή "Μια λέξη, πες μου" το οποίο είχε προστεθεί
στα περιεχόμενα του μικρού αυτού ανθολογίου της
"Ελευθερόπολης" από το πέμπτο φύλλο κι αποσκοπούσε:
α) Να γνωρίσει με τρόπο ευχάριστο στους νεαρούς
αναγνώστες αλλά και να θυμίσει στους μεγαλο-γερόντους,
μέσα από κρητικά ποιητικά κείμενα, παλιότερες λέξεις της
κρητικής διαλέκτου, που με τον καιρό χάνονται κι
αφανίζονται, όχι μόνο από τα κοσμοπολίτικα αστικά
κέντρα, όπου κάθε καρδιάς καρδί, κι όλες οι φυλές του
Ισραήλ, έχουνε μαζευτεί και γλώσσα ελληνική, γνήσια και
καθαρή δεν ακούς και δε διαβάζεις συχνά.

β) Να δώσει μια γεύση, μικρή έστω, από τα κείμενα της
μεγάλης Κρητικής Λογοτεχνίας, αντλώντας απ' αυτά λέξεις
ξεχασμένες κι "αποσυρμένες" από την καθημερινή
"κυκλοφορία", και παραθέτοντας στίχους που περιέχουν
μια κάθε φορά από τις λέξεις αυτές.
Λίγες βέβαια σταγόνες μέλι ήταν οι στίχοι αυτοί, μα η γλίσκα
τους πολλή και πολλοί ήταν που γλυκαθήκανε και ψάξαν
και βρήκανε και διαβάσανε ολόκληρο το έργο. Βρήκανε
δηλαδή την κυψέλη με το μέλι του καθενός από τους
μεγάλους (Κορνάρος, Χορτάτης), αλλά και τους
δευτερότερους (Μπεργαδής, Μπουνιαλής, Φυλιέρης κ.λπ.)
κλασσικούς της Κρητικής Λογοτεχνίας, στίχους των οποίων
διαβάσανε στη "Ροδαρά".

Αφού λοιπόν οι κλασσικοί μας έγιναν γνωστοί, και
αγαπητοί και σ' όσους δεν τους εγνώριζαν ή τους
θυμήθηκαν οι αποδέλοιποι, σκεφτήκαμε πως είναι πια
καιρός, αντί να δίνουμε σε κάθε "Ροδαρά" λιγ' απ' όλα και
σχεδόν τίποτα, να δίνουμε, στο εξής, ένα καλό κομμάτι από
την κερήθρα, ένα μεγαλύτερο δηλαδή απόσπασμα έργου
("Ερωτόκριτο", "Ερωφίλη", "Θυσία του Αβραάμ",
"Ερωτικά Ονειρά", "Όμορφη Βοσκοπούλα" κ.λπ.) μαζί μ'
ένα κατατοπιστικό σημείωμα γη το έργο αυτό και τον
δημιουργό του. Και οι άγνωστες λέξεις του αποσπάσματος,
όλες τώρα, να ερμηνεύονται με ένα Γλωσσάριο.

Λόγου χάρη! Αυτό το όνομα, που σημαίνει βέβαια τη
χάρη του λόγου και μαζί δείγμα, παράδειγμα τέτοιου
χαριτωμένου λόγου ποιητικού κρητικού, είπαμε να

☞ συνέχεια από τη σελίδα 3

ονοματίομε το καινούργιο ρόδο της "Ροδαράς" μας. Κι έτσι σήμερα διάβασες, αναγνώστη, απόσπασμα από την "Ερωφίλη" που γι' αυτήν και τον ποιητή της θα μιλήσουμε τώρα.

Η πρώτη έκδοση (Βενετία 1637) της "Ερωφίλης" του Γ. Χορτάτση. Από τότε η μια έκδοση διαδέχεται την άλλη.

"Κατσούρμπος", η ποιμενική κωμωδία "Πανώρια" ή "Γύπαρης", πιθανόν και η κωμωδία "Στάθης". Στίχους από τα έργα αυτά έχουμε δημοσιεύσει στη "Ροδαρά" σε προηγούμενα φύλλα.

Το έργο. Η "Ερωφίλη", το αριστούργημα αυτό του Χορτάτση, είναι το ένα από τα δύο κορυφαία έργα του Κρητικού Θεάτρου. Γράφτηκε γύρω στα 1600 και είναι επηρεασμένο από την αρχαία ελληνική τραγωδία (την "Αντιγόνη") του Σοφοκλή: συγκρίνετε τους στίχους του αποσπάσματος που παραθέτουμε με τους στίχους της "Αντιγόνης": "Ερως, ανίκατε μάχαν..." = "Ερωτα ανίκατε στον πόλεμο", πρότυπο της έχει ιταλικό έργο, όπου όμως ο Χορτάτσης "ενεφύσησεν ελληνικόν άρωμα", καθώς κι όπου "διαλύμπει η ποιητική χάρις", παρατηρεί, από το 1868 ήδη, ο ιστοριοδίφης και εκδότης της Κ. Σάθας. Έχει επισημανθεί ακόμη ότι τα έργα της Κρητικής Λογοτεχνίας ("Ερωτόκριτος", "Ερωφίλη", "Βοσκοπούλα" κ.λπ.) στάθηκαν επί αιώνες, τα απολαυστικά αναγνώσματα των υποδοχόντων τα οποία καλλιεργούσαν το πνεύμα και σφυρηλατούσαν το εθνικό φρόνημα. Και η "Ερωφίλη", ως λαϊκό ανάγνωσμα, γνώρισε μεγάλη επιτυχία, μέσα και έξω από την Κρήτη, αλλά και ως θεατρικό έργο παιζόταν ως τις μέρες μας. Έχει ακόμη παρατηρηθεί ότι, σε σχέση με άλλα κρητικά κείμενα αυτής της περιόδου, η "Ερωφίλη" είναι έργο περισσότερο περίτεχνο, πυκνό, χωρίς τη λαϊκότητα της τέχνης π.χ. του "Ερωτόκριτου". Οι στίχοι της "Ερωφίλης" διακρίνονται από μία ιδιαίτερη αβρότητα, λυρισμό και ευγένεια, γραμμένοι, στα διαλογικά μέρη, (όπως το απόσπασμα που παραθέτουμε πιο πάνω) σε ωραίους δεκαπεντασύλλαβους ομοιοκατάληκτους στίχους με ιαμβικό μέτρο (=μια συλλαβή τονισμένη και μια άτονη :υ):

"Δυο περιστέρια πλουμιστά μου φαίνετονε, νένα, σ' ένα ψηλότατο δεντρό κι εθώρου φωλιασμένα, κι εσμίγασι κανακιστά και σπλαχνικά εφιλούσα, κι ένα τ' αλλού τα πάθη τας, σου φαίνετο, εμιλούσα". Και η γλώσσα του έργου είναι υποδειγματικού επιπέδου. Το απόσπασμα που παραθέτουμε στη σημερινή "Ροδαρά", δείγμα μιας σπάνιας ποιητικής δημιουργίας, έτυχε μιας εξίσου σπάνιας μελοποίησης από τον Μάνο Χατζηδάκη και ιδανικής απόδοσης από τη Φλέρη Νταντωνάκη (Μ. Χατζηδάκη, "Ο μεγάλος Ερωτικός").

Γλωσσάριο

αποκότη, αποκοτώ = αποτομώ
γροικούσι, γροικώ = ακούω
εθώρου, θωρώ = κοιτάζω
εμιλούβωνα, μολυβώνω = χύνω μολύβι, φράσσω
εσμίγασι. Σμίγω = συντροφιάζω, συναντιέμαι
μιλιές, μιλιά = ομίλια
οιμένα, οιμέ = αλίμονο
ομάδι = μαζί
ορμήνευγε, ορμήνεύω = συμβουλεύω
παιδωμέε, παιδωμή = βάσανο
πίβουλο, πίβουλος = επιβουλος, δόλιος, δολερός, πανούργος
πρίκα = πίκρα
σπλαχνικά, σπλαχνικός = πονόψυχος, φιλεύσπαχνος
τάσσιματα, τάσσιμο = υπόσχεση
ταχύ = προί
φωλεμένα = φωλιασμένα

ΜΙΧΑΗΛΣ Α. ΤΕΡΕΖΑΚΗΣ

Συμπληρώθηκαν τον Οκτώβριο δεκαπέντε χρόνια από τον θάνατο ενός διαλεκτού ανθρώπου του χωριού μας, του Μιχάλη Λάμπρου Τερεζάκη, που μαζί μ' άλλους της παλιάς λεβεντογενιάς, του χωριού, καθώς ο Γιάννης Ν. Σκανδάλης, ο Κίμων Φραντζεσκάκης, ο Πέτρος Μαντωνανάκης, ο Κωστής Γαβρίλης, ο Βασίλης Ιω. Μαραγκουδάκης, οι Βασμουλάκηδες, κι άλλοι καλοί και διαλεκτοί, που στις πρώτες τους έγνοιες ήταν, όχι βέβαια ο ατομικός πλουτισμός αλλά ο πολιτισμός, η ελευθερία και η κοινωνική δικαιοσύνη, η διάσωση και η διάδοση της ανθρωπιστικής παράδοσης, των αξιών και της ομορφιάς τούτου του τόπου του καλού.

Μιχάλη Τερεζή, όλοι οι χωριανοί, κι πιο πολύ εμείς οι παλιοί που σε γνωρίσαμε και σ' εχτιμήσαμε, δεν σε ξεχνούμε ώστε να ζούμε. Και σ' ακριβοχαιρούμε από τούτο εδώ το εφημεριδάκι μας, την "Ελευθερόπολι", ως το βαφτίσαμε με το όνομα που η συντροφιά σου, των φοιτηρών και των γραμματικών του καιρού σας εκείνου πρωτοδιάβασε στα γραφτά του προπάππου των σημερινών αρμενιανών, του Μαραγκουδιανού Κριτοβουλιδή, και μας το μάθετε, εμάς των κατοπιών σας, πως το όνομα αυτό ήταν το βραβείο και η τιμή του χωριού μας για την εισφορά του, με αίμα των παιδιών του, στην Κρητική Ελευθερία. Γι' αυτό και το 'χατε γραμμένο, πριν από τον πόλεμο του '40, στ' απενα-

ντινό του προγονικού σου σπιτιού μαγαζί του Λαμπροκλή.

Μιχάλη Τερεζή, από μας τους μεστομμένους

Αρμενιανούς που όσον πάει και φτάνει η ώρα η ψυχή μας ν' ανοίξει πανιά για το ταξίδι το στερνό, καλήν αντάμωση.

ΧΑΡ. ΜΠ.

25 ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ (Απάτητες Μαδάρες)

Της Κρήτης τα ψηλά βουνά
τα πορπατήξαν Άντρες
μας λειο το τραγουδι.

Το Ψηλορείτη αδερφέ,
απάτητες Μαδάρες,
της μάνας Κρήτης καύχημα.
Αλαφροπάτητες πλαγιές
λημέρια λεβεντόψυχων
που Λευτεριά μας χάρισαν.

Το γέλιο τους, το δάκρυ τους,
το αίμα της καρδιάς τους,
στα σπλάχνα σας φυλάξατε
αθάνατες Μαδάρες.
Και χρόνια τώρα
το μήνυμα τους στέλνετε
με τις κρυστάλλινες πηγές.

Και του χωριού μου οι πλάτανοι,
περήφανα παιδιά σας,
ντυμένοι βιαστικά
με την καινούργια πράσινη στολή τους,
ολοκέντητη απ' του ήλιου τα φυλιά,
απ' τις πηγές που αδιάκοπα αναβλύζουν
τα λόγια σας ρουφούν.

Με τις ψηλόλιγνες κορφές
οι πλάτανοι σας αντιχαιρούνε.
Και με το θρόισμά τους
που ταξιδεύει ο άνεμος,
μανταφόρος ακούραστος,
μύρια σας λένε.

Δεν ξέχασαν
στον ίσκιό τους, τόσες φορές
ακούσανε άλλους αντρωμένους
μαύρης σκλαβιάς να μελετούν τον όλεθρο.
Και με καμάρι, πέτρα την πέτρα,
βλέπανε της Λευτεριάς
το κάστρο να πυργώνουν.

25 του Μαρτίου, της Λευτεριάς γιορτάσι,
άγιων ψυχών, μνημόσυνο καρδιάς.

Και του χωριού μου οι πλάτανοι,
φωτολουσμένοι, αγέραχοι,
να τραγουδούν και πάλι
της Κρήτης τ' άγια χώματα
να πορπατήξαν Άντρες!

Μαίρη Πριπάκη - Κουντάνη

Τοπωνύμια και τοποθεσίες των Αρμένων

Πάντα μου δημιουργούσε εντύπωση ο πλούτος της ονοματοθεσίας των περιοχών του χωριού μας. Λες και κάποιος σοφός χωροθέτης, μοίρασε τα περβόλια, τα λιόφυτα, τ' αμπέλια και τα χωράφια κι ύστερα κάθισε και διάλεξε το ποιο ταιριαστό όνομα για κάθε ένα. Πολλές φορές για κάθε ένα, ένα ξεχωριστό όνομα. Ονόματα από προέρχονταν, από το είδος, το χρώμα ή τη μορφολογία της γης, το όνομα του ιδιοκτήτη, του τωρινού ή του παλιότερου, τα δέντρα ή τα φυτά που ήταν συνηθέστερα, από ονόματα αγίων και εκκλησιών, ονόματα ζώων και πουλιών, ήχους και θρύλους, σε υπέροχους συνδυασμούς σύνθετων λέξεων, αλλά και ονόματα που δύσκολα μπορούμε να ετυμολογήσουμε. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός, ότι από εκατόν πενήντα περίπου ονομασίες μόνο δύο τρεις έχουν Τούρκικη προέλευση.

Στο σημείωμα αυτού του φύλλου θα αναφέρω, όσα τοπωνύμια μπόρεσα να μαζέψω, από τα οποία τα περισσότερα μου εξιστόρησε ένα βράδυ τον περασμένο καλοκαίρι, ο πατέρας μου, φανατικός λάτρης, αλλά πολύ καλός γνώστης των τοπωνυμίων του χωριού μας.

Η ορθογραφία των ονομάτων δεν είναι, για όλες τις λέξεις, επιβεβαιωμένη, αλλά ελπίζω ο πίνακας που ακολουθεί, να διορθωθεί, να συμπληρωθεί, αλλά κυρίως κάθε λέξη να ετυμολογηθεί, δουλειές δύσκολες, και χρονοβόρες. Γι' αυτό και περιμένω, τη γνώση όσων κατέχουν και το κοντυλοφόρο, όσων μπορούν.

Στην καταγραφή γίνεται προσπάθεια να ακολουθηθεί μια σειρά, έτσι να μην χρειάζονται επεξηγήσεις για το που βρίσκεται η κάθε τοποθεσία (τουλάχιστον

για τους Αρμενιανούς).

Πηριολίκι, Αμνυόλοι (Του Πρίπη το περβόλι), Γρε Ανέζα, Καμίνια, Καμινάκια, Αμμούτσες, στον Σουλειμάνη (Παταμαρκάκη), Κορακιά, του Λούπη το πηγάδι, Πάνω Γαλανές, Κάτω Γαλανές, Τράπεζες, Λάκος, Ζερβός Λαγγός, Δαφνοφάραγγο, (Χαλέπα του Βαγιωνή), Μαραθμοούρες, Λουρί, (Λουρί του Πατηνιώτη), Ρουσιές, Κακαλόνια, Του Γέρακα ο Λαγγός, Καροπούλια, Γρε Σπηλιά, το Πατηήρι, Τσουρλάρα, (Του Σέλλο το σπιτάκι), Μύλος, Άγιος Κωνσταντίνος, Βαλίτσας, Καμαράκια, Σκορδιλιανή, Χαμαμάκι (του Πατηνιώτη).

Γαϊδουροκυλίστρα (Γαϊδουροκυλίστρα υπάρχει και στα Καμίνια), Περδικόγρεμος (Άγ. Αντώνης), Πετούλα, Λεντάρη Σπήλιος, Λιβαδερό, Μουγγιδές, Πριναρές (των Τσιτσιριδηδών), Στερνί του Παυλή, Λάκος, Τρυπητά,

Καλοσυκιάς, Αμπέλα, Μερτζαλίκια ή Μπαρούνια, Ασπρούγοι, Περβόλα (το περβόλι του Κωστή του Τσακίρη), Σωχώρα, (Περβόλι του Ν. Βιριράκη), στον Φράγκο, στους Πεύκους (το περβόλι του Κωστή του Τσακίρη), Πορολίβαδα, Λάκος, Μοίρες, Κολυμπάκια, Μύγιας, Χαρακιάς, Τρουλίτης, Κουκουδογιωργίνα, Χαλικιάς, Αυλώχια, στη Μπαμπαρού, Γερο-Βάτος, Λιοφύτα, Θυμαρές, Πλαγάδες, Λίμνες, Τυλιάνος Αι Γιώργης, Καλιβιανά.

Αφουκλες, Κριγισί, ο Μεσποτάμος Μεσσηνία, Βαθύ Στενό, Κοπριές, Μυλοσόχωρα, Κουτούτο, Πλάτανος, Χαβούζα, Χαβουζάκι.

Συναντιούνται πολλές φορές και τα ονόματα, Σώχωρο, Σωχωριαστό, Πλακούρα, Πλακουράκια, Χαρακία, το Πηγαδάκι, το Ρυάκι, το σπιτάκι του (π.χ. του Στεφανογιάνη, του Παπαγιαννάκη) το περβόλι του, ο δριγιάς του ή της ... (ο δριγιάς του Παπαμαρκάκη, ο δριγιάς της Αντριάνης), το λιοφύτο του ..., το Αμπέλι του ..., η Σταφίδα του ..., η χαλέπα (του Γιαγκουλή) το μπεντένι του ..., στην Ετέ (Γιτά), στην Καρυδιά του ..., και νεότερες ονομασίες όπως, το υπόστεγο του (Τσιτσιριδή, του Καρκάνη), στο μοτέρ του...

Γιάννης Σ. Τσακίρακις

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΗ

Δεν είναι δα και πολλά χρόνια που ο Βασίλης μας άφησε χρόνους και μαζί και κάμποσες ιστορίες. Δεν κατέο όμως ανε περνά εκά που βρίστετε εστά καλά, όπως επέρασε στη ζωή. Ούλοι μας έχουμε τσ' αδυναμίες μας και ο Βασίλης μια που την υπηρέτησε όμως σωστά, όντε έζυε. Ο λόγος για το κρασί, κοκκινέλι ή ξανθό δεν το αναγύριζε το πρωινό ντου το γάλα ντου, ο καφές του, η ρακί ντου, το κρασί, γι' αυτό και σπανίως ευρίσκειτο νηφάλιος. Ούλοι θα τον θυμάστε να περνά την πλατεία παραπατώντας και όλο και οι καλοθελητάδες να του φωνάζουν διάφορα ή να του σφυρίζουν, η αντίδραση η δικιά του, άμεσο σταμάτημα, επιτόπια στροφή και συνέχεια στο δρόμο του για το σπίτι, να πάει να λογοφέρει ως συνήθως με τη γυναίκα του και η ζωή συνεχίζεται.

Μια μέρα ήτονε στη χώρα, έκαμε τσι δουλειές του και το μεσημέρι επήγε στο Κ.Τ.Ε.Α. για να γυρίσει στο χωριό. Το Κ.Τ.Ε.Α. τότε ήτανε στη ΡΕΜΒΗ, απέναντι από το ΩΔΕΙΟ, μαζί με τ' Ακρωτηριανά λεωφορεία, και τ' Αποκορώνου. Προϊστάμενος του Κ.Τ.Ε.Α. όσοι θυμούνται ο Νάσος άνθρωπος καλός, λίγο γενναίος, αλλά και μορφωμένος λόγω που ήταν γιος Γυμνασιάρχη, με μεγάλη βιβλιοθήκη σπίτι του και τα λουπά.

Φτάνει που λετε ο Βασίλης στο γραφείο έχοντας κάμει όλες τσι δουλειές του και την οινόποσια φυσικ-

κά, και λειε στο Νάσο που καθόταν και έβγανε τα εισιτήρια.

-Ένα εισιτήριο παρακαλώ για την **Ελευθερόπολη**. Ο άνθρωπος τον είδε και στην κατάσταση που ήτανε και του λειε.

-Δεν υπάρχει Ελευθερόπολη επαί κι ούτε πάνε λεωφορεία από δω. Τότε ο Βασίλης κάνει την επιτόπια στροφή ντου και του λειε

-Είστε αγράμματος κύριε.

Χωριανός μας κι ο Μιχάλης εισπράκτορας τότε, ευρέθηκε πάρα πέρα και άκουσε την κουβέντα και παρενέβη για να πει στο Νάσο πως ο άνθρωπος είναι χωριανός του και θέλει να πάει τσ' Αρμένους, μόνο να του δώσει εισιτήριο γιατί το χωριό λεγόταν παλιότερα **Ελευθερόπολη**. Έτσι πήρε το εισιτήριο ο Βασίλης και αντιγύριε στο χωριό. Ο Νάσος όμως έψαξε στη βιβλιοθήκη του και ενημερώθηκε πράγματι για το χωριό μας ιστορικά, για να δικαιώσει την άλλη μέρα το Βασίλη στο Μιχάλη.

Απ' ότι μου διηγάτε όμως ο Μιχάλης, ο Βασίλης τούχε κι άλλη μια πλάκα καμωμένη. Μια μέρα λειε που γύριζε από τσι Καλοσυκιάδες με το μακαρήτη το Σίμο, θωρούνε το Βασίλη στη μέση του δρόμου κάπου στο Κουτούτο να βαστά τη κοιλιά του και να βογκά πως τονε πονεί. Να μη τα πολυλογούμε τσι κατεβάξει από το γάδαρο, τονε καθίζουνε αυτό και τονε βαστούσαν κιόλας να τονε πάνε στου γιατρού. Πονώ-

πόνω ο Βασίλης σε κακό χάλι.

Ως εβγορίσανε στη χαβούζα - θορούτζοι από τη πλατεία όσοι ήτανε στα καφενεία, μεταξύ τους κι ο Μιχελογιάννης, σου λένε για να τονε σέρνονε πρμα σοβαρό εί ο Βασίλης -λειε ο γιατρός- κακό δε εί, μόνο πλάκα τότε κάνη. Αλλά όσο σιμώνανε και φώναζε ο Βασίλης, σου λειε κι ο γιατρός, λες να το λειε αλήθεια; σηκώνεται κι ώστε να πάει στο ιατρείο, ήδη τον είχανε ζαπλώσει στο κρεβάτι εξέτασης τον ασθενών. Μόλις θωρεί να μπαίνει ο γιατρός, παίξει μια ο Βασίλης και σηκώνεται απάνω, πηδά και φεύγει από την πίσω μπάντα του Ιατρείου, χορεύοντας και τον έκανε πλάκα, βάζοντας ανοικτή την παλάμη ντου στη μύτη ντου και φωνάζοντας και μπίρι-μπίρι.

Αυτά έκανε ο Βασίλης - Θιός σχορέση ντου.

"Τα όρη κάνουν πρόβατα και το κρασί μεκρηδέες και το σχολειό γραμματικώς και η λύρα μερακλήδες"

(Κ. ΜΟΥΝΤΑΚΗΣ)

Τερεζογιάννης του Χρήστου ο γιος ο μεγάλος

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

Μα με τη φόρα που πήρα εξέχασα να σας ευχηθώ, τον καινούργιο χρόνο νάστε, ως ελέγαν κι οι παλιοί μας, χαιράμενοι κι απίκρατοι και γλυκοσαλισμένοι ολοχρονίς, μα κι οληνυχτίς εσείς οι παντρεμένοι και να μην ακούσω πως έχετε μουρμούρα και κρεβατομουρμούρα με το στεφάνι σας οι στεφανωμένοι, παρά σκαρνέματα μόνο να 'χετε κι αγκαλιάσματα, εδά μάλιστα με την κριγιότη, να ζεσταίνεστε κιόλας, και να σπέρνετε, μορέ, και κιανένα κοπέλι, γιατί λιγαίνομε όσον πάει οι αρμενιοί γαμπροί, καβροί, πετεινοί οι κουκλοπετεινοί κι οι κούκλες μας οι κοπελιές. Και θα μάσε καταλύσουνε το χωριό οι βάτοι, ασπάλθοι, αγκαράθοι, ακρεβάτοι, παραβόλοι κι ατριβόλοι, οι αγγιίδες κι οι τουρίστες και τα' άλλα ανεμόχαρτα του δαιμόνου, π' αρχινίζανε να φυτρώνουνε και στα' αυλές των σφαλισμένο σπιτιώ μας. Ας είναι, ν' αλλάζομε κουβέντα.

Εκαλέσανε με, το λοιπόν, κι εμένα οι κολώνες του "Κριτοβουλίδη", να παρουσιάσω αυτοπροσώπως, ως με θεωρείτε, και με τα χαρτιά μου λέει, να σας διαβάσω, δι ευχέλιου, μηδέ τον εξάψαλο, αυτά 'να δουλειές τούτου, του παπα Μανώλη του Χασέ, την ειρή ντου να 'χομε.

Να σας διαβάσω, μου παραγγέλανε, χωρατατζήδικα γραφτά σ' εσάς τσι χωριανούς μας και στο' αποδέλοιτους μονοτιβανούς. Οφέτος μάλιστα που ξανασιμπεθεριάσαμε και Ξαναδικολογιάσαμε στον παλιό μας Δήμο των Αρμένων, αρμενιοί, καλυβιανοί, τσιβαριανοί, νιοχωριανοί, προβαριανοί, στυλιανοί, σαμιονιανοί, μαχαριανοί, χιλιουμουνιανοί, ραμιανοί, κυριακοσελιανοί και κιαριώτες. **Ούλ' ετούτη η ροδαρά τα' Αποκορόνουν** και του νησιού τη Κρήτης εμονομεριάσαμε και ξαναταϊριάσαμε τον αρχαίο Δήμο των Αρμένων, καλορίζκος να 'ναι, π' αναστήθηκε σαν το Χριστό, ύστερ' από το Χριστού τα πάθη από πέρασε το κοπέλι, όπου να βρούνε την κολυμπήθρα και τ' όνομα από θα βγάλουνε του νεφώτιστου.

-Είντα κολυμπήθρα, μορέ, θαν' εσυλλογούνταν ο Αη Γιάννης ο Πρόδρομος και ο Βαφτιστής, κοτζάμ Ιορδάνη ποταμιά, τον Πλάτανο, σας εχάρισ' ο Θεός και κολυμπήθρα γυρεδέτε;

-Και το όνομα αυτού "Δήμος Αρμένων", θαν' εψαλε από το διπλανό νεφαλάκι του του Παραδείσου, ο Προφήτης Ηλίας, γιατί αυτός τα κατέει, καλιά' πο μας τα ιστορικά μας, καθώς εχρημάτισε ανάρτης σ' ούλες μας τσ' επαναστάσεις, και στο εκκλησιδάκι ντου βρίσκανε σκέπη, προστασία κι ευλογία και καρπούλι το 'χανε οι προγόνοι. Και στην Επανάσταση του 1878, στα λούφτά του κι υπό την προστασία του γίνηκε η φημισμένη μάχη Αρμένων - Τσιβαρά, που εγονάτισε τον Τούρκο και τον ανάγκασε να συμφωνήσει και να παραχωρήσει τσι δήμους που γυρεύαμ' οι χριστιανοί, με τα πολλά και σπουδαία δικαιώματά ντους. Αυτά για να μη ξεχνούμαστε κάθε που ροπιούμαστε, από πού, λέει, κι ως που το γυρέψαμε και πως το κερδαί-

ψαμε τ' όνομα του Δήμου μας.

-Με την προπιά μας, μοροί αδιάβαστοι, με την παλακριά μας και με το αίμα τσι καρδιά μας, και νάτε τα χαρτιά μας, να τανε λέτε, που μας **εβγάλανε πρώτη θέση στο στασιό τσ' Ιστορίας.**

Καλορίζκος, το λοιπόν, ο Δήμος μας των Αρμένων, που ύστερα από 73 χρόνια, αναστήθηκε, καλορίζκος κι ο Δήμαρχός μας, ο Παντελής, που τούκαμε το ποδαρικό, καλορίζκος και τα' αρμενιανάκια μας που θα του συμπαραστήκουνται, δημοτικοί και κοινοτικοί του συμβούλου:

Ο Καλλιβρέτος ο Νικόλας ο γιατρός, το Χαλβαδάκι ο Γιώργης του Βασίλη το κοπέλι, ο Καλώνης ο Χρήστος, η Ζέτα του Βαγγέλη του Καβρού η γυναικά, ο Δημήτρης ο παλιός μας κοινοτάρχης, κι ο Καλούδης ο Γαβριήλ του Στάθη, ο γ' εις καλύτερος από τον άλλο.

Είπαμε δα του Δήμου μας, να πούμε κι τα χωρατά μας. Εκαλέσανε με, το λοιπόν, ως σς έλεγα, λόγω να σας βγάλω. Μα των εμήνυσα κι εγώ, πως, να τσι ξεμιστεύει ο

Θεός, να μ' αφήκουνε αναπαμμένο με το λούξιγκα που με βαστά, γιατί 'φαγα λέει ξινά πολλά, και τ' αλληθώρισμα του ματιού που με πιάνει καθ' από βγω στην πιάτσα και δω κείνο, πως μου το πανε, για δεν καλογρικό και ξεχνώ κιόλας, μίνι φουστάνι τω γυναικά, ίδιο μ' εκείνο από φόριε, πριν τον πόλεμο σ' ενα ματόλαλο που φέρανε στο χωριό, η Ελενάρα με τη μακρέ ποδάρα και το κοντό μεσοφόρι, σαν το ζιπόνι του μορού, κι επήγαμε να κουζουλαθούμε τότες και ν' αφορεστούμε κι από πάνω από τον παπά Λευτέρη. Ας είναι.

Είπαντνε το λοιπόν να μ' αφήκουνε, μα με ντρακάρανε από τα τέλια, όι έλα, κι έλα μάρμα, μα θα' χομε και τσικουδιά πρωτοράκι, το φάρμακο για λούξιγκα κι αλληθωράδα του μαθιού.

Κι ήρθα, ως με θεωρείτε χωρίς το γυνί μου, που λεγε κι ο Βουδούρης, για να σας τα πω, μ' από πού ν' αρχινίζω, και που να σταθώ.

Από τα πατελόνια μορέ, και τα φουμαρίσματα τω σημερνών γυναικό, π' ανακατώσανε φορέματα, κουρέματα κι υποδήματα, και με τσι μόδες τανε βάλανε τσ' άντρες να βγάλουνε τα σιβάνια και τα βάλαν οι ίδιες και πορπατούνε μ' αυτά σε δρόμους και σαλόνια, όι σ' αλόνια και στο βολόσυρο και δόκανε των αντρών τα σχολαρίκια και τσι πλεξούδες. Κι ευτές κουρεούνται με τη μηχανή στα μπαμπέρικα, αφήστε δα τα γδυνόκωλα "σλιπάκια" τα λένε, κείνα τα μωρουδίτικα βρακάκια, τα άβλον και σαν τσ' αράχνης, να φεγγίζουν, ως μας τα δείχνουν οι ρεκαίμες, να τα φορούν οι σημερνοί, θηλυκοί και σερνικοί.

Που 'ναι, μορέ, λέεις, τα παλιά φαντά δίμιτα σόβρακα των αντρώς, με τα σπαούλια που δέναν εις τσ' αστραγάλους, κι οι κοιποτινές, γή χασεδένεις για τσι σκόλες, βράκες τω γυναικό, με τα τριανταφυλλιά κορόνια π' απλόσανε σ' απόμερα μέρη, μην πέσουνε σ' αμάτι αντρικό τούτα τα' απόκρυφα τω γυναικό σόρονχα, που οι σημερνές τ' απλώνουνε, σαν τζι σημαίες των καρabiών, στα τέλια των μπαλονιών!

Κι ετσά που τ' ανακατώσανε τα πράματα και μας τα κάμανε σφουγγάτα -ούνι, γιούνι σεξ-λυσσέξ, σου λέει ο άλλος, τσι μόδας είν' αυτά και δεν ξεχωρίζεις μπλιό το σερνικό από το θηλυκό.

Ο Θεός να του συγχωρέσει τον Θυμαλιού του βοσκού, από ρότα τομακαρίτη τον Νικηταντώνη:

-Πως θα τσι ξεχωρίζω, μορ' Αντώνη ετούτους τσι σημερνούς;

-Είντα να τσ' αρμέξεις θέλει και γυρεύεις να ξεχωρίζεις τα κριγιάρια από τσι προβατινές, τ' αποκρίθηκε ο Νικηταντώνης. Κι από δίπλα από το τεζάκι εκρουφογέλα ο Μιχάλης ο Σαλαμπαρούκος, καλή ντου ώρα, που των ετοιμάζε την τσικουδιά με την μενούζια το μεζέ, να τσι τρατάρει...

Άχι και να 'χαμε κι εμείς τέθειες μενούζιες για μεζέ, γη τσίχλες από τσ' Αμμούτσες για την τσικουδιά που μάσε περιμένει στο διάλειμμα!

Γη, το πλια καλό, να 'μυσταν εις τσ' Αρμένους να πηαίναμε να παίρναμε κρασί, κιανέν' ασκί, παλιό απ' του Χαιρέτη να βγούμε να γλεντίσομε εις του Χασέ το δέτη. Καμειθυσμένοι και ζαβόι και με πολλή βαβούρα να πάμε να πατήσομε και τη Μαραθομουρά ούλ' οι τζλικουντάνηδες να σμίζομε ομαδί να πα 'να κυριέγομε του Λούπη το πηγάδι. Να σας πω κι ένα νέο, πουμου μνηύσανε οψ' αργάς απ' το χωριό, πως: ένα κοπέλι αρμενιανό, διάλε την κεφαλήν του, για πείσμα τσ' αγαπητικιάς κόφτει την αποφθί ντου (:τι μελιτζάνα, δηλαδή, οπούχε στην αυλή ντου)

Κι εκείνη τότες του μηνά, πως:

-Ήυρηκα μιαν άλλη ανοιχτομάτα πέρδικα σαφής πλουμιά και κάλλη (:ματζάνα, φλάσκα, δηλαδή, να βάνο στο τηγάνι)

Οι παλιοί αρμενιοί θυμούνται και μάσε διηγούνται και μιαν άλλη μαντινάδα αναγυριστική, που την εκανταδούριζε ο Νικόλας το Πριτάκι, τα βραδινά μ' αστροφεγγιά στη Βαγγελίτσα του Παπαδοσταύρου, όξω από το παραθύρι τζι, στη Γαϊδορκοκλιόστρα, κι ας τον εκυνήγα η Παπαδοσταύριανη τον ερωτόκριτο τραγουδιστή, ασφεντουρίζοντάς του τα πάλιντρα του φούρνου στην κεφαλή:

Να μου το δώσεις, δεσποινίς, κι εμένα να το παίξω, το μαντολίνο δηλαδή, όντα σου το γυρέψω...

Την ίδια ώρα που στο κυπαρίσι τσ' Αργοτινή, στην ελιά του /βαγιωνή, στσι Κούκλες, στην Πλακούρα, στην Πλατέα, στα Μαραγκουδιανά, στα Καμαράκια, και στα' αποδέλοιτες αυλές και γειτονιές, αποσπερίζανε, βεγγερίζανε και βαβουρίζανε, καθώς οι μέλισες εις την κυφέλη, μέσα στο μέλι βουτηγμένοι και με τη γλύκα και τη λαμπεράδα του μελιού εις την ψυχή οι χωριανοί.

-Που πήγανε, μορ' εκείνες οι μικιές, οι καθημερνές χαρές κι οι χαροκόποι, οι όμορφοι, οι μερακλήδες, οι μεγαλόψυχοι αρμενιοί άνθρωποι, που σε μαγεύανε να τσι θεωρείς, να τσι γροικάς και να τσι συντροφεύεις...

Παντέρμε κόσμο γελαστή, ψεύτη και φοματάρη...

-Ετέλειωσα, φίλοι μου μεροντικοί.

Και θα σας αποχαρητέξω μ' ένα-δύο μερακλιδικά μαντιναδάκια, που θαρείς και τα 'γραψε ο μαντιναδόρος, η Αντωνία η Κισσαμίτισσα, για τη σημερινή μας εσημζή:

Η συντροφιά είναι καλή μαναι' η γιώρα λίγη, και ποιος θα την αφήκει δα να σηκωθεί να φύγει.

Ετούτηνε τη συντροφιά κιανείς δεν την αλλάσει κι η μέρα να 'θελε βαστά χρόνο - να μην περάσει. [γιατί:] Τέθειο περβόλιν έμορφο αλλού ποθές δεν το 'δα,

μ' έτσα σωρούς βασιλικούς και δεμαθιές τα ρόδα. Θέλω το 'γω να κάθομαι μαζί σας να βραδιάζω για δε μπορώ τα κάλλη σας να μην τα' αποθαμάζω.

Όρα καλή, το λοιπόν, και με το καλό να ξισμιζομε,

ο γερω Χαράλαμπος

ΕΙΚΟΝΕΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ, ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Έχω μπροστά μου, καθώς γράφω το σημείωμα αυτό, τρία ημερολόγια του 1999:

Του Δημοτικού Σχολείου-Νηπιαγωγείου Νιό Χωριού.

Του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Ντουλιανών.

Της Ιστορικής, Λαογραφικής και Αρχαιολογικής Εταιρείας Κρήτης (ΙΛΑΕΚ).

Πάνω και τα φυλλομετρώ. Πρώτα:

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΝΙΟ ΧΩΡΙΟΥ

Ξεφυλλίζω το ημερολόγιο αυτό για να ιδώ και να χαρώ και φωτογραφισμένα τα νέα παιδιά μας. Ανάμε-

σά τους είναι και τα γνωστά μου, του χωριού μου, των Αρμένων, τα παιδιά, που είναι βέβαια στα μάτια μου τα ομορφότερα σ' αυτές τις "δεματιές τα ρόδα" από παιδιά που κοσμοούν -εδώ η λέξη λειτουργεί κυριολεκτικά- τις σελίδες του ημερολογίου, καθώς:

**"Λάμπουν τα προσοπίακια τους σαν του μπονέ-τη τ' άστρο,
σαν του Μαγιού το λούλουδο το κόκκινο και τ' άσπρο"...**

Φυλλομετρώ κατόπιν:

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΩΝ ΝΤΟΥΛΙΑΝΩΝ

Με τις φωτογραφίες παλιών μας ανθρώπων, στα νιάτα και στα γερατειά τους, με τα σαλβαρομίτανα οι άντρες, και τις αρχοντικές φορεσιές των οι γυναίκες, πρόσωπα εύμορφα, με λεβέντικη κορμοστασιά που θυμίζουν τον στίχο του Ερωτόκριτου:

"Στολή και πλούτος κι αρχοντιά ήτونه το κορμί" ντος.

Φωτογραφίες κατόπιν υστερότερες, υστερότερων ντουλιανών σε δουλειές, σπιτικές και του χωραφιού, οικοδομές... ποδηλασίες, εκδρομές, θερισμάτα, ελιδομαζώματα και ξεφαντώματα: Η μικρή Ιστορία του καθημερινού βίου και πολιτισμού των χωριών μας και των δικών μας, κοντινών μας, ιστορικά, ανθρώπων, που στα τελευταία τους βήματα συμπορατήξαμε κι

εμείς οι παλιότεροι σημερινοί μαζί τους, μαζί τους δουλέψαμε στον αρμενιανό κάμπο, και παλέψαμε στη Κατοχή τον κατακτητή—ο καθείς με τα όπλα του. Ένα από τα όπλα αυτά ήταν το μυστικό ραδιόφωνο ("Εδώ Λονδίνο. Εδώ Λονδίνο. Καλησπέρα σας"), η γραφομηχανή κι ο πολύγραφος, που τα κρύβανε, και μαζί τους κρύβανε κι εμάς από τον εχθρό, τούτοι οι ντουλιανοί συμμαχητές μας...

(Σημειώνω εδώ, πως η πρώτη τέτοια δουλειά, όπου στρατευτήκαμε κι οι αρμενιανοί, ξεκίνησε από το σπίτι του Χαράλαμπου Παπαδάκη στα καμαράκια, κι ύστερα μετακομίσαμε στον Καλοσυκιά, στο σπιτάκι του Παυλάκη. Μ' αυτή 'ναι άλλη, άλλης ώρας, ιστορία...)

Και η παρέλαση της Ιστορίας συνεχίζεται και φωτογραφίζεται στο:

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΙΛΑΕΚ

Παρέλαση, φανερή τώρα κι εντυπωσιακή, στους μεγάλους δρόμους και τις γειτονιές των Χανίων, με τα μουσουλμανικά μνημεία Χανίων, γνωστά τα πιο πολλά και συνυφασμένα με τη ζωή μας, και την ψυχή μας, καθώς δεν ξεχωρίζουν από το υπόλοιπο χανιώτικο τοπίο, που τα πλαισιώνει και τ' αναδείχνει. Κι ως τα περιφρονούν μερικοί ανιστόρητοι και τα κακοποιούν βάρβαρα, καθώς, δείγματος χάριν, γίνεται με τα "Σουβλάκια-παιδιάκια", τα "Προ-πο", τις "Κομμώσεις" παραμορφώσεις και άλλες—όχι μόνο αισθητικές—αθλιότητες του σημερινού Κοιμπε (Βλ. την σελίδα Αυγούστου του Ημερολογίου).

ΤΑ ΑΓΝΩΣΤΑ, ΣΠΑΝΙΑ ΚΑΙ ΔΥΣΕΥΡΕΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Τα ημερολόγια, για τα οποία μιλήσαμε πιο πάνω,

κρών χωριών και των ολιγάνθρωπων οικισμών, που τα ιστορικά τους αποτυπώματα δεν διακρίνονται συνήθως εις τα, πάσης φύσεως, ιστορικά χαρτιά, όπου σπάνια εντοπίζονται ψίχουλα της Ιστορίας τους.

Και το φωτογραφικό υλικό, όσο παλιότερο, τόσο σπανιότερο και πολυτιμότερο είναι για την ιστορική επίσημη. Φωτογραφίες μάλιστα "χωρικών", ανθρώπων απλών, "ανωνύμων" και άσημων είναι πιο σπάνιες, δυσεύρετες, δυσκολοπροσέγγιστες και υπό εξαφάνιση, εξαιτίας της άγνοιας, της αδιαφορίας και της ακηδίας όλων μας...

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ

Θα το ξαναπούμε πως ημερολόγια όπως των Ντουλιανών και της ΙΛΑΕΚ διδάσκουν, με τον τρόπο τους, Ιστορία. Της ΙΛΑΕΚ όμως όπως αυτό ετοιμάστηκε, αποτελεί και μικρό παράδειγμα μεθόδου διδασκαλίας Ιστορίας και συνάντησής της με την σχολική Ιστορία.

Μια τέτοια δροσερή, ...παραθεριστική και ψυχαγωγική συνάντηση, Λογοτεχνίας όμως και Θεατρολογίας, ζήσαμε το καλοκαίρι στο χωριό, όπου τα αρμενιανάκια διαχτήκανε "εφημεροσμένη" λογοτεχνία και θεατρολογία γράφοντας, διδάσκοντας, σκηνοθετώντας, σκηνογραφώντας και παίζοντας τα έργα τους στο αυτοσχέδιο θέατρο που τα ίδια στήσανε στο προαύλιο του Δημοτικού Σχολείου.

Τελειώνοντας, επανέρχομαι στο ημερολόγιο της ΙΛΑΕΚ, σημειώνοντας πως αυτό οφείλεται σε μια ομάδα μαθητών της πρώτης και δευτέρας τάξεως Λυκείου, που δούλεψε και το ετοίμασε, με την έμπνευση και την καθοδήγηση της γνωστής φιλόλογου και ιστορικού Στέλλας Αλιγιζάκη.

αποτελούν βέβαια χαρά των ματιών και αισθητική απόλαυση με τις εικόνες που μας προσφέρουν. αποτελούν όμως και τεκμήρια της Ιστορίας. Αυτό, ασφαλώς, ισχύει και για το ημερολόγιο του σχολείου του Νιό Χωριού, με τα σημερινά σχολιαρούδια, που θ' αποτελέσουν για τον αυριανό ιστορικό της Παιδείας και της τοπικής μας Ιστορίας πολύτιμα ντοκουμέντα.

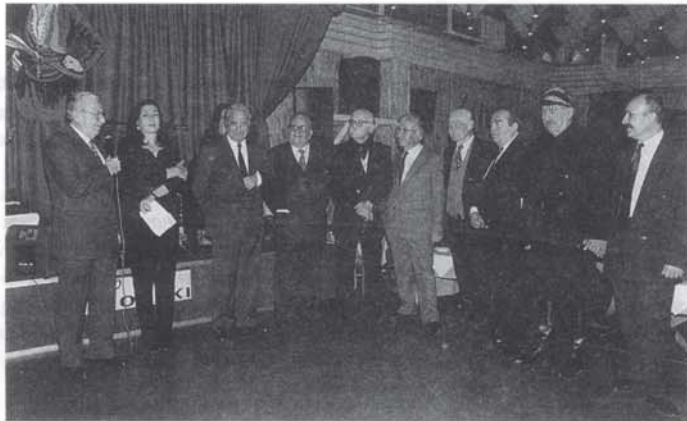
Τα φωτογραφικά ντοκουμέντα, αν, γενικά είναι πολύτιμα ιστορικά υλικά είναι ιδιαίτερα πολύτιμα για την τοπική Ιστορία, "ιδιαιτάτα" δε για την Ιστορία των μι-

Ανάμεσα στα ονόματα των παιδιών αυτών διαβάζουμε με στοργή και το όνομα του Στέφανου Παύλου Κουτσουπάκη, "εκ του μεγαλοουργού χωριού Αρμένων των Ιπποκορωνίων ορμωμένου", όπως θα έγραφε ο λόγιος της εποχής, που με την εργασία τους μας θύμισαν οι μαθητές αυτής της εφηβικής ομάδας εργασίας.

ΧΑΡ. ΜΠ.

Η ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποίησε στις 11 Νοεμβρίου σε γνωστό Κρητικό Κέντρο της Αθή-

Μια αναμνηστική φωτογραφία από την εκδήλωση. Από αριστερά Γιάννης Λεντάρης, πρόεδρος της Ομοσπονδίας Βασιλική Βελεσιώτου, υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων και οι τιμηθέντες Γεώργ. Φρεσκάκης, Ρούσος Μαγγελάκης, Γιάννης Σηφάκης, Νίκος Λογαράκης, Παύλος Ειρηνάκης, Λευτέρης Χριστουλάκης, Γεώργιος Λιοδάκης, Γ. Γιακουμινάκης εκπρόσωπος του ασθινοόντος θείου του Κανάκη Γιακουμινάκη. Από τη φωτογραφία απουσιάζει ο τιμηθείς Χαράλ. Μπουζάκης.

νας συνεστίαση των πολιτιστικών στελεχών του Αποκορώνου. Κατά την εκδήλωση αυτή τιμήθηκαν παλαιά πολιτιστικά στελέχη που είχαν προσφέρει στα χωριά τους και στο πολιτιστικό κίνημα γενικότερα.

Οι τιμηθέντες είναι: Γεώργιος Φρεσκάκης (Αρμένιοι), Ρούσος Νικ. Μαγγελάκης (Βρύσες), Ιωάννης Σηφάκης (Καλαμίτσι-Αλεξάνδρου), Χαράλαμπος Μπουζάκης (Αλίκαμπος), Νικόλαος Λαγαράκης (Νιο-χωριό), Παύλος Ειρηνάκης

(Κάινα), Ελευθέριος Χριστουλάκης (Νίπος), Γεώργιος Ιωάν. Λιοδάκης (Παϊδοχώρι), Κανάκης Γιακουμινάκης και Εμμ. Μακρυδάκης (Φρες).

Παραβρέθηκαν και χαιρέτησαν την εκδήλωση οι βουλευτές του Νομού μας κ.κ. Μανώλης Σκουλάκης, Σήφης Μιχελιογιάννης και Χρήστος Μαρκογιαννάκης οι οποίοι και επεσήμαναν την πρωτοπορία στο πολιτιστικό κίνημα της επαρχίας μας.

Επίσης χαιρετισμό απηύθυναν και ο βουλευτής Αθηνών, συμπατριώτης μας κ. Λευτέρης Βερυβάκης η πρόεδρος του Συνδέσμου Γυναϊκών Χανίων, Αττικής κ. Στέλλα Συμβουλάκη-Κουρή, ο κ. Κώστας Ξυλούρης πρόεδρος του Συλλόγου Κρητών Αμπελοκήπων και μέλος του Δ.Σ. της Παγκρητίου Αθηνών κ.ά.

Ακόμα παραβρέθηκαν ο πρόεδρος της Παγκρητίου Αθηνών κ. Γεώργιος Σγουράκης, ο Νομαρχιακός Σύμβουλος Χανίων, συνεπαρχιώτης κ. Εμμανουήλ Κελαϊδής κ.π.ά.

Η Ομοσπονδία προγραμματίζει παρόμοια εκδήλωση για να τιμήσει και άλλα πολιτιστικά στελέχη.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑ ΚΑΙ ΚΡΗΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Πραγματοποιήθηκε με επιτυχία την Κυριακή ώρα 11 το πρωί στις 7 του Φλεβάρη η Αποκορωνιώτικη σύναξη, για να κοιη η πίτα της Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου.

Τη Βασιλόπιτα ευλόγησε ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. Ειρηναίος, ο οποίος ήλθε από τα Χανιά ειδικά για το σκοπό αυτό συνεπικουρούμενος από τον παπα-Μανώλη Καβρουλάκη. Στη συνέχεια μίλησε στους απόδημους Αποκορωνιώτες που είχαν γεμίσει την αίθουσα της Κρητικής Εστίας, στο Παγκράτι και τους ευχήθηκε ΧΡΩΝΙΑ ΠΟΛΛΑ για το 1999 και να μην ξεχνούν τα χωριά τους. Τους ζήτησε επίσης να έρχονται τακτικά στον Αποκόρωνα και να καλλιεργούν τα πατρογονικά χωράφια του.

Τόνισε ότι χρειάζεται προσπάθεια για να αφομοιώνονται οι μετανάστες και τα παιδιά τους που έρχονται στην Κρήτη. Πρέπει να προσπαθούμε να φερόμαστε σ' αυτούς χριστιανικά και ανθρώπινα για να τους δείχνουμε έτσι την ανωτερότητα της θρησκείας μας και του πολιτισμού μας και για να διατηρήσουμε στο βάθος του χρόνου αναλλοίωτη την εθνική μας ταυτότητα.

Ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας κ. Γιάννης Λεντάρης ευχαρίστησε το Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Ειρηναίο, που ήρθε και φέτος στην Αθήνα για να ευλογήσει τους απόδημους του χριστεπώνυμου ποιμνίου του.

Στη συνέχεια ανακοίνωσε η κ. Ζωή Παντελή Μυλωνογιάννη ότι ο αιμηνιστος σύζυγός της με τη διαθήκη του, πρόσφερε για την εκκλησία του Κεφαλά σημαντικό χρηματικό ποσό και για την Ομοσπονδία ποσό 500.000 δρχ. για την πραγματοποίηση των σκοπών της.

Το ποσό αυτό θα διατεθεί για τη στέγαση της Ομοσπονδίας.

Μετά την ανακοίνωση της δωρεάς Παντελή Μυλωνογιάννη μίλησε ο γιατρός καρδιολόγος Μανώλης Αλιφιεράκης, που ήρθε από τα Χανιά ευγενικά

προσφερθείς, με θέμα "Η σημασία της Κρητικής Διατροφής και των νηστειών της Σαρακοστής στην υγεία μας".

Κατά την ομιλία του αναφέρθηκε σε παραδείγματα και πειράματα που έγιναν σε μεγάλα Νοσοκομεία της Αμερικής και της Γαλλίας, από τα οποία αποδεικνύονταν ότι η Κρητική κουζίνα και το κρητικό λάδι μας προστατεύουν από τις καρδιοπάθειες και τις αγγειακές βλάβες.

Είπε, ακόμα ότι τα μεγάλα τηλεοπτικά δίκτυα έχουν προβάλλει την κρητική διατροφή και τα πειράματα που έγιναν στα Αμερικανικά Πανεπιστήμια σχετικά μ' αυτήν.

Καταλήγοντας τόνισε ότι ο συνδυασμός της Κρητικής κουζίνας με τις νηστείες της Σαρακοστής, οι οποίες απαγορεύουν τη χρήση πολλών κρεάτων και λιπαρών, πρέπει να γίνει τρόπος ζωής για όλους.

Η Κρητική Διατροφή, είναι σκόπιμο, να καθιερωθεί ως όρος και να διαχωρίζεται από τη λεγόμενη μεσογειακή διατροφή που προσπαθούν μερικοί τελευταία να επιβάλλουν.

Η ομιλία του γιατρού Αλιφιεράκη, πολύ τεκμηριωμένη, έκανε μεγάλη εντύπωση στους παρευρισκόμενους.

Η Ομοσπονδία θα ζητήσει την κατοχύρωση του όρου "Κρητική Διατροφή", λαμβάνοντας υπόψη, ότι αυτό θα συντελέσει ώστε να προτιμούνται τα κρητικά προϊόντα και το λάδι μας από τις διεθνείς αγορές.

Είναι ανάγκη να κατοχυρωθεί ο όρος "Κρητική Διατροφή" διεθνώς, αφού θα ωφεληθεί πολλαπλώς τα κρητικά προϊόντα αλλά και για να μην πάθουμε ό,τι συνέβη με την τσικουδιά μας και τη φέτα μας.

Η εκδήλωση έκλεισε με κάλαντα και χορούς που απέδωσαν ο Γιάννης Κακουδάκης με τη λύρα του και οι νέοι του Αποκόρωνα από το συγκρότημα του Θεόδ. Τσόντου.

Τέλος προσφέρθηκε κρητικό κέρασμα.

ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ

Νέο Δ. Σ. εκλέχτηκε κατά τη Γενική Συνέλευση και τις εκλογές της 28ης Φεβρουαρίου, στα γραφεία της Ομοσπονδίας και το οποίο συγκροτήθηκε ως εξής:

Πρόεδρος ΛΕΝΤΑΡΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

(Καλαμίτσι Αλεξ.)

Α' Αντιπρόεδρος ΜΑΓΤΕΛΑΚΗΣ ΡΟΥΣΣΟΣ

(Βρύσες)

Β' Αντιπρόεδρος ΛΙΟΔΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

(Παϊδοχώρι)

Γενικός Γραμματέας ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ ΜΑΙΡΗ

(Κεφαλάς)

Αναπλ. Γραμματέας ΜΑΡΑΘΑΚΗ ΑΘΗΝΑ

(Καλύβες)

Ταμίας ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ - ΤΣΟΥΡΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

(Νίπος)

Αναπλ. Ταμίας ΓΙΑΚΟΥΜΙΝΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

(Φρες)

Υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων και

Προγραμματισμού ΒΕΛΕΤΣΙΩΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

(Κόκ. Χωριό)

Μέλη

ΤΕΡΕΖΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (Αρμένιοι)

ΠΕΤΡΑΚΗΣ ΣΗΦΗΣ (Ασι Γωνιά)

ΠΕΔΟΥΛΑΚΗΣ ΠΑΥΛΟΣ (Εμπρόσθερος)

ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ (Βαφές)

ΧΕΙΛΑΔΑΚΗΣ ΠΑΥΛΟΣ (Γαβαλοχώρι)

ΕΙΡΗΝΑΚΗΣ ΠΑΥΛΟΣ (Κάινα)

ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ ΜΑΝΟΥΣΟΣ (Καλίμιτσι Αμυγδ.)

ΒΑΝΤΑΡΑΚΗΣ ΝΙΚΟΣ (Κουρνάς)

ΛΑΓΑΡΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (Νιο Χωριό)

ΚΑΝΤΕΡΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (Σελλά)

Εξελεγκτική Έπιτροπή

ΠΡΟΓΟΥΛΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (Βρύσες)

ΒΕΖΑΚΗΣ ΝΙΚΟΣ (Νιο Χωριό)

ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ ΓΙΩΡΓΙΟΣ (Παϊδοχώρι)

Η ΡΟΥΓΟΠΟΡΤΑ

Μια ρουγόπορτα που, παραβλιασμένη καθώς είναι και παλιά, τα δύο τση τα μπεντένια να την κρατούν, μοιάζει με τη σκυφή και ορμισμένη γρα **οι δυο τση κοπελιές, που την αναβαστούνε.** Καλοκαίρι... περασμένο κολατσιό... κοντά στο μεσημέρι...

“Θα το πει πάλι σήμερα η ζέστη”, μονολογά η Ρουγο-Μαρία καθώς πορίζει στην αυλή και τραβά όθε ντο πεζούλι πούνε κάτω από τη μουρνιά. Στη μια τση χέρα βαστά το καλαθάκι με τα μαλλάια και τα βελόνια τση και στην άλλη αναμάσκαλα τη ρόκα τση.

Όπως κάθεται στο πεζούλι κάτω από τον πλουσιοπάροχο σκιάνο τση μουρνιάς, δε μπορεί να σκέφτεται και να μιλεί από μέσα τση, παρά συνέχεια μουρμουρίζει και μονολογά: **συχωρά τ' αντρός τση**, αφού εφύτρεψε τουτηνέ τη μουρνιά, μα νουίθει και λίγα-λίγα τόνες, καθώς αναστοράται πως του εγούζουντανε οντε τη φύτεψε εκείνος και τούλεγε να βάλει λεμονιά αντί για μουρνιά και πως καλιά να τα λεμόνια από τα μούρνα. Εκείνος ο συχωρεμένος καλός, προνοητικός και υπομονετικός όπως ήτανε τήλεγε σγά και ήρεμα. “Σάπα συ Μαρίο μου, μα είναι τόπος πλια πέρα, στο κηπαλάκι, να σου βάλω δί μια, μα τρεις σα θέλεις λεμονιές” και συνεχίζοντας ν' αναστοράται μονολογά πως τήλεγε τοτεσάς εκείνος. “Επαέ, κοντά στο πεζούλι, δίπλα στη ρουγόπορτα, πλια καλά μπαντίζει η μουρνιά...” “θήρθει καιρός, που θα μου θυμηθείς και θα μου συχωράς, οντέ θ' απολαβαίνεις το δροσιό τση.”

Όσο έζγε ο άντρας τση καμμός δεν ήτανε. Ούλα καλά επαίνανε. Άλλωστε από τόνα αρχοντόσπιτο εβγήκε, νύφη στ' άλλο εμπήκε. Αφέντρα και κυρά ήτανε στο σπιτικό τση. Εχάρισέ ντωνε κι ο Θεός κάμποσα παιδιά, ένα κοπέλι και 4 κοπελιές. Ούλα καλά λουπόν, ώσπου... ένα κατοχικό απόγευμα... εκείνος εγοργόφνε για τον άλλο κόσμο.

-Ντά τουνε η βιασύνη σου συχωρεμένε; Αναστοράται πάλι και μονολογά η Ρουγο-Μαρία..

-Πράμα σου τάζανε, κι έφυγες τόσο σαρσιντισμένος;

-Μπάρε μου ευλοημένε, δεν περίμενες ώσπου το μικίο να σου φωνιάξει “μπαμπά”;

-Λόπις εφορήθηκες πως θα αποξενιούσουνε;

-Γιάντα μ' άφησες μοναχή μου τόσονα νωρίς;

-Πως εδά θα τα βγάλω πέρα;

-Πούνε η προνοητικότητά σου;

-Που πήγε το περίσσιο σου φιλότιμό;...

Ατέλειωτα είναι τα ερωτηματικά, που βγαίνουν από τ' αποστυφιασμένα χείλια τση.

Τελενταίες οι δυο σταλιές που περισεύουνε στα αποσφονιαγμένα μάθια τση, αυλακώνουνε τα ηλιοκαμένα μάγουλα, θαμπώνουνε τα γυαλάκια τση και την αναγκάζουνε να παραιτήσει προς στιγμή τη ρόκα τση.

Έφυγε λοιπόν, ετσά πούφνε ο κύρης τση, κι απόμεινε εκείνη χήρα με πέντε ορφανά. Μοναδικά εφόδια στην δύσκολη αποστολή, που αναλάμβανε, είχε την τιμιότητα

και τα δύο τση χέρια. Όμως, για στάσου, υπάρχει και κάτι τις άλλο. Ένα μυστικό όπλο, που την ώρα της απελπισίας και της απόγωσης, την στιγμή της υπέρτατης ανάγκης, με το φευγιό τ' αντρός τση, η Ρουγο-Μαρία ανακάλυψε. Ποιο είναι αυτό; Είναι η δύναμη τση ψυχής, η επιμονή και υπομονή. Είναι το νάτι με τη καλή έννοια, το πείσμα εν τέλει το “Ρουγίτικο”, κληρονομία του σογιού, που ο αφέντης τση ο Ρουγο-Μανώλης εμπίαζε, ανάμεσα στα προικιά τση, όντε την επέντρενε με το Χρήστο. Ανοίγει λοιπόν τη κασέλα, αρπάζει στα δύο τση χέρια τούτο το όπλο και πέφτει με τα μούτρα στη μάχη της επιβίωσης, της εκδίκης τση και των παιδιών τση.

Είναι γυναίκα μα ταυτόχρονα και “άντρας”. Ένας “άντρας”, που με τα ροζιασμένα χέρια ντου, το ‘να πρωί θ’ αρπάζει τη τσόπα από το καφά και θα σφίξει στο μεροκάματο και τ’ άλλο το πρωί θα βάλει το δραπεάνο κολάρο στο σβέρκο και θα τζηριτίξει στο θεριστό. Ένας “άντρας”, που τη μια μέρα θα φορτωθεί καφάσια και τελάρα να τα πάει τ’ αδελφού τση του Ρουγονικού στο Καλοσுகιά για να τελαριάσουνε αγγούρια και ντομάτες, και την άλλη μέρα θα πάρει αναμάσκαλα σακούλες, καλάθια και τσουβύλια να πάει να μαζώνει φασουύλες και μπάμιες, αφού προηγούμενα για να μη τηνε τρυπήσουνε οι μπάμιες, θα τουλουπανιάξει τα δαχτύλια τση με κουρέλια (γάντια της εποχής).

Στα Βλόγια γι στη Γαλανές, στσ’ Αμούτσει γι στσ’ Ασπροούγους, στο Μετόχι γι στο Ντιλιάνο λίγα ‘να τα ελιόδεντρα π’ απομείνανε χωρίς νάχουνε δοκιμάσει τη τέμπλα τση, γι τ’ αρσενικόθηλυκο χάδι του ραβδίστηριού τση.

Στο Καλοσुकιά γι στο Γεράνι, στσιΛίμνες γι στο Μύλο λιγοστά τα χωράφια που δεν υποστήκανε τση σκαπετέξ τση, σπάνια και τα περβόλια που δεν εγευτήκανε τον ιδρώτα τση.

Στη σφαίρα της φαντασίας ανήκει το μοιστάνι, που δεν άκουσε τη γρήγορη πορπατηξιά τση.

Ανούπαρκο το λειβάδι που δεν ένιωσε την πάντα αγωνιώδη ανάσα αυτής τση αντρογυναίκας.

Αυτή ήτανε η αντρογυναίκα, που όμως τση νύχτες σαν απλή νοικοκυρούλα, κάτω από το τρεμουλιαστό φως του λύχνου, θα μαγειρεύει, θα σιγυρίσει το σπίτι τση, ενώ ταυτόχρονα θα πλύνει και τα ρουχαλάκια των παιδιών τση στο υπεραντόματο πλυντήριο της εποχής τη σκάφη.

αυτή ήτανε η αντρογυναίκα, που όμως τα βράδια σαν υπομονετική δασκίλα θα συμβουλεύει, όσο μπορεί, τα δυο τζμπραγά κοπέλια τση, που διαβάζουνε στη σάλα με το μοντέρνο φωτιστικό της εποχής, τη λάμπα του πετρελαίου με τη φουρκέτα στο λαμπόγυαλο.

Επί τέλους αυτή ήτανε η αντρογυναίκα, που όμως τα βράδια μεταμορφωνότανε σε τρυφερή και στοργική μανούλα για να βυζάζει το μικίο τση, που δεν επρόλαβε να πει “μπαμπά”.

Αυτή η αντρογυναίκα, η Ρουγο-Μαρία, ήτανε η Ντουρο-Μαρία θυγατέρα του Ντουρο-Μανώλη, που παντρεύτηκε το Χρήστο το Φρεσκάκι και γίννε κυριο-Χριστιανη. Ο κυριο-Χρήστος έφυγε πολύ νωρίς το κατοχικό 1942. Η κυριο-Χριστιανη με την τιμιότητά της, το ντουριστικό πείσμα της και την ανεξάντλητη προσφορά της κατάφερε ν’ αναθρέψει τα παιδιά της. Τη Γεωργία, τη Κατίνα, τη Χριστίνα, το Χαράλαμπο και τη Χρυσούλα. Και τα πέντε εκάμανε το χρέος του και με το παραπάνω. Εγώ όμως θα ξεχωρίσω 2 τη Χριστίνα και τη Χρυσούλα, τη Χρυσούλα και τη Χριστίνα, γιατί η κυριο-Χριστιανη, αυτή η αντρογυναίκα ήτανε τα τελευταία χρόνια μια γυναίκα που, κατάκοιτη και πολιορμισμένη γρα οι δυο τση κοπελιές, στη ζωή να τη κρατούνε, έμοιαζε στη ρουγόπορτα τη παραβλιασμένη και παλιά τα δύο τση τα μπεντένια που την αναβαστούνε.

Ο ΥΣΤΕΡΟΣ

ΣΤΟΝ ΑΣΚΙΑΝΟ ΤΣΗ ΡΟΔΑΡΑΣ

Καμπόσα ροδοπέταλα σου μπέμπα να μυρίζεις κομέν' από τη Ροδαρά από βιογκλαδίξεις.

Εσκέφτηκα το Συζευτή τση Ροδαράς να κάμω και πούλουδα εις το μαξαέ μες τση καρδιάς να βάλω.

Ανάθεμά, σε Ροδαρά θα σε νεροποτίζω ώστε να ζω μιας το θωρό πως δε θα σ' αποκτήσω.

Στον ασκιανό τση Ροδαράς στέκω και ντουσουντιζώ βάσανα πάθη και καμημούς που 'χω και κουλατριζώ.

Μες στο μαξαέ τση σκέψης μου εσύ σ' η Ροδαρά μου κανακειμένος μου σεβντάς στα φύλλα τση καρδιάς μου.

Κρίνε, ζουμπούλι, καντιφέ βιόλα και γιασεμί μου σεβντά μ' ακριβοθώρητε εμπήκες στη ψυχή μου.

Είσαι σγουρός βασιλικός και βιόλα στο περβάκι του μπαλονιού αγιόκλημα ολ' ομορφιά και χάζι.

Σύννεφα διαβατάρικα στσ' Αρμένους σαν περνάτε σε μιαν αγάπη μου παλιά χαίρετισμούς να πάτε.

Πέρδικα σ' είχα στο μαξαέ και διάλεξες να φύγεις μ' αν φύγει η σφαίρα απ' το τσιφτέ οπίσω δε γυρίζει.

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Η Απάντηση στα Μαντιναδομπερδεματα του προηγούμενου φύλλου και στη μαντινάδα:

“Καλογεράκι (καλόγρια) θα γεννώ να σώσω τη ψυχή μου μα δε μ' αφήνει ο διάλογος από 'χω στο βρακί μου” είναι:

“Μη μ' αποθάνε ο Θεός

μη με δεχτεί το χόμα

άγε τα δω τα πόδια σου

να сонτηρούν το δώμα”

Ύστερα πρέπει να κατέτε πως

“όποιος δε πίνει δε γλεντά

και σεξ' όποιος δε κάνη

ήντα τη θέλει τη ζωή

τσάμπα το τόπο πάνει.

για να συμπληρώσω

“π' αναθεμάσε για ζωή

και που θα βρω το θάρρος

σα θέλω να σ' αφήσω γα

κι όχι οντέ θέλ' ο χάρος”

Τερεζογιάννης

του Χρήστου ο γιος ο μεγάλος

Και το όνομα αυτής "Ελευθεροπολιτάκια - Τα Αρμενιανάκια γράφουν". Το όνομα της σελίδας εννοούμε. Η συντακτική επιτροπή αποφάσισε τον παραπάνω τίτλο, που βασίστηκε σε μια ιδέα που μας έστειλε η Μαίρη Πριπάκη - Κουντάνη. Από ότι θα διαπιστώσετε και εσείς η ύλη, γραμμένη από Αρμενιανάκια, είναι άριστη σε ποιότητα και πλούσια ποσότητα. Τελικά δεν χώρεσε όλη όση μας έστειλαν, παρόλο που τελικά διαθέσαμε σχεδόν τρεις σελίδες της εφημερίδας αντί για μια, και ίσως στεναχωρήσαμε μερικούς μικρούς φίλους, που τους υποσχόμασταν ότι το επόμενο φύλλο θα δημοσιεύσαμε και τα δικά τους ποιήματα. Από τη θέση αυτή ευχαριστούμε την κ. Ντάλη Κουτσουπάκη Αλυγιζάκη, που παρακίνησε τα παιδιά να γράψουν και φρόντισε να συγκεντρωθούν αυτές οι εργασίες. Η εικονογράφηση είναι από το «Αλφαβητάριο» των Ι.Κ. Γιαννέλη και Γ.Σ. Σακκά, σε εικονογράφηση Κ.Π. Γραμματόπουλου, και σε επανέκδοση από τις εκδόσεις Νέα Σύνορα-Α.Α. Λιβάνης, Δεκέμβριος 1993. Μια ευκαιρία να θυμηθούμε εικόνες από τα πρώτα μας σχολικά χρόνια και τη μαγεία της παιδικής ηλικίας.

Ανοίγοντας ένα παλιό μπουλού

Μια μέρα που η μαμά και ο μπαμπάς έφθναν εγώ με την Εύα την αδελφή μου αρχίσαμε να ψάχνουμε το σπίτι. Αφού τελειώσαμε με το σπίτι η Εύα μου είπε να πάμε στην αποθήκη. Εγώ συμφώνησα αλλά φοβόμουν να μπω. Μέσα στην αποθήκη υπήρχαν κατσαρίδες, αράχνες, μύγες, ιστοί και πολύ... πολύ σκόνη. Η Εύα δεν νοιάστηκε γιατί δεν την ενοχλεί που λερώνεται... Προχωρήσαμε μέσα στο σκοτάδι και πέσαμε πάνω σε ένα πράγμα τεράστιο και τόσο σκοτισμένο που δεν ξεχώριζες τι ήταν. Η Εύα λει: "είναι θησαυρός" "Τι λες καλέ;" της λεω "Είσαι τρελή;" Αυτό είναι ένα παλιό μπουλού μονάχα. Η Εύα ρωτάει: "Τότε να το ανοίξουμε;"

"Όχι ακόμα!" της είπα... "κοίτα έχει δέρμα στις γωνίες για να μη χαλάσουν, μπρόκες σκουριασμένες και μια παλιά κλειδαριά.

"Που είναι το κλειδί;" είπε η Εύα.

"Α! να κοίτα!" της έδειξα ένα ντουλάπι.

Η Εύα το άνοιξε αμέσως. Ανάμεσα σε διάφορα αγαλματάκια βρήκαμε το κλειδί. Το ανοίξαμε... Μέσα το μπουλού είχε παλιές νυχτικές, πολλά παλιά σημειωματάρια, μια μεγάλη συλλογή μολυβιών, παλιά ρούχα, παλιά κοσμήματα και κάρτες. Αυτό που μας εντυπωσίασε όμως πιο πολύ απ' όλα ήταν ένα μικρό γυάλινο τραπέζακι ακόμα και τα πόδια του ήταν γυάλινα και κάτω κάτω είχαν ροδάκια. Ήταν όμως και κάτι παράξενο μέσα στο... ένα ημερολόγιο δεν ήταν όμως ένα απλό ημερολόγιο. Ήταν το ημερολόγιο της γιαγιάς. Μέσα έγραφε κάθε μέρα που περνούσε και πόσο της άρεσε αυτή τη μέρα. Διαβάσαμε τα πάντα... Μετά τα φυλάξαμε ωραία και καλά, αλλά το ημερολόγιο δεν το έβαλα μέσα... Πέρασαν οι Απόκριες, το καλοκαίρι, το φθινόπωρο και έφτασαν τα Χριστούγεννα. Όλοι έκαναν δώρα. Πήρα λοιπόν τι ημερολόγιο, το ξεσκόνισα καλά, το τύλιξα με όμορφο χαρτί, του έβαλα και ένα

τα ελευθεροπολιτάκια

φιόγκο μαζί με το αγαπημένο μου αυτοκόλλητο και το έδωσα στη γιαγιά. Αυτή χάρηκε πάρα πολύ που ξανάδε το ημερολόγιό της και με φίλησε στο μάγουλο.

Ναστάζια Κουτσουπάκη (10 χρόνων)

Μια καλοκαιρινή μου τρέλα

Μια ηλιόλουστη μέρα μόλις ξύπνησα το περασμένο καλοκαίρι, έτρεξα να βρω την παρέα μου τους Αετούς. (Το Χριστόφορο, το Κώστα, το Σήφη, το Θεοδωρή...) Συζητήσαμε για πολύ ώρα πως θα κάναμε την επίθεση στους αντιπα-

λούς μας τους Λύκους. (Το Δημήτρη, τον Παύλο, το Μανόλη, το Σπύρο...) Αποφασίσαμε να κάναμε το αρχηγείο μας πάνω στις τουαλέτες του παλιού σχολείου στο χωριό μου.

Ανεβοκατεβαίναμε με κάποια σχοινιά που δέσαμε στα σίδερα...

Ανέβασα πέτρες, ξύλα και ότι άλλο βρήκαμε στην αυλή του σχολείου και μπορούσαμε να το μεταφέρουμε.

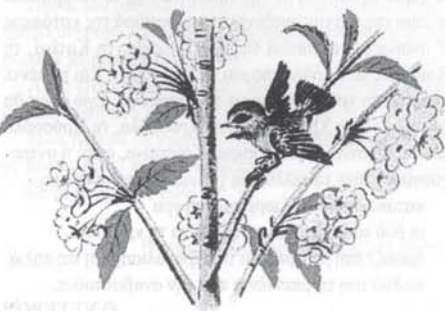
Ευτυχώς ήρθε το μεσημέρι και δεν προλάβαμε να κάναμε την επίθεση...

Ήταν επικίνδυνο είπαν οι μεγάλοι...

Όμως εμείς είμαστε χαρούμενοι και τραγουδούσαμε γυρνώντας στα σπίτια μας για το μεσημεριανό φαγητό.

Κυριάκος Κουτσουπάκης (10 χρόνων)

(αυτή η έκθεση γράφτηκε στο σχολείο)

Έρχεται η Άνοιξη

Σιγά-σιγά ο κρύος Χειμώνας τελειώνει και τη θέση του την παίρνει η πανέμορφη Άνοιξη. Η πανέμορφη εποχή μπαίνει δεξιά με κρύα αλλά και με λιακάδες. Σιγά-σιγά ο καιρός ζηηρεύει. Η γη φοράει τα γιορτινά της. Οι κήποι μοσχοβολούν από τα υπέροχα άνθη. Τη θέση των μολυβένιων σύννεφων παίρνει ο καταγάλανος ουρανός.

Οι καμινάδες έπαψαν να καπνίζουν. Στα λιβάδια απλώθηκε ένα καταγάλανο χαλί. Είναι το καινούργιο χορτάρι. αυτή την εποχή οι άνθρωποι πηγαίνουν εκδρομές. Τα ζώα βγαίνουν από τις φωλιές τους που ήταν κρυμμένα για να προφυλαχθούν από το κρύο. τα δένδρα βγάζουν φύλλα και τα πουλιά κελαηδούν.

Το αγαπημένο μου χωριό φαίνεται σαν ο καλύτερος πίνακας ζωγραφικής, που μπορείς να τον απολαύσεις στην πλατεία με τα καφεενία στις πηγές με τα πλατάνια στον Προφήτη Ηλία...

Η Άνοιξη είναι η αγαπημένη εποχή των παιδιών. Για όλο τον κόσμο η Άνοιξη είναι μια γιορτή χαράς.

Γιάννης Αντ. Κουτσουπάκης (9 χρόνων)

Μαζεύοντας τις ελιές

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος από τις αρχές του Δεκεμβρη αρχίζει το μάζεμα των ελιών. Όλοι στο χωριό, όταν ο καιρός είναι καλός, ξεκινούν κάθε πρωί για το χωράφι τους. Παίρνουν μαζί τους φαγητό νερό και ότι άλλο χρειάζονται.

Φθάνοντας στο χωράφι στρώνουν γύρω από την ελιά δίχτυα ή παλέτσες και αρχίζουν να ραβδίζουν τα κλαδιά με καλάμια, με ειδικές παλάμες ή με τα κοντάρια τους ελαιοραβδιστικό.

Όταν έρθει το μεσημέρι κάθονται να ξεκουραστούν και να φάνε. Αστειεύονται και γελάνε και κουβεντιά-ζουν για απλά μα και για σοβαρά θέματα.

Μετά το φαγητό συνεχίζουν να ραβδίζουν. Πριν νυχτώσει μαζεύουν τις ελιές από τα δίχτυα τις κοσκινίζουν και τις τσουβαλιάζουν, για να τις πάνε στο εργοστάσιο.

Είναι όλοι ευχαριστισμένοι γιατί έχουν δουλέψει και έχουν χαρεί συγχρόνως τη φύση.

Αγγελική Αβερκάκη (12 χρόνων)

Πως πέρασα τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά

Πριν λίγες μέρες όλοι οι Χριστιανοί του κόσμου γιορτάσαμε τη γέννηση του Χριστού. Σε όλη τη γη ξανακούστηκε το θείο μήνυμα και οι καμπάνες αντίχησαν χαρμόσυνα...

Την παραμονή των Χριστουγέννων σηκώθηκα πρωί-πρωί και με τους φίλους μου και τα τριγωνάκια μας είπαμε τα κάλαντα. Το κρύο ήταν τσουχερό, όμως εμείς γυρίσαμε το μεσημέρι μόνο, στο σπίτι μας και μοιράσαμε τα κέρδη μας. Το βράδυ ήμασταν καλεσμένοι σε μια κουμπάρα μας, όπου φάγαμε χορέψαμε και περάσαμε μια όμορφη βραδιά.

τα αρμενιανάκια γράφουν

Την ημέρα των Χριστουγέννων όλη η οικογένεια καθίσαμε στο τραπέζι. Φάγαμε την παραδοσιακή γαλοπούλα και πολλά άλλα φαγητά. Το απόγευμα πήγαμε στον Ομαλό, για να παίξουμε χιονοπόλεμο... Πλησιάζοντας στο Οροπέδιο είχα κολλήσει τα μάτια μου στο τζάμι και κοίταξα μαγεμένος το όμορφο θέαμα. Ένα άσπρο πουποούλνιό σεντόνι είχε απλωθεί παντού, από τον ουρανό έπεφταν συνέχεια άσπρες νιφάδες χιονιού... Δεν πρόλαβα να κατέβω από το αυτοκίνητο και βροχή

έπεφταν καταπάνω μου οι μπάλες όλης της παρέας. Όμως και εγώ πέταξα με το παραπάνω... Σχεδόν είχε νυχτώσει όταν αποφασίσαμε να φτιάξουμε ένα χιονάνθρωπο... Τα ατιά μας και οι μύτες μας ήταν κατακόκκινα και μεις είμαστε όλοι κάτασπροι... Οι μέρες κύλησαν Σα νερό και η παραμονή της Πρωτοχρονιάς έφτασε... Από το πρωί ήμουν γεμάτος αγωνία για τις εκπλήξεις που με περίμεναν... Στις 5 το απόγευμα μαζευτήκαμε στο σχολείο των Αρμένιων όπου ο "Αρμενιανός Αη Βασιλίας" μοίρασε δώρα σε όλα τα παιδιά... Κεραστήκαμε, τραγουδήσαμε και ευχηθήκαμε "ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ σε όλους". Το βράδυ πήγαμε στο σπίτι της θείας μου για ο ρεβεγιόν... Όλα ήταν όμορφα στολισμένα και η ώρα που θα αποχαιρετούσαμε τον παλιό χρόνο έφτασε... Κοίταξα τους δείκτες του ρολογιού... έμοιαζαν να μην κινούνται καθόλου... Σκεπτόμουν τι έπαιρνε μαζί του ο παλιός χρόνος και τι περίμενα από τον καινούργιο... Τις σκέψεις διέκοψαν οι 12 χτύποι του ρολογιού... Ο καινούργιος χρόνος είχε ήδη έρθει... Σκεπτόμουν ότι κάτι μέσα μου άλλαξε. Ένοιωσα για μια στιγμή πιο μεγάλος... Σε λίγο θα ζημέρωνε μια καινούργια μέρα η Πρωτοχρονιά. Το μεσημέρι κόψαμε τη Βασιλόπιτα...

Όλοι περιμέναμε ανυπόμονα τον τυχερό της οικογένειας.

Δυστυχώς δεν ήμουν εγώ... Ελπίζω παρ' όλα αυτά να είμαι τυχερός και αυτή τη χρονιά.

Και σε σας Χρόνια Πολλά και Καλή Χρονιά

Γιάννης Στεφανιάκης (12 χρόνων)

Στίχοι για μια απέραντη τεμπελιά

Το καρβί φαίνεται από μακριά και πανηγυρίζουν όλα τα παιδιά περιμένον τους γονείς τους να τους φέρουν δώρα και φιλιά.

Μα και μέσα βρίσκεται η δικιά μου η γιαγιά περιμένω να μου φέρει δώρα και λεφτά Νάτη η γιαγιά, βγαίνει από κει ψηλά

και γω μπαίνω μέσα, που αλλού στα ηλεκτρονικά.

Δυστυχώς δεν είχα τα λεφτά γι' αυτό έφτιαξα πλαστά, γιατί τόση τεμπελιά τα βαρέθηκα κι αυτά.

Έτσι γύρισα στο σπίτι για να φάω δύο γλυκά να γυρίσω στη γνωστή μου τεμπελιά χορτάτος με χαρά Η γνωστότατη μου τεμπελιά Αποστόλης βρε παιδιά

Ο μικρός γιος του μεγάλου γιου του Τερζοχρήστου ΣΤ' Δημοτικού

Πως πέρασα το καλοκαίρι

Όπως κάθε καλοκαίρι στην αρχή του Ιουλίου, πήγαμε στο σπίτι μας στο χωριό. Τα πρωινά πηγαίναμε στο σχολείο και κάναμε χορό, τραγούδι, ζωγραφική, σκάκι, θέατρο. Ήταν πολύ ευχάριστα εκεί. Μετά πηγαίναμε με την ξαδέρφη μου στο περιβολάκι τους και παίζαμε. Το μεσημέρι γυρνούσα στο σπίτι μας έτρωγα με τα αδέρφια μου και ξεπλύνουμε για ξεκούραση. Το απόγευμα πηγαίναμε στη θάλασσα για μπάνιο φαγητό και παιχνίδια. Το βράδυ καθόμασταν σε κάποια ταβέρνα για φαγητό... και έπαιζα με την παρέα μου. Κάποια βράδια πηγαίναμε στον Κούμο για παγωτό ή βόλτα στις Καλύβες. Τον Αύγουστο πήγαμε μια εκδρομή στην Παλιόχωρα, πέρασαμε πολύ ωραία. Κάθε Κυριακή πρωί πηγαίναμε με τα ξαδερφάκια μας στα Κρύα Νερά και ρίχναμε στο ποταμάκι τα χάρτινα καραβάκια που έφτιαζαν οι μαμάδες μας. Κάποια πρωινά πηγαίναμε για πικ-νικ στο περιβολάκι της ξαδέρφης μου, παίζαμε και βρεχόμαστε με το νερό του ποταμού που ήταν κρύο. Ένα απόγευμα βαφτίσαμε το σκυλάκι του Χριστόφορου και της Νανάς. Ο αδελφός μου ήταν ο νονός. Η μαμά του Χριστόφορου είχε φτιάξει ένα πολύ ωραίο παγωτό και το φάγαμε. Μία φορά την ημέρα πηγαίναμε βόλτα το δικό μας σκυλάκι τη Ντίγκυ. Πήγαμε και σε κάποιες βαφτίσεις και σε κάποιους γάμους και στα τραπέζια τους, όπου τρώγαμε νόστιμο πιλάφι και χορεύαμε μέχρι αργά. Στην αρχή του Αυγούστου φιλοξενήσαμε στο σπίτι μας φίλους μας από τη Γαλλία και την Αθήνα. Ήταν ωραία, πηγαίναμε πολλές βόλτες. Κάναμε πολλές γιορτές αυτό το καλοκαίρι. Ένα βράδυ έπαιζαν κουκλοθέατρο. Μια άλλη μέρα έγιναν τα εγκαίνια του γηπέδου μπάσκετ, και μια άλλη παίζαμε το θέατρο που έγραψαν τα μεγάλα παιδιά. Εγώ και η ξαδέρφη μου ήμασταν τα παιδιά της κυρίας Αριστοκρατάκη. Ο αδερφός μου ο Κυριάκος ήταν ο ταχυδρόμος και ο αδερφός μου ο Στέφανος με τον Πέτρο ήταν οι καφενοβίοι ταβλαδόροι. Στις 15 Αυγούστου

το πρωί πήγαμε στην εκκλησία. Ήταν εκεί όλο το χωριό μαζεμένο. Το μεσημέρι φάγαμε όλη η οικογένεια μαζί και το απόγευμα πήγαμε επισκέψεις. Πριν τελειώσει το καλοκαίρι, πήγαμε για λίγες μέρες ταξίδι στη Σαντορίνη. Πέρασαμε πάρα πολύ ωραία... Μείναμε σε ένα μεγάλο ξενοδοχείο με μία πισίνα. Τρώγαμε στις ταβέρνες και πηγαίναμε εκδρομές: πήγαμε στο ηφαίστειο που έβγαζε καπνό, κολυμπήσαμε στα πράσινα και κόκκινα νερά, ανεβήκαμε με τα γαϊδουράκια 250 σκαλιά στο χωριό στην κορυφή του βουνού. Τις τελευταίες μέρες του Αυγούστου γυρίσαμε στο χωριό και μετά στα Χανιά. Αυτό το καλοκαίρι πέρασα πάρα πολύ ωραία.

Ελεάνα Κουτσουπάκη (8 ετών)

Το σπίτι του παππού μου στο χωριό

Το σπίτι του παππού μου αρέσει πάρα πολύ. Είναι ένα μικρό χωριάτικο σπίτι με μια μεγάλη αυλή. Η αυλή του έχει ψηλά δένδρα και πολύ πού δροσιά. Κάθε μέρα παίζω με τον αδερφό μου στον κήπο. Η χαρά μου είναι μεγάλη όταν ερχόμαστε το καλοκαίρι στο χωριό.

Μανώλης Χατζηκυριάκος (10 ετών)

Το χωριό του πατέρα μου

Ο πατέρας μου γεννήθηκε σε ένα χωριό της Κρήτης που ονομάζεται Αρμένιο. Οι Αρμένιοι είναι ένα πάρα πολύ ωραίο χωριό, από τα ωραιότερα της Ελλάδας. Έχει καθαρά κρύα νερά και είναι καταπράσινο. Μου αρέσει πάρα πολύ και πηγαίνω εκεί κάθε καλοκαίρι. Το αγαπώ πάρα πολύ και αν το σχολείο δούλευε θα μπορούσα να έμεινα στους Αρμένιους και το χειμώνα.

Στέλλα Τερεζάκη (11 ετών)

Το χωριό μας

Το χωριό μας είναι από τα ωραιότερα χωριά της Ελλάδας. Έχει μια μεγάλη ιστορία. Παλιά λεγόταν Ελευθερόπολη. Αργότερα κατοικήθηκε από Αρμένιους και έτσι πήρε το σημερινό του όνομα. Λένε ότι είναι ένας επίγειος παράδεισος... Κρύα νερά τρεχούμενα και πολλά πλατάνια και ευκάλυπτοι. Το καλοκαίρι είναι γεμάτο από τους χωριανούς που ζουν στην άλλη Ελλάδα.

Άννα Παντερμάκη (15 ετών)

Το χωριό μου και οι γειτονιές του

Αν και γεννήθηκα στην Αθήνα γνωρίζω καλά το χωριό της μητέρας μου και το αγαπώ όσο και αυτή. Σ' αυτό ζουν οι αγαπημένοι μου συγγενείς: ο παππούς μου, η γιαγιά μου, οι θείες μου, οι θείοι μου και τα ξαδέφια μου. Οι κάτοικοι είναι αγνοί, φιλόξενοι και καταδεχτικοί. Τώρα μέσα στο μυαλό μου καλοκαιρινές διακοπές σημαίνουν για μένα: ΑΡΜΕΝΟΙ. Οι γειτονιές του χωριού μου είναι: Οι κούκλες, τα Καροπούλια, τα Σφυριδιανά, η Απάνω γειτονιά, η Γαιδουροκλιστρα, τα Μαραγκουδιανά, η Μεσοχωριά, οι Πλακούρες, τα Σκανταλιανά και τα Καμαράκια...

Παναγιώτης Παζιάνος (14 ετών)

Τα αξιοθέατα του χωριού μου

Το χωριό μου έχει μια σπάνια φυσική ομορφιά. Γέφυρα και πανύψηλα πλατάνια και τρεχούμενα νερά. Οι πηγές που βρίσκονται στο χωριό μου τροφοδοτούν 22 χωριά. Στο κοινοτικό περίπτερο, τα κρύα νερά και στο κέντρο Πλάτανος η ομορφιά της φύσης βρίσκεται σε όλο της το μεγαλείο. Η τριμάρτυρη εκκλησία του Αγίου Νικολάου, χτισμένη από πέτρα στολίζει το κέντρο του χωριού. Δίπλα στην εκκλησία στη μεγάλη πηγή ετοιμάζεται μια παιδική χαρά από πελεκητή πέτρα. ένα μεγάλο γήπεδο ποδοσφαίρου και ένα καινούργιο γήπεδο μπάσκετ είναι ότι πιο σημαντικό για εμάς τα παιδιά. Ομορφιοι κήποι και γραφικά σπιτάκια και ταβερνούλες είναι ζωντανές πινελιές στον πίνακα που λένε: ΑΡΜΕΝΟΙ

Βασίλης Παζιάνος (13 ετών)

Τα παιχνίδια που έπαιζαν οι γονείς μας όταν ήταν παιδιά

Όλοι στο σπίτι μιλούν για τα ξέφρενα παιχνίδια που έπαιζαν τα παιδιά παλιότερα στις γειτονιές του χωριού. Κάνεις όμως ποτέ δεν είπε ελάτε να τα παίξουμε και μεις

Σκίτσο: Στέφανος Κουτσομπάκης (15 ετών)

ούτε καν τα ονόματά τους δεν ξέρομε... Η Ρία έφαξε και έμαθε κάμποσα από αυτά και όσοι από σας έχετε κάποια νοσταλγία για τα χρόνια που ήσαστε παιδιά, είστε καλεσμένοι μας το καλοκαίρι στο σχολείο για να τα παίξουμε όλοι μαζί. : Γουρούνα, οι αμάδες, της καλογρίδας το σχοινί, η σκλαβιά, η πινακωτή, τα πεντόβολα, το μιζ, οι λακκούβες, το ξυλίκι, οι ρούμπι, το κατικιό, τα μονά ζυγά, οι πίτες, το κρυφτό, το κνηγητό, το κουτσό, το σχοινάκι,

Σίγουρα από αυτά τα παιχνίδια κάποια τα έχουμε ακούσει, και ίσως κάποτε τα έχουμε παίξει. Δεν τα παίξουμε όμως τόσο συχνά, γιατί έχουμε πάρα πολύ διάβασμα και ασχολίες και αν μας μείνει κάποιος ελεύθερος χρόνος είναι για να περάσουμε μια πίστα στο ηλεκτρονικό ή στο κομπιούτερ... που να ψάχνουμε για παρέα όταν τον φίλο μας τον έχουμε μέσα στο σωμάτιό μας. Όσο για τον ελεύθερο χρόνο μας σε μια μέρα είναι μάλλον ανύπαρ-

κτος, αφού πηγαίνομε στο σχολείο για 7 ώρες κάθε μέρα και επιστρέφοντας στο σπίτι έχουμε να ετοιμάσουμε τα μαθήματα της επόμενης μέρας, τα Αγγλικά και τα Γαλλικά ή τα Γερμανικά, τη Μουσική, να πάμε σε αυτά τα σχολεία και ακόμα στο κομπιούτερ, στη γυμναστική, στο χορό, στο μπαλέτο, στο κολυμβητήριο... και... και... και... και...

Ρία Μαρινάκη (13 ετών)

Ο Δικός μου Τόπος

Εκεί, κάπου στα γαλήνια νερά του Κρητικού πελάγους, βρίσκεται το πιο όμορφο, ίσως, νησί της πατρίδος μας, η Κρήτη. Ένα νησί πολυτραγουδιμένο και με απίστευτη φυσική ομορφιά. Γι' αυτό άλλωστε είναι πόλος έλξης για τους τουρίστες κάθε χρόνο.

Ξεχωριστό ανάμεσα στα πολλά και φανταστικά χωριά της Κρήτης, βρίσκεται κι ο δικός μου τόπος, ένα μικρό χωριό, οι Αρμένιοι.

Αν καθήσεις σε μια πλαγιά ενός βουνού και παρατηρήσεις τους Αρμένους, εύκολα θα ξεγελαστείς: Το απέραντο πράσινο που καλύπτει σαν χαλί το χωριό και τα κατάλευκα, όπως και στα περισσότερα νησιά της Ελλάδος, μικρά σπιτάκια σε κάνουν να νομίζεις ότι βλέπεις προβατάκια να βόσκουν σε λιβάδι.

Το χωριό αυτό δεν είναι όμως ξακουστό μόνο για την πολύχρωμη φυσική ομορφιά του, αλλά και για τις πηγές του.

Πολλές πηγές σε κάθε σημείο του χωριού. Αν βάλεις το χέρι σου στα δροσερά νερά των πηγών, θα νιώσεις απέραντη ευχαρίστηση.

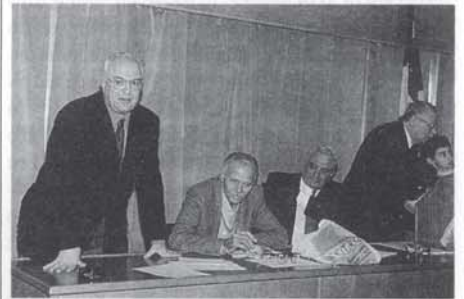
Επίσης οι πηγές αυτές τροφοδοτούν με νερό όλα τα γύρω χωριά, ενώ στα πολύ δροσερά, όπως ανέφερα, νερά των πηγών αυτών ψύχουν τα αναψυκτικά τους όλες οι τριγύρω ταβέρνες.

Και οι χωριανοί... Δεν έχω ξαναδεί τόσο γλυκούς, καλοσυνάτους και ευπρόσδεκτους ανθρώπους, έτοιμους να σε σφιξουν στην αγκαλιά τους και να σε κάνουν να

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

ανεβάνει στο βήμα ο Ελευθεροπολίτης κ. Χαρ. ΜΠΟΥΡΝΑΖΟΣ ο οποίος με το γνωστό σπριτζόκο ύφος του, διαβάσει το γραμματόσκι του με το ιδιαίτερα απολαυστικό περιεχόμενό του.

Στο σημείο κ, Μιχελουγιάννης απευθύνει ευχές και χαιρετισμό προς τα μέλη της Γ.Σ., συγχαίροντας ταυτόχρονα το

απερχόμενο Διοικητικό Συμβούλιο και εκφράζοντας την αμέριστη συμπαράστασή του τόσο προς αυτό όσο και προς την συντακτική επιτροπή της εφημερίδας του Συλλόγου.

Αναφέρεται στις κατά καιρούς ενέργειες του για την από κρατικών φορέων οικονομική ενίσχυση της εφημερίδας και την ουσιαστική άρνηση της πρώην Κοινότητας ΑΡΜΕΝΩΝ να παραχωρήσει στην εφημερίδα ορισμένο χρηματικό ποσό που για καθαρά διαδικαστικούς λόγους το ποσό αυτό προωθήθηκε απ' το αρμόδιο υπουργείο μέσω της Κοινότητας ΑΡΜΕΝΩΝ.

Ακολούθησε συνοπτική διαδικασία ανάδειξης μελών νέου Διοικητικού Συμβουλίου και σχετικής τροποποίησης του Καταστατικού. Στη συνέχεια στο βήμα προσκλήθηκε ο χωριανός μας υφυπουργός κ. Ν. Χριστοδουλάκης ο οποίος εκτός απ' τις ευχές του προς τους παρευρισκόμενους επεσήμανε τον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο του θεσμού των νέων Δήμων και περαιτέρω τους ορίζοντας που ανοίγονταν τόσο για τους Αρμένους όσο και την ευρύτερη περιοχή της επαρχίας.

Ακολουθεί η καθ' αυτό εκδήλωση της κοπής της ΠΙΤΤΑΣ του Συλλόγου, με προσευχή και ευλογία του παπα-Μανώλη, ο οποίος στη συνέχεια και μετά το "σταύρωμα" έκοψε το κομμάτι του Χριστού και της εκκλησίας. Η κοπή συνεχίστηκε απ' τον υφυπουργό κ. Ν. Χριστοδουλάκη και ολοκληρώθηκε από τον Πρόεδρο του Συλλόγου

Η εκδήλωση έκλεισε με τη διανομή στους παρευρισκόμενους, της πίτας, καθώς και με την προσφορά εκ μέρους του Συλλόγου της καθιερωμένης "τσικουδιάς". Το φλουρί της πίτας "έπεσε" στον κ. Στέφανο Κουτσομπάκη κάτοικο Αρμένιον που παραβρέθηκε στην εκδήλωση.

Στις εκλογές που ακολούθησαν και με βάση τη συγκρότηση που έγινε στις 29 Ιανουαρίου η σύνθεση του νέου Διοικητικού συμβουλίου είναι η εξής

Πρόεδρος: Γιώργος Φρεσκάκης
Αντιπρόεδρος: Γιάννης Τερεζάκης
Γενικός Γραμματέας: Γιάννης Τσακίρακις
Ταμίας: Γιάννης Βαγιωνάκης
Ειδικός Γραμματέας: Ελένη Τσιτσιφιδή - Γαβριηλίδου
Μέλη: Παντελής Καβρουλάκης, Ντίνος Μαραγκουδάκης, Δημήτρα Παράσχου, Γιάννης Στυλιανομανωλάκης, Σοφία Τερεζάκη, Μανώλης Τσιτσιφιδής
Αναπληρωματικό μέλος: Καβρουλάκη - Φακίνου Άννα

Θέμης Στυλιανομανωλάκης (11 ετών)

Ανέκδοτες σελίδες αφιερωμένες στις μανάδες μας

Διπλώθηκε η Λουκία στα μύλλινα σκεπάσματα και προσπαθεί να μη βλέπει δίπλα της το άδειο κρεβατάκι. Ούτε το γεμάτο ποτήρι το νερό που βάλανε για να πίνει και να ξεδιψά η ψυχή της Πομονίτσας, ούτε το καντήλι που καιει άσβηστο για να φωτίζει τους καινούριους δρόμους που πήρε.

Μα όσο κι αν σκεπάζεται, άνοιξε η ψυχή της και τρωπώσανε ο φόβος κι η τρομάρα του θανάτου κι όλα του κόσμου τα στοιχεία κάνανε φύλλο και φτερό το μυαλό της.

Τρέμει κάτω από τα σκεπάσματα σαν το πουλί που

σπασε η φτερούγα του και σπαρταρά στη χούφτα του κυνηγάρη.

Την έχει ζαλισμένη τ' αναπάντεχο κακό σαν τότε στα χαλάσματα που την έπιασε η μάνα της να ψαχουλεύεται με το Λευτέρη κι έφαιε το ξύλο της χροιάς της. Όπως και τότε έτσι και τώρα πείσωσες και σφάλισες μάτια και στόμα. Ούτε φωνή, ούτε δάκρυα, μαράζωσε κι αρρώστησε η Λουκία. Έπεσε του θανάτα και κόντεψε να πάρει από κοντά την Πομονίτσα.

Να φύγει ο νους της Ρηνιώ από τη στενοχώρια και το φόβο. Έχασε που έχασε τη μάνα της, να μην της γράφει ο Θεός, να χάσει το παιδί της.

Ο γιατρός, είπε πως είναι τύφος, από το βρώμικο νερό κι η Ανεζίνα βιάστηκε να μαλώσει τη Ρηνιώ που άφησε τον αρλόιθα τόσο καιρό χωρίς να τον έχει καθαρίσει.

Τα φάρμακα, είπε ο γιατρός, καθαριότητα και διαίτα αυστηρή, τσαγάκι και ρυζόγερο, που με κανένα τρόπο να τα δοκιμάσει η Λουκία, ξεκούραση κι υπομονή και θα περάσει.

Καλού κακού η Ρηνιώ, έφερε και τον παπά- Βαγγέλι, να της διαβάσει τους Εξορκισμούς του Μεγάλου Βασιλείου κι έδειρε τη Λουκία που δεν καθόταν φρόνιμη, παρά έπαιε με το πετραχίλι του και δεν άνοιγε το στόμα της να μεταλάβει.

Κρυφά του παπά εφώναζε και την ξορκίστρα που ήρθε μ' ένα θυμιάτο και λιβάνιζε ανάποδα το κρεβατάκι της Λουκίας, αγρίεψε με την ξένη, πνίγηκε στους καπνούς και πήγε να πεταχτεί από το κρεβάτι, και να φύγει. Μα η Ρηνιώ, τη μάγκωσε ανάμεσα στα πόδια της και δεν την άφησε να κουνιέται. Ήθελε δεν ήθελε άκουγε το ξόρκι που μουρμουρούσε η γριά που ξαφνικά σταμάτησε κι έδειξε με το χέρι στη Ρηνιώ, να σκάσει κάτω από το κρεβάτι.

Έσκαβε έσκαβε η Ρηνιώ με την ξένη γυναίκα να στέκει από πάνω της, να ψάχνει με το μάτι, να λιβανίζει ασταμάτητα, να μουρμουρίζει ξόρκια. Ανακάταψε τ' αργιλόχωμα, κόντεψε να σηκώσει όλο το σπίτι. Σε μια στιγμή, η ξορκίστρα τη σταμάτησε. Έσκυψε, μάζεψε ένα αποκαϊδί και μια σκουριασμένη πρόκα από τα' αντικείμενα χόματα, τα 'βαλε σ' ένα ποτήρι με νερό και διέταξε τη Ρηνιώ να ποτίσει τη Λουκία που τσίριζε, τσίριζε και με κανένα τρόπο να βάλει το νερό στο στόμα της. Η μάνα της τη στρίμωνξε για να της τα ποτίσει με το ζόρι. Ζόρι η Ρηνιώ, γινάτι κι η Λουκία. Κατά μάνα κατά κόρη, έφτυσε τα νεροζούμια. Στο τέλος πήρε η Ρηνιώ το χονί που βάζανε κρασί, το βάλε στο στόμα της, τη γύρισε ανάποδα κι έριξε μονοκοπανιάς μέσα τα μάγια. Η Λουκία τα καμε γαργάρα μια δυο φορές, τινάχτηκε, πάλεψε να ξεφύγει απ' τα πόδια και τα χέρια που τη σφίγγανε, πνίγηκε, στο τέλος, παραδόθηκε στη θέληση της μάνας της κι ήπιε ήθελε δεν ήθελε τα μαντζούνια.

Μα να καλύτερηνει δεν εκαλυτέρευε και εξαναφέρανε άλλο γιατρό από την πόλη. Στρεπτομυκίνες είπε, κάθε εξάωρο, και θα δούμε...

Σηκωνότανε άγρια μεσάνυχτα ο Νικολής κι έφερεν τη νοσοκόμα. Από την ώρα που επρόβαλε στην πόρτα έβαζε η Λουκία τις φωνές. Μα εκείνη δεν της έδινε σημασία παρά έβγαζε μια σιδερένια κασετίνα με χεράκια από την τσάντα της κι έβραζε τη σύριγγα και τις βελόνες που από την πολλή χρήση είχε στραβώσει η μύτη τους και ήτανε ο φόβος και ο τρόμος της Λουκίας κι όλων των αρρώστων.

Την ώρα που η νοσοκόμα έβαζε τη βελόνα στον ορό δυναμώνανε τα ξεφονητά της Λουκίας. Για να γίνουνε απελπισμένα ουρλιαχτά σαν την πλησίαζαν όλοι μαζί, να την κρατούν, μη σπάσει η βελόνα μέσα της, και με τη νοσοκόμα πρώτη και καλύτερη να κραδαίνει ψηλά στο 'να χέρι τη σύριγγα με τη στραφή βελόνα και στ' άλλο το βαμβάκι βουτηγμένο στο πράσινο οινόπνευμα.

Το πράγμα τράβαζε σε μικρός και η Ρηνιώ βαρέθηκε τη γκρίνια του Νικολή που κάθε βράδυ έκοθε τον ύπνο του, να κυνηγά τη νοσοκόμα. Οι στρεπτομυκίνες δεν είχανε τελειωμό κι ο γιατρός που ξανάφαιε είπε πως ο τύφος δεν είναι αστεία πράματα και δεν περνά από τη μια μέρα στην άλλη. Και μια βραδιά που παραγκρiniaζε ο Νικολής έκामε η Ρηνιώ, ότι έβλεπε να κάνει τόσο καιρό η νοσοκόμα, μοναχή της. Όσο για χρειάζομενα, είχε κάμει από την τελευταία φορά που πήγε στην πόλη το κουμάντο της. Και οι βελόνες κατακαίνουριες και ψιλές ψιλές, να μην κατατρύπουνε τη Λουκία και φωνάζει. Μόνο το χέρι της δεν ελογάρισσε που έτρεμε και κατατρύπησε χειρότερα από τη νοσο-

κόμα την κακομοίρα τη Λουκία.

Η Ανεζίνα κάθε μια και δυο έπρηζε τη Ρηνιώ για τον αρλόιθα. Πώς όσο ζούσε η Πομονίτσα ούτε παιδί, ούτε ζωντανό είχανε αρρωστήσει. Τον είχε καθαρό και συγυρισμένο. Κάθε χρόνο έπλεκε με ράπες από στάρι ένα σταυρό και τον απίθωνε δίπλα στο νερό. Να το φυλάει από το φίδι που παραμόνευε πάνω στο μεγάλο χάρακα που ήταν πελεκημένος ο αρλόιθας να βρει το νερό χωρίς σταυρό, να πει και να το μαγαρίσει. Καλού κακού, να μην πάρει ο αέρας το σταυρό, κρεμούσε δίπλα κι ένα μάτσο στάχθα και μάθαινε τους μικρότερους να μην πούνε νερό αν δεν το σταυρώσουνε. Χάλαγε ο σταυρός, δεν πίνανε Ήτανε μαγαρισμένο από το φίδι το τρικέρατο που παραμόνευε πάνω στο μεγάλο χάρακα να βρει το νερό χωρίς σταυρό και να το μαγαρίσει...

- Εσείς οι νεότεροι δεν τα σέβεστε τα λόγια των παλιών γι' αυτό ο Θεός θα ρίξει φωτιά και θα μας κάνει... γρη γρη η Ανεζίνα το τροπάρι της εσήκωνε το νου της κακομοίρας της Ρηνιώς μα με τις συμβουλές την άλλη με τη γκρίνια.

“Λες;” σκέφτηκε εκείνο τ' απόγευμα η Ρηνιώ κι άναψε το καντήλι. “Ο Θεός κι εγώ...” έκανε το σταυρό της και ξεκίνησε.

Χώθηκε στο νερό του Μεσοπόταμου ως τα γόνατα και μάζεψε ότι βρήκε. Λαχανίδες, αγριοσέλινο, λαμπαδόφυλλα κάρδαμο κι ότι άλλο έπιασε στα δυο της χέρια. Έψαχνε το φιδόχορτο που είχε δει από παλιά να μαζεύει η Πομονίτσα. Βλαστήμησε την ώρα και τη στιγμή που δεν άκουγε τη μάνα της όσο ζούσε κι έψαχνε τώρα σαν τη στραβή μέσα στα νερά ανάμεσα στα χόρτα. Που ούτε ένα ήταν, ούτε δυο παρά ξεφουτρώνανε χιλιά λογιά σαν τα μαλλιά της κεφαλής της.

Μάζεψε ότι μάζεψε και γύρισε στο σπίτι. Εκλείσε την εξώπορτα, να μην πατήσει πόδι ανθρώπου, τα πλυνε, τα καθάρισε, άναψε τη φωτιά και τα βάλε να βράσουν στο καζάνι. Κι άρχισε να ποτίζει μεσημέρι βράδυ τη Λουκία.

Αναβε και το καντηλάκι της και έπαφτε στα γόνατα. “Τώρα που έχασα τη μάνα μου, άλλη ελπίδα δεν έχω από σένα, Παναγιά μου... Κάμε να σιάξει ο νους της και να γιάνει το παιδί μου...”

Γιατί κανεις δεν της το βγαζε από το μυαλό πως η αρρώστια δεν είχε να κάνει με το νερό και τον αρλόιθα μα με τους φόβους και τις παραξενιές της Λουκίας. Άφησε τις στρεπτομυκίνες, τους γιατρούς, άφησε τον παπά, τα ξόρκια της γριάς και το ριξε στις προσευχές και στα νεροζούμια.

-Τι του δίνεις, μορφή, του παιδιού, έβαλε μια μέρα που την είδε τις φωνές η Ανεζίνα.

Τον ίδιο φόβο και την ίδια τρομάρα πήρε και η φιλενάδα της η Μαρία σαν εδοκίμασε κρυφά της Ρηνιώς το πικρόστιφο νεροζούμι...

-Σκύλα και θα την ξεκαμίεις... κι έφτυσε δυο τρεις φορές αηδιασμένη στο χόμα.

-Τη δουλειά σας και στα σπίτια σας τις αποπήρε κι η Ρηνιώ και δεν έδωσε σημασία σ' ότι έλεγε.

Είχε περάσει κάμποσος καιρός από τη βραδιά που πέθανε η Πομονίτσα. Και θες το καντήλι, θες οι προσευχές, θες να βρήκε στην τύχη το φιδόχορτο η Ρηνιώ ή πέρασε ο καιρός που χρειάζοτανε για να γιατρευτεί ο τύφος, πήρε να καλύτερηνει η Λουκία. Και μια βραδιά άνοιξε το στόμα της και ρώτησε τη Ρηνιώ που την εκόιταζε σαν αποβλωμένη.

ΟΙ ΑΡΜΕΝΟΙ των γραμμάτων και των συγγραμμάτων

ΜΙΑ ΓΕΝΝΑΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, στα συγγράμματα και στα πολιτισμικά πράγματα είχαν πάλι τα παιδιά του χωριού μας, που το τιμούν και μαζί τιμούν, συνεχίζουν κι εμπλουτίζουν την πνευματική του παράδοση, που ξεκινά από τον γενάρχη της κρητικής ιστοριογραφίας τον Καλλίνικο Κριτοβουλίδη-Μαραγκουδάκη.

Πρόκειται για τις πρόσφατες εκδόσεις δύο πολύ σημαντικών βιβλίων που προβλήθηκαν και συζητήθηκαν από την επιστημονική κοινότητα –κι όχι μόνο του τόπου μας– βιβλίων που φωτίζουν, προβληματίζουν, και συμβάλουν στην ανάπτυξη της οικονομικής και της ιστορικής επιστήμης.

Επιμέλεια: Χαράλαμπος Μπουρνάζος

“ΤΟ ΝΕΟ ΤΟΠΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ” του Νίκου Μιχ. Χριστοδουλάκη είναι το πρώτο. Το περιεχόμενο του βιβλίου αυτού παρουσιάστηκε στο προηγούμενο φύλλο της “Ελευθερόπολης”, ενώ για τον συγγραφέα, τις σπουδές του στην Ελλάδα και το εξωτερικό, και τους τιμητικούς τίτλους αγνώριστου της αξίας του, γράψαμε από το πρώτο κιόλας φύλλο της εφημερίδας μας. Σήμερα απλώς θα καταθέσουμε εδώ τη χαρά μας όσον παραβρεθήκαμε στην παρουσία του βιβλίου κι ακούσαμε τα εγκώμια γι’ αυτό και τον συγγραφέα του. Από τον καθηγητή Νίκο Μουζέλη πρώτα, που λόγω της προσωπικότητας και της επιστημοσύνης του έχει γνώμη βαρύνουσα, και ο ανεπιφύλακτα επαινετικός του λόγος δεν είναι καθόλου λόγος εθιμοτυπικός και απλώς φιλόφρων λόγος προς τον νεότερο συνάδελφό του, αλλά αντικειμενική, καλά ζυγισμένη, και δίκαιη κρίση.

Από τον Υπουργό, κατόπιν, Ευάγγελο Βενιζέλο, για τον-οποίο, συμφωνείς δε συμφωνείς με τις απόψεις, την κοσμοθεωρία και την πολιτική του ιστορία, δεν μπορείς να αμφισβητήσεις πως “και γράμματα γνωρίζει” και βιβλίο ειδικό κι απαιτητικό γνωρίζει να διαβάσει, να κατανοήσει, και να βαθμολογήσει σωστά. Και ο σημερινός Υπουργός Ανάπτυξης ήταν υμνητικός στην ομιλία του για το βιβλίο αυτό, όπου ο συγγραφέας με κριτικό πνεύμα και γενναιότητα (αυτά τα γραφτά θέλουν “αρετήν και τόλμη”) που τον διακρίνει από την εφηβική του ηλικία, θέτει το χέρι επί τον τύπον των ήλων και λέει την αλήθεια χωρίς φόβο, αλλά με πάθος επιστημονικό, όσο στυφή κι αν είναι αυτή και για τον ίδιο τον Ευάγγελο Βενιζέλο και την πολιτική του ιστορία και προϊστορία. Και, υπ’ αυτήν την άποψιν, η επαινετική κρίση του για την αξία του βιβλίου έχει πρόσθετη σημασία.

Το ίδιο συνέβη και με την εισήγηση της υφυπουργού Άννας Διαμαντοπούλου που κι αυτή γνωρίζει καλά τα ευαίσθητα και ιδεολογικά υπερφορτισμένα θέματα του βιβλίου, τα έχει μάλιστα οδυνηρά βιώσει και στην εφηρμοσμένη οικονομική πολιτική, την οποία επί ετη ασκεί ως στέλεχος και μέλος αλληπάλλων κυβερνήσεων, οικονομική πολιτική την οποία ανατέμνει με κοφτερό και οδυνηρό νυστέρι ο σημερινός υπουργός μας στο βιβλίο του. Έτσι και η δική της θετική κρίση έχει επιπλέον αξία.

Το δεύτερο βιβλίο είναι: **“Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΓΟΥΣΤΑΥΟΥ ΦΛΟΥΡΑΝΣ”** ενός άλλου ταλαντούχου συγγραφέα μας, του Λεωνίδα Φ. Καλλιβερέτακη. Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΦΩΤ. ΚΑΛΛΙΒΡΕΤΑΚΗΣ, όπως γράφαμε πριν από εννέα χρόνια, παρουσιάζοντας άλλο σημαντικό βιβλίο του, την **“Δυναμική του αγροτικού εκσυγχρονισμού στην Ελλάδα τον 19^ο αιώνα”**, είναι ένα από τα λαμπρά αστέρια μιάς πλειάδας νέων ερευνητών-ιστορικών, δημιουργών της τελευταίας ανθοφορίας της ελληνικής ιστοριογραφίας. Γεννήθηκε στα Χανιά το 1953. Το 1977 αποφοίτησε από το ιστορικό και αρχαιολογικό τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Συνέχισε τις σπουδές του στη Γαλλία, και το 1983 υποστήριξε στη Σορβόνη τη διδακτορική του διατριβή με τίτλο “Γουσταύος Φλουράνς (1838-1871) και Ελλάδα”. Η μελέτη αυτή (494 σελίδων), μεταφρασμένη τώρα στα ελληνικά, εκδίδεται, μετά από δεκαπέντε χρόνια, και στην Ελλάδα από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης (ΜΙΕΤ). Έκδοση που, αυτή καθ’ εαυτή, αποτελεί αναγνώριση της αξίας του έργου και βράβευση του, πριν ακόμη κυκλοφορήσει, δεδομένου του κύρους του Ιδρύματος και της αυστηρής επιλογής συγγραφέων και τίτλων αποκλειστικά υψηλού επιπέδου και διεθνούς αναγνώρισης. Ίδιας τιμητικής εκδοτικής υποδοχής είχε και το προηγούμενο βιβλίο του το οποίο είχε εκδώσει το Ιστορικό Αρχείο της Αγροτικής Τραπέζης.

Ο Λεωνίδα Φ. Καλλιβερέτακη εργάζεται από το 1988 ως ερευνητής στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών – Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, και στο διάστημα αυτό έχει δημοσιεύσει βιβλία και άρθρα για την πολιτική, κοινωνική και οικονομική ιστορία του 19^{ου} και 20ου αιώνα.

“Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΓΟΥΣΤΑΥΟΥ ΦΛΟΥΡΑΝΣ”

Το βιβλίο αυτό είναι και μια απόδοση οφειλόμενου χρέους τιμής στη μνήμη του ανθρώπου που εγκατέλειψε μια λαμπρή σταδιοδρομία πανεπιστημιακού δασκάλου, παρισινές ανέσεις, τιμές και διακρίσεις και ήρθε στην Κρήτη, το 1866, να ζήσει ζωή μαρτυρική,

κυνηγημένος, ξυπόλητος και πεινασμένος στις χιονισμένες μαδάρες και να πολεμήσει για την ελευθερία μας.

Είναι ακόμη το βιβλίο απόδοση οφειλόμενης τιμής και στους άλλους ευπατρίδες εθελοντές που ήρθαν κι αυτοί τότε στο νησί να συμπαρασταθούν στους πατέρες μας, κι ορισμένοι να θυσιάζουν και τη ζωή τους για τις ιδέες τους.

Πριν από εννέα χρόνια γράφαμε (“Χανιώτικα Νέα”, 13-2-1991) για το προγενέστερο (εκδοτικό) βιβλίο του Λεωνίδα Φ. Καλλιβερέτακη, ότι ο έμπειρος αναγνώστης που το παίρνει στα χέρια του, διαπιστώνει την γενναϊόδωρη προσφορά του στην ελληνική ιστοριογραφία και αναλογίζεται με θαυμασμό το μακρύ κι επίπονο δρόμο του συγγραφέα για την συναγωγή των τεκμηρίων και την αξιοποίησή τους, την αναζήτηση, δηλαδή, ανεύρεση, καταγραφή και ταξινόμηση των πηγών, που οδήγησε στη σύνθεση του εξαιρετού εκείνου βιβλίου, το οποίο “συνδυάζει χάρη νεανική και ωριμότητα” πρεσβύτη...

Τα ίδια λόγια μπορούν να επαναληφθούν και για το νέο βιβλίο του, καρπό κι αυτό μακρόχρονης ερευνητικής εργασίας, γραμμένο στα πιο νεανικά του χρόνια **“με λογισμό και μ’ όνειρο”**. Κι όπως διαβάσω σε μια πρόσφατη βιβλιοπαρουσία:

“Ρομαντικός Γάλλος επαναστάτης του 19^{ου} αιώνα ο Γουσταύος δίνει την ευκαιρία στον ερευνητή ιστορικό Λεωνίδα Καλλιβερέτακη να συνθέσει ένα θαύμα βιβλίου με μελέτη που ανταποκρίνεται στον μυθιστορηματικό βίο του Φλουράνς και παρακολουθεί τον σύντομο και πολυτάραχο βίο του. Ένα βιβλίο επιστημονικό, γραμμένο με τον ενθουσιασμό και τη ζέση που ταιριάζει στην τολμηρή κι ενθουσιώδη προσωπικότητα του ρομαντικού επαναστάτη”.

Η περιορισμένη αποστολή της στήλης αυτής και ο περιορισμένος χώρος της (που στην σημερινή περίπτωση των δύο βιβλίων αυξήθηκε κατά πολύ, επειδή αυτά γραφτήκαν από παιδιά του χωριού μας, και προκαλούν, φυσικά, αυξημένο το ενδιαφέρον αλλά και την αγάπη όλων μας των χωριανών), δεν μας επιτρέπουν αναλυτικότερη αναφορά στην αξία και την προσφορά του βιβλίου του Λεωνίδα Καλλιβερέτακη στην κρητική και την γενικότερη ιστορία. Βιβλίων με το οποίο επαναβεβαιώνεις τις θετικές εκτιμήσεις και ανανεώνεις τις άριστες εντυπώσεις που μας προξένησε το 1990 “Η δυναμική του αγροτικού εκσυγχρονισμού”.

Γι’ αυτό και θα κλείσωμε τούτο το σημείωμα επαναλαμβάνοντας μια φράση που γράψαμε τότε για να εκφράσωμε τα αισθήματά μας για τον προικισμένο συγγραφέα μας, μεταφέροντάς του: “τη στοργή και τη χαρά των χωριανών του για τούτο το πέταγμα στα ψηλά, που θέλει βέβαια φτερούγες αετού, τις οποίες, καθώς το ‘δειξε μ’ αυτή τη δύσκολη πτήση που επιχείρησε με το βιβλίο του, ο Λεωνίδα τις διαθέτει και ξέρει να τις χρησιμοποιεί υποδειγματικά”.

Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΚΙ ΑΡΜΕΝΙΑΝΟΣ ΣΟΥΡΗΣ

Αθηνά Μπλαζουδάκη-Σταυρουλάκη: "Ο Σουρή και η Κρήτη", Χανιά 1998, σελ. 168.

Η Αθηνά Μπλαζουδάκη-Σταυρουλάκη είναι γνωστή και αγαπητή στους αναγνώστες μας, ιδίως από το 1997, που η εφημερίδα μας έδωσε κείμενα του Σουρή για τους Αρμένους, τα οποία η συγγραφέας μας είχε εντοπίσει και δημοσιεύσει στον Τύπο.

Με τον "κρητικό" Σουρή όμως η ίδια έχει συστηματικότερα ασχοληθεί και καρπός της ενασχόλησης αυτής ήταν το βιβλίο της "Ο Σουρή και η Κρήτη".

Καρπός μόχθου ερευνητικού και συγγραφικού, όπου, εκτός των άλλων, έπιασε κι αναμάζωσε από τα άγνωστα και δυσεύρετα φύλλα του "χανιώτικου" "Ρωμηνού" και τον "αρμενιανό" Σουρή, και μας τον προσφέρει

τώρα στο ωραίο και μεστό γνώσεως βιβλίο της. Γι' αυτόν όμως το Σουρή και τα όσα έγραψε για τους Αρμένους στους Αρμένους - και στους Αρμένους τα 'γραψε τότε σαν γαμουλιώτης που μας ήρθε στο χωριό, θα τα πούμε σ' άλλο φύλλο.

Χρέος μας όμως είναι να συγχαρούμε τη συγγραφέα για το βιβλίο της αλλά και να την ευχαριστήσουμε για την πλούσια συγκομιδή και το μεγάλο μερτικό που ξεχώρισε και χάρισε στο χωριό μας.

Το βιβλίο στάθηκε κι ένας πλούσιος πνευματικός χορηγός και ασφαλής οδηγός για το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κρήτης στο έργο του Σουρή που ανέβασε ο καθ' όλα άξιος θιασός του.

Και στο θαυμάσιο πρόγραμμα/βιβλίο του θεάτρου αυτού δημοσιεύεται απόσπασμα από "αρμενιανό" κείμενο του Σουρή, που "παίζεται" κι αυτό στις παραστάσεις του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.Κ., στην Κρήτη και στην Αθήνα, και καταχειροκροτείται. Το απόσπασμα αυτό του προγράμματος, το οποίο προέρχεται βέβαια από το βιβλίο της Αθηνάς Μπλαζουδάκη, δημοσιεύουμε πιο κάτω. Όλους όμως τους στίχους που έγραψε ο

Σουρή για τους Αρμένους - στους Αρμένους όπως είπαμε- θα τους δημοσιεύουμε, με τις παρατηρήσεις μας, σε επόμενο φύλλο της "Ελευθερόπολης".

"Μετά τους καφενέδες και τα ευφυολογήματα με τους κρητικούς θαμώνες ακολουθούν εκδρομές και γάμοι:

"Μάιος εδώ κι εκεί, και φουντώνει το χορτάρι, και το Σάββατ' ο Σαββάκης μούπε, την Κυριακή, σ' ένα γάμο θα με πάρει. Κι ενώ πάλιν πλήρης μένους άναβα κι εκόρωνα μ' έφεραν προς τους Αρμένους, εις τον Αποκόρωνα..."

Η πρώτη του εντύπωση από τους Αρμένους είναι το απερίγραπτον του θεάματος: Καταπράσινη φύση, βαθύσκια πλατάνια, κρυστάλλινα νερά...

"Ο γαμπρός Πανηγυράκης Ζυμβρακάκης ο κουμπάρος, βρήκα χάρισμα τραπέζι και του ρίχτηκα, σαν γλάρος. Ήπια κι έφαγα για δέκα και δεν άφησα μπουκιά, γνώρισα και τον Ζουριδή, τον Νομάρχη στα Σφαλιά, γνώρισα και τον Βαλάκη, που με γνώση και σπουδὴν διευθύνει τους δεσμούς των κατέργων Ιτζεδίν κι είθε κάθε κατεργάρης, που ζητεί να παραδράσει, τον υπόλοιπον τον χρόνον εις αυτά να τον περάσει. Χορός εδώ, χορός εκεί, κι έπαιξε λύρα Κρητική: "Την ήπραμε την πέρδικα, την ωριοπλουμισμένη κι αφήσαμε τη γειτονιά, σαν παραπονεμένη." Τραγουδῆσαν και τον γαμπρό, γερό παλληκαράκι, τραγουδῆσαν της κοπελιάς τα μάτια τα ζαφείρια, κι εγνώρισα, βρε Περικλή, κι άλλον Πανηγυράκη, όλο Πανηγυράκηδες, χαρές και πανηγύρια..."

ΟΜΟΡΦΙΑ, ΤΡΥΦΕΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΧΑΡΗ

Ευδοκία Σκορδαλά - Κακατσάκη: "Ένα αστέρι πέφτει στη γη", Αθήνα 1998.

Το βιβλίο της Ευδοκίας Σκορδαλά-Κακατσάκη, όμορφο κι αγαπητέρο, διαθέτει φαντασία, και, αστέρι καθώς είναι, λάμψη και γοητεία.

Για το περιεχόμενο όμως και την αξία του βιβλίου θα μας τα πει καλύτερα κι αναλυτικότερα ο γνωστός δικηγόρος κι αντιπρόεδρος του ιδρύματος "Αγία Σοφία", Νίκος Εμμ. Παπαδάκης, με το απόσπασμα από σχετικό κριτικό σημειώμά του ("Χανιώτικα Νέα" 5-2-1999) που δημοσιεύουμε πιο κάτω:

Ένα μικρό αστέρι του ουρανού, ξέφυγε από τη μητέρα του και έπεσε στη γη. Γνώρισε τα ζώα του δάσους και έφθασε στη θάλασσα. Προσπαθώντας να γυρίσει πίσω στον ουρανό, ταξίδεψε μάταια για χρόνια και χρόνια, παρὰ με μια μικρή γοργόνα.

Όμως, δεν μπόρεσε ποτέ να φθάσει εκεί που "ενώνετα" ο ορίζοντας με τον ουρανό. Όσο τον πλσίαζε, τόσο αυτός απομακρυνόταν. Στο τέλος έγινε ένα αστεράκι της θάλασσας.

Ένα πολύ χαριτωμένο παραμύθι, τρυφερό, λιγάκι μελαγχολικό, δοσμένο με πολλή φαντασία και ποιητική διάθεση από την πολυτά-

λαντη πένα της Ευδοκίας Σκορδαλά - Κακατσάκη.

Με ζωντάνια, με συγκίνηση, με ευρήματα, που συναντάμε μόνον στα παραμύθια, ο αναγνώστης ζει μια πρωτότυπη, αλλά και συναρπαστική περιπέτεια που δεν της λείπουν τα συμβολικά και παραβολικά στοιχεία. Είναι ένα έργο, που εντάσσεται στο χώρο της φανταστικής παιδικής λογοτεχνίας και αποκαλύπτει τη μεγάλη άνεση με την οποία κινείται η συγγραφέας, στην πολύ δύσκολη περιοχή των μικρών αναγνωστών.

Το "μεγάλο" μουσικό του αφηγήματος της Ευδοκίας, είναι ότι μπορεί να διαβαστεί με απόλαυση και από τους μεγάλους, γιατί τελικά η καλή λογοτεχνία δεν έχει ηλικία. Η πράγματι καλαισθητή έκδοση του παραμυθιού, συνοδεύεται από μια πλούσια εικονογράφηση, γεμάτη περιπέτεια, η οποία δένεται άριστα με το κείμενο.

☞ συνέχεια από τη σελίδα 13

αντιά της. Πήγε κοντά σιγά σιγά, να μην της ξαναφοβηθεί, την έκλεισε στα χέρια της και την έσφιξε πάνω στην καρδιά της...

- Λεω, πώς δε λεω, μάτια μου...
- Πού πήγε η Πομονίτσα, μάνα μου ; την ξαναρωτήσε η Λουκία.
- Στον ουρανό. Άντε να παίξεις τώρα , πήγε να την αποφύγει η Ρηνιώ, που φοβήθηκε μην ξαναστενοχωρηθεί και ξαναμουγκαθεί η Λουκία...
- Από το χρώμα, πας στον ουρανό;
- Έχει ένα δρόμο κάτω από τη γη που φτάνει τα μεσούρανα, τα χρειάστηκε η Ρηνιώ και το ριξε στο παραμύθι.
- Και πού βγάζει ο κάτω δρόμος τ' ουρανού;
- Ψηλά στο Σωρό της Κυρα- Μάνας, στα Περαλώ-

νια. Στην ψηλότερη κορφή έχτισε ένα πύργο ο Κρύσταλλος και κλείδωσε τα παραμύθια... Πάει η Πομονίτσα να ρίξει ξύλα στη φωτιά, να λιώσει ο Κυρ- Κρύσταλος, να ξεπαγώσουν και τα παραμύθια...

- Και η Χαλίνα, μάνα,
- Και η Χαλίνα .
- Κι ο Χαλής ;
- Και ο Χαλής.
- Κι ο Παναγής της Πομονίτσας, μάνα μου;
- Ο Παναγής αδικοχάθηκε. Οι αδικοχαμένοι πάνε αλλού. Πέρα, μακριά στη θάλασσα, στη Μεγάλη Κόχη τρυπώνουνε στο Σπήλιο τον Παραθυρά και περιμένουνε τον άγγελο να πάρει από πάνω τους το άδικο, να τους γιатρέψει τις πληγές και να τους φέρει πίσω...
- Κι η Πομονίτσα, πότε έρχεται;
- Ν' ανάψει πρώτα τη φωτιά που έσβησε, να λιώσουνε οι πάγοι

Και τα κρύσταλλα, να λιώσει κι ο κακόπυργος, ν' ανέβει και ο Κυρ- Ήλιος στα μεσούρανα , να πάει να ξυπνήσει τα παραμύθια. Τα βάζει η Πομονίτσα στην ποδιά της, μην της ξαναφύγουνε και μας ξαναγορρίζει...

- Μάνα, και πώς τα λες τα ψέματα...
- Ψέματα ή αλήθεια , κόρη μου , και ποιος τα ξεγορρίζει.

Ας όψεται η νύχτα που θέλει παραμύθια, θέλει ψέματα για να τα βγάλει πέρα με το σκοτάδι. Κοιμήσου τώρα κι αύριο το πρωί μετρούμε πόσες αλήθειες και πόσα ψέματα είπαμε, και μη φοβάσαι κόρη μου. Κι η μέρα με το φως της όλα τα ξεδιαλώνει... έκοψε τα παραμύθια η Ρηνιώ κι έγειρε στο μαξιλάρι...

Πόπη Γαβριλάκη - Λαμπρινέα

ΤΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΡΜΕΝΩΝ

Με μεγάλη επιτυχία και με πλήθος κόσμου γιορτάστηκε το φετινό "Καλυβιανό Καρναβάλι" του Δήμου Αρμενίων.

Εκτός της μεγάλης συμμετοχής των Καλυβιανών αρμάτων στο Καρναβάλι συμμετείχαν και τα χωριά του Δήμου, Στύλος, Νιο Χωριό, Αρμένιοι και Τσιβαράς.

Οι εκδηλώσεις ξεκίνησαν τη Παρασκευή (19/8/99) με την εκλογή της βασίλισσας του Καρναβάλου της Γεωργουλάκη στο ξενοδοχείο "KALIVES BEACH"

Νιοχωριανή όπου και έκλεισε η παρέλαση. Συγχαρητήρια σε όλους που συνέβαλαν στην επιτυχή παρουσίαση του Καλυβιανού Καρναβαλιού του Δήμου Αρμενίων και του χρόνου με υγεία.

Όταν το άρμα πέρασε από την εξέδρα των επισήμων στις Καλύβες τρία παιδιά έδωσαν το ακόλουθο ψήφισμα στον δήμαρχο Αρμενίων Παντελή Καραγιαννάκη.

Ζητάμε άμεσα την χρηματοδότηση των έργων εκείνων που θα μας επιτρέψουν να ζούμε σε ισορροπία μαζί σας.

Το κείμενο που ακολουθεί είναι το κείμενο που εκφωνήθηκε από τα μεγάφωνα κατά τη διέλευση του άρματος

Φύση SOS

Το 2000 έρχεται όχι μόνο του αλλά κουβαλώντας προβλήματα που οι νεότεροι καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε με το καλύτερο δυνατόν τρόπο και εκμεταλλευόμενοι κάθε μέσο.

Το άρμα "ΦΥΣΗ SOS" που με φαντασία και μεράκι δημιούργησαν οι συμπολίτες του Δήμου μας από τους Αρμένους, με την ευγενική συμπαράσταση - προσφορά όλων των κατοίκων και την τεχνολογική υποστήριξη του Cafe Bar Elyse έρχεται να μας παρουσιάσει το θέμα της οικολογικής καταστροφής του τόπου μας.

Τα αστικά λύματα, η μόλυνση του περιβάλλοντος και το κυνήγι ήταν πάντα πρόβλημα, οι Πρόεδροι όμως κατάφεραν σήμερα να το παραδώσουν στο νεοσύστατο Δήμο "όπως σας το παρουσιάζει το άρμα "Φύση SOS".

Τα χέλια, οι πέστροφες, τα φυτά και τα ζώα καταθέτουν με τη φωνή διαμαρτυρίας του άρματος "Φύση SOS" την υποχρέωση που έχουμε όλοι μας να τους εξασφαλίσουμε το δικαίωμα στην ζωή παραμερίζοντας όλες τις άλλες προτεραιότητες, τις ελλείψεις χρημάτων που ήρθαν από την Αμερική, την ΕΟΚ, το Κράτος και την τσέπη μας, αλλά δεν έφτασαν για να σώσουμε το περιβάλλον που ζούμε με τα παιδιά μας.

Το ψήφισμα των ζώων, των φυτών και των ψαριών του άρματος "Φύση SOS" που παραλαμβάνει σήμερα η νέα Δημοτική αρχή, είναι το αίτημα που πρέπει να ικανοποιηθεί σήμερα στο καρναβάλι και αύριο στην πράξη της καθημερινότητας.

σε μεγάλη γιορτή. Τη Κυριακή της Αποκριάς μικροί και μεγάλοι μασκαρεμένοι και μη, άρχισαν να συγκεντρώνονται από νωρίς στις πλατείες των χωριών. Η πομπή ξεκίνησε από το Νιο Χωριό νωρίς το απόγευμα με άρματα του Στύλου και Νιο Χωριού. Φθάνοντας στους Αρμένους περίμενε στη πλατεία το εντυπωσιακό άρμα του χωριού μας "ΦΥΣΗ SOS", ενώ η μουσική, ο κόσμος τα γέλια και ο ενθουσιασμός μετέφεραν για πρώτη φορά στο χωριό μας το παλμό της Αποκριάς. Η πομπή συνέχισε για τις Καλύβες που ενώθηκαν όλα τα άρματα Καρναβαλιού με τον Τσιβαρά για να ξεκινήσει η παρέλαση, με αποκορύφωμα τη πλατεία. Τα θέματα του Καρναβαλιού απεικονίζαν και στήριζαν επίκαιρα θέματα που με κέφι και μεράκι δημιούργησαν χωριανοί και συγχωριανοί μας, δείχνοντας την εξυπνάδα τους και τις ικανότητες που διαθέτουν όπου με τη βοήθεια χορηγών έδωσαν μια τόσο καλή παρουσίαση στο καρναβάλι.

Δεν πρέπει να παραληφθεί η αναπαράσταση του κρητικού γάμου Καλυβιανού με

ΨΗΦΙΣΜΑ

Εμείς τα ψάρια, τα φυτά και τα ζώα που σήμερα οι κάτοικοι των Αρμενίων μας έδωσαν φωνή σας κάναμε γνωστό ότι στην περιοχή του Δήμου Αρμενίων:

1. Απαγορεύεται το κυνήγι κάθε είδους, ακόμη και τους είδους που δεν απειλείται με εξαφάνιση της "γυναίκα".
2. Απαγορεύεται το ψέκασμα των τρυφερών βλαστών μας.
3. Απαγορεύεται να πλένεστε στα νερά που ζούμε.
4. Απαγορεύεται να μας τρώτε γιατί μας έχετε μόλυνει

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ο Πρόεδρος του τοπικού Συμβουλίου Αρμενίων Γεώργιος Χαλβαδάκης ευχαριστεί όλους τους χωριανούς που συμμετείχαν στην κατασκευή και παρουσίαση του άρματος των Αρμενίων, "ΦΥΣΗ SOS" στο Καλυβιανό Καρναβάλι του Δήμου Αρμενίων εύχεται και του χρόνου με τη συμμετοχή περισσότερων αρμάτων.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΑΛΥΒΩΝ

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Νεολαίας Καλυβών επιθυμεί να ευχαριστήσει όλους όσους συμμετείχαν στην πραγματοποίηση του Καλυβιανού Καρναβαλιού 1999. Ευχαριστούμε το Δήμο Αρμενίων και τους παρακάτω χορηγούς:

Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αποκορώνου Σφακιών, Καμπάκος Super Market, Σύλλογος Ιδιοκτητών Καφέ - Μπαρ Εστιατορίων Καλυβών, Κέντρο Κούμαντρος, Επιχειρήσεις Χαβαλεδάκης "Κούμος", Ζυλμπινάκη Είδη Υγιεινής - Πλακάκια, και όλες τις Καλυβιανές επιχειρήσεις.

Αρμένιοι: 31 Δεκεμβρίου 1998...

Ήταν μια κρύα μέρα του χειμώνα μόλις 5 το απόγευμα και άρχιζε κρύα να νυχτώνει...

Στο βάθος του δρόμου με τους ευκάλυπτους κάποια φώτα τρεμόπαιζαν... μόλις που τα ξεχώριζα καθώς έστριψα από την πλατεία... Σιγά-σιγά διέκρινα και

"θα λειτουργήσει νηπιαγωγείο το φθινόπωρο... υπάρχουν ήδη αρκετά παιδιά..."

Να 'ταν μόνο μια απλή καλοκαιρινή είδηση; Στην είσοδο ο Πρόεδρος καλωσόριζε τους χωριανούς. Μέσα στη δεξιά αίθουσα ένα μεγάλο τραπέζι στρωμένο

Μαζεύονταν προς το γραφείο, προς την άλλη αίθουσα και επέστρεφαν...

Τα μικρότερα έτρεχαν ολόγυρα για να ευχαριστηθούν την κάθε στιγμή του χρόνου που έφευγε... Και τα ακόμα μικρότερα στις αγκαλιές των γονιών τους περίμεναν... Περίμεναν τον Αρμενιανό Αη-Βασίλη...

Ήμασταν εκεί πολλοί, πάρα πολλοί όσοι τουλάχιστον είχαμε την αιτιολογία ότι συνοδεύουμε παιδιά. Όμως δεν είχαμε πάει μόνο για να συνοδεύουμε τα παιδιά μας, είχαμε πάει καθένος από μας άλλες περισσότερες και άλλος ακόμα πιο πολύ για να βρεθούμε με τους γνωστούς μας... τους χωριανούς μας...

Ο παπά-Μανόλης διέκοψε τις σκέψεις μου.

-Ελάτε παιδιά, ελάτε να πούμε τα κάλαντα...

Τα παιδιά δίστασαν...

Ελάτε... Ντάλη... όλοι μαζί...

Σηκώθηκα στο κάλεσμά του... και άρχισα να λωω με τα παιδιά και όλους τους άλλους τα κάλαντα. Ο Παύλος Αβερκάκης και ο Μανόλης Νικολακάκης έπαιζαν ένα σκετσάκι με την Καμποουρομανόλαινα... ένα θεατράκι της στιγμής με μια μόνο πράξη που όλοι το χαρήκαμε...

Ο Πρόεδρος καλωσόρισε, ευχαρίστησε και ευχήθηκε ΠΟΛΛΑ ΠΟΛΛΑ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ Σ' ΟΛΟΥΣ.

Και η μεγάλη στιγμή έφθασε...

Ο Αη-Βασίλης μπήκε στην αίθουσα και άρχισε αμέσως να μοιράζει δώρα...

Ήταν σ' αυτόν που στράφηκαν τα μάτια όλων...

Οι μικρούληδες τον κοιτούσαν με απορία...

Τα πιο μεγάλα παιδιά αναγνώριζαν μέσα στη στολή του Αη-Βασίλη τον Μανόλη Καλλιβρετάκη... Η μικρή γιορτοούλα μας έφθανε στο τέλος της... Δεν είχε πρόγραμμα τυπωμένο σε γυαλιστερό χαρτί, ούτε επίσημες προσκλήσεις... ήταν μια μικρή, απλή γιορτή που ήταν όμως αρκετή για να ζεστάνει τις καρδιές όλων μας, σ' αυτή την παγωμένη βραδιά του χειμώνα... την τελευταία μέρα του 1998... του προτελευταίου χειμώνα πριν το 2000...

Ντάλη Αλιγιζάκη-Κουτσουπάκη

φιγούρες βιαστικές που κατευθύνοντα, προς το σχολείο που είχε ξαναζωντανέψει...

"Επιτέλους φθάσαμε" άκουσα πίσω μου την Ελεάνα να λει...

Η σιδερένια πόρτα ήταν ανοικτή και δυο τρεις καρέκλες αφημένες από την καλοκαιρινή γιορτή μαρτυρούσαν πως κάμποσο καιρό τώρα κανείς δεν είχε πλησιάσει κατά 'κει...

Για μια στιγμή πέρασε από το μυαλό μου η είδηση

με κεράσματα, ένα χαλί κόκκινο στη μέση και ένα χριστουγεννιάτικο δένδρο στη γωνία ήταν αρκετά για να ζεστάνουν την ατμόσφαιρα. Τα παιδιά χαϊρετιόντουσαν φωναχτά μπαινόβγαιναν έψαχναν τις παρέες τους.

- Δε θα 'ρθει ο Πέτρος;

- Και ο Μιχάλης;

- Έλα από 'δω, είναι ο Βασίλης...

- Έλα πάμε Στέφανε...

- Χρόνια Πολλά... Καλή Χρονιά...

ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗ ΑΡΜΕΝΩΝ

Μετά από προσπάθειες του ιερέα του χωριού μας παπά Μανόλη, την πολύτιμη συμβολή της 13ης Εφορίας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Χανίων, και τις ενέργειες του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου της Ενορίας Αρμένων Αποκορώνου, έχει ξεκινήσει μια προσπάθεια ανακαίνισης του Ιερού Ναού Αγίου Ιωάννου που βρίσκεται στην πλατεία του χωριού. Ο Ναός αυτός ήταν η κεντρική Εκκλησία της ενορίας για πολλές δεκαετίες, πριν ανεγερθεί ο μεγαλοπρεπής ναός του Αγίου Νικολάου το 1912.

Μετά από σχετική μελέτη της Αρχαιολογίας αντικαταστάθηκαν οι εξωτερικοί σοβάδες και προχωρούν οι εργασίες για την αποκατάσταση του εσωτερικού του Ναού. Επίσης το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο φρόντισε και έγινε επιδιόρθωση και η συντήρηση της ιστορικής χρυσοποικίλης εικόνας του Επιταφίου Θρήνου, που βρίσκεται στο ναό, από το εργαστήριο Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Παράρτημα Ρεθύμνου.

Η ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ

του νέου Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Αρμένων

Την Τετάρτη 30/12/98 πραγματοποιήθηκε η ορκωμοσία του Δημάρχου και των δημοτικών συμβούλων του νεοσύστατου Δήμου Αρμένων παρουσία του ποιμενάρχη μας Σεβ. Μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου κ.κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ, του Βουλευτή κ. Σ. Μιχελογιάννη, την Νομάρχου Χανίων κας Α. Μαρκογιαννάκη, Νομαρχιακών Συμβούλων και πλήθος Δημοτών.

Η ομιλία του Δημάρχου κατά την ορκωμοσία

Σας ευχαριστώ όλους που ήρθατε σήμερα, την ιστορική τούτη στιγμή που ο Δήμαρχος, το Δημοτικό Συμβούλιο και τα τοπικά Συμβούλια ορκίζονται για ν' αναλάβουν την διοίκηση του Δήμου Αρμένων, ο οποίος δημιουργήθηκε, από την υποχρεωτικότητα που διέκρι-

θος, χρειάζεται συνεχής και αδιάκοπος αγώνας από όλους. Η λύση εξαρτάται μόνο από την διάθεση, απαιτείται συναίνεση, καθολική συναίνεση.

(...) Η δράση μας θα συνοδεύεται αναπόσπαστα από ηθική, διαφάνεια και κοινή λογική.

Για το προσωπικό του Δήμου το μόνιμο ή αυτό που θα προσληφθεί εάν χρειαστεί, επειδή διάφορα κυκλοφορούν από καλοθελητές έχω να πω τα εξής:

Να μη φοβάστε τίποτα και θα είμαι δίπλα σας στο δύσκολο έργο που και εσείς αναλαμβάνεται, στο βαθμό που κάνετε καλά τη δουλειά σας και έχετε πάντα ως προτεραιότητα την εξυπηρέτηση του πολίτη.

Δεν είναι στις προθέσεις μου αλλά και στις προθέσεις της πλειοψηφίας να διώξουμε προσωπικό μόνιμο ή με σύμβαση έργου για να τακτοποιήσουμε ημετέρας, αυτό είναι έξω από τις αρχές μας.

Είναι όμως στις προθέσεις μας και στις αρχές μας να προσδιορίσουμε, πάντα μέσα στα πλαίσια του νόμου, τις υποχρεώσεις σας οι οποίες θα πρέπει να τηρούνται.

Θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι θα αγωνιστώ με όλες μου τις δυνάμεις για να προασπίσω τα συμφέροντα του Δήμου μας.

Είμαι αιτιόδοξος ότι όλα θα πάνε καλά διότι και εγώ και οι συνεργάτες μου είμαστε αποφασισμένοι να δουλέψουμε με κέφι, με μεράκι, με συνέπεια και απόλυτα διαφανείς διαδικασίες.

Τελειώνοντας θέλω να ευχαριστήσω όλους εσάς που με την ψήφο σας μας δώσατε την ιστορική εντολή να είμαστε η πρώτη δημοτική αρχή του νεοσύστατου Δήμου Αρμένων.

Εύχομαι σε όλους Καλή Χρονιά. Ευχαριστώ

Ο Δήμαρχος κ. Παντελής Καραγιαννάκης μετά την ορκωμοσία απηύθυνε μήνυμα ενότητας και συνεργασίας προς τους Δημοτικούς Συμβούλους και κάλεσε όλους τους Δημότες να συνδράμουν σε δημιουργικό έργο στο νέο Δήμο, το μήνυμα δημοσιεύεται σε άλλη στήλη.

Στο ίδιο κλίμα ενότητας μίλησαν και οι κ.κ. Αντώνιος Κοτρωνάκης και Ιωάννης Ατσαλάκης σαν επικεφαλής των συνδυασμών που εκπροσωπούνται στο Δημοτικό Συμβούλιο.

Ευχόμαστε καλή επιτυχία στο έργο τους.

νε το νόμο για τις συνενώσεις το γνωστό "Ι. Καποδίστρια".

Εμείς με τη δύναμη της λαϊκής εντολής, θα διοικήσουμε το Δήμο σαν ένα ενιαίο σύνολο και όχι σαν μία συνομοσπονδία πρώην Κοινοτήτων, αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους και θα πρέπει να βοηθήσουμε όλοι προς αυτή την κατεύθυνση.

Χρειαζόμαστε και ζητούμε την συμπαράσταση και κατανόηση όλων σας.

Υπάρχει η εντύπωση ότι ο νέος Δήμος θα λύσει ως δια μαγείας όλα τα προβλήματα, η εντύπωση είναι λά-

Με επιστολή του συγχαίρει όσα τα νεοεκλεγμένα μέλη των οργάνων του Δήμου Αρμένων, ο Σύλλογος, Αρμενιανών Αττικής και αναφέρει, "... Το Διοικητικό Συμβούλιο του συλλόγου Αρμενιανών Αττικής, με την ευκαιρία της ανάληψης των νέων σου καθηκόντων σου εύχεται καλή επιτυχία στο έργο σου. Επίσης ελπίζει στη συνεργασία σου και την βοήθειά σου στις δραστηριότητες του συλλόγου, ιδιαίτερα αυτών που ψαβάνουν χώρα στο χωριό μας".

Στους Αρμένους όλα τα σκουπίδια της Επαρχίας;

Σύμφωνα με δημοσίευμα της εφημερίδας "Χανιώτικα Νέα" στις 4 Ιανουαρίου 1999, προτάθηκε στο Νομαρχιακό Συμβούλιο, τα σκουπίδια της Επαρχίας Αποκορώνου να διατίθενται στον σκουπιδότοπο στα "Μοδάκια". Το δημοσίευμα στηρίζεται στην εισήγηση του προϊσταμένου του τμήματος Μελετών της Διεύθυνσης Προγραμματισμού της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης κ. Δ. Μαρινάκη και αναφέρει μεταξύ των άλλων.

"Εκτός, όμως, από την επαρχία Κυδωνίας για την οποία, όπως προαναφέρθηκε, θα επιλεγεί το Στρογγυλό Κεφάλι ή ο Κουρουπιτός, το Σχέδιο Διαχείρισης των απορριμμάτων, αφορά και τις άλλες τέσσερις επαρχίες του νομού.

Για τη "διαχειριστική ενότητα Αποκορώνου", που περιλαμβάνει τους Δήμους Γεωργιούπολης, Βάμου, Κρουονερίδας, Αρμένων και Φρε, καθώς και την κοινότητα Ασί-Γωνιάς, προτείνεται ως χώρος τελικής διάθεσης για ολόκληρη της περιοχής, αυτός που ήδη λειτουργεί στη θέση "Μοδάκια" Καλυβών, αλλά και η βελτίωση του αφού απαιτείται αλλαγή του τρόπου εναπόθεσης των απορριμμάτων με χρήση του περιφερειακού δρόμου και παράλληλα διάστροψη και επικάλυψή τους με χώμα. Αλλά και συνολικός επανααγεδιασμός με βασική επιδίωξη την κατα-

σκευή ειδικής πρόσβασης προς το φρεάτιο συλλογής των στραγγισμάτων και την αναρρόφηση των υγρών από τη λεκάνη εναπόθεσης των απορριμμάτων.

Ωστόσο, αποφασίστηκε, το σχετικό πρόγραμμα για την περιοχή αυτή να ξεκινήσει, όταν οι αρμόδιοι φορείς του Αποκορώνου επιλέξουν μια ακόμη εναλλακτική θέση για τα απορριμματα της επαρχίας από αυτές που ήδη έχουν προταθεί από προηγούμενες μελέτες".

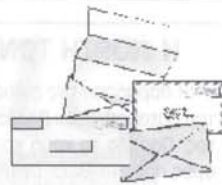
Τα ερωτήματα και οι απορίες που γεννιούνται είναι πολλά. Αλήθεια σε όλο το Αποκορώνο δεν υπάρχει άλλη κατάλληλη θέση για σκουπιδότοπο; Είναι δυνατόν να μεταφέρονται σκουπίδια ακόμα και από την Ασί Γωνιά στους Αρμένους, χωρίς να υπολογίζεται το κόστος μεταφοράς και η πρόσθετη ρύπανση από τη μεταφορά. Πόσο καιρό μπορεί να λειτουργήσει ένας τέτοιος χώρος όταν έχει σχεδιαστεί για πολύ μικρότερα φορτία. Ελπίζουμε ότι πρόκειται παρεξήγηση, ή για λύση προσωρινή. Άλλως έχουν γνώση οι φύλακες.

Σύμφωνα με πληροφορίες μας ήδη του θέματος έχει επιληφθεί ο Δήμος Αρμένων.

Το Προεδρείο του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Αρμένων

Το νέο Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Αρμένων συνήλθε την Κυριακή 3 Ιανουαρίου 1999 στην πρώτη του συνεδρίαση, με θέμα: την εκλογή προεδρείου και δημομαρχιακής επιτροπής εξελέγησαν ως εξής: Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου: Χαριτάκης Εμμανουήλ, Αντιπρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου: Σπανουδάκης Ιωάννης, Γραμματέας Δημοτικού Συμβουλίου: Βαλαδάκης Κυριάκος. Για τη Δημομαρχιακή Επιτροπή εξελέγησαν τακτικά μέλη: Μαρκογιαννάκης Παναγιώτης, Ιγνυζέζακη-Λιοδάκη Ελένη, Αναπληρωματικά μέλη: Ζουλάκης Νικηφόρος, Χαλβαδάκης Γεώργιος. Στο τέλος της ψηφοφορίας ο Δήμαρχος κ. Καραγιαννάκης Παντελής ανακοίνωσε ότι ορίζει Αντιδήμαρχο το κ. Καλιβρετάκη Νικόλαο.

Έγραψαν στην Ελευθερόπολη

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΣΑΣ ΑΠΟ ΚΑΡΙΑΣ

Μια γνωστή και καταξιωμένη συγγραφέας, κι εκπαιδευτικός η Κυρία Κ. Χρυσουλάκη - Πάτερν, τιμά κι αυτή την "Ελευθερόπολη", γράφοντάς μας και δημοσιεύοντας στον τύπο τον καλό της λόγο. Την ευχαριστούμε από καρδιάς που βρήκε τον καιρό να μας γράψει για το "κοριτσάκι" μας το μικρό. Αυτή η στοργή με την οποία το περιβάλλον και τ' αγαλιάζονται οι αναγνώστες μας, απλοί και διάσημοι, το μεγαλώνει, το βελτιώνει, τ' ομορφώνει και το πλουτίζει με όλο και περισσότερους κι αξιότερους συνεργάτες, που καθέννας τους κόβει και του στέλνει κι από ένα κλωνί λεμονοανθό από το περιβόλι της καρδιάς του, γι' αυτό και τα γραφτά που είναι διαβαστερά και αγαπητερά.

Εμάς βέβαια, αυτή η αγάπη και η εκτίμηση, όχι μόνο μας συγκινεί βαθειά, αλλά και μας παρακινεί καθ' ένα "φυλλάρακι" καινούργιο που "βγαίνει" από τα χέρια μας και πετά για να σε βρει, αναγνώστη, να είναι πιο έμορφο κάθε φορά, πιο μεστό σε περιεχόμενο, και πιο γελαστό το προσωπάκι του...

Μας γράφει, λοιπόν, η Κυρία Πάτερν:

"Η Ελευθερόπολις" μου αρέσει πολύ [...]. Είστε άξιοι συγχαρητηρίων για την προσπάθειά σας αυτή που κάνετε και το υλικό που διασώζετε είναι αξιόλογο. Τίποτα δεν πρέπει να χαθεί, τώρα μάλιστα που τόσο πολλοί εποφθαλμιούν να κατακτήσουν αυτόν τον παραδεισένιο τόπο μας με τα χρήματά τους [...]"

Το κείμενο που ακολουθεί είναι της ίδιας και δημοσιεύτηκε στα "Χανιώτικα Νέα" της 20ης Ιανουαρίου 1999.

X.M.

"Ελευθερόπολις" (Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ARMENIANΩΝ)

Με πολλή ευχαρίστηση πήρα το 11^ο φύλλο της εκδιδόμενης περιοδικά εφημεριδόλας του δραστήριου Συλλόγου των Αρμενιανών "Ο Κριτοβουλίδης", που τυπώνεται στην Αθήνα από μια άξια συντακτική επιτροπή, στην οποία συμμετέχει και πρωτοστατεί ο γνωστός μας ιστορικός ερευνητής Χαράλαμπος Μπουρνάζος, του οποίου τα κείμενα με τη χαρισματική πένα που διαθέτει, διαβάζομε κάθε τόσο και στα "Χανιώτικα Νέα" και πάντοτε αποτελούν κάτι το αξιοπρόσεκτο και ξεχωριστό.

Στην εποχή μας, που κυκλοφορούν τ' ανούσια έντυπα των ρεκλαμαδόρων και τα ευτελή άλλα, με σκοπό την απάτη και την εμπορικότητα, "η Ελευθερόπολις" προσφέρει ό,τι πιο όμορφο και διδακτικό είχε άλλοτε, αλλά και τώρα η Κρήτη, με αφετηρία τους Αρμένους. Το υπέροχο "γραμματσάκι" στην πρώτη σελίδα, προκαλεί με το μοναδικό γράψιμο του Χ. Μπουρνάζου μια χαρούμενη πραγματικά διάθεση και πόσο Θεέ μου, την έχουμε ανάγκη αυτή τη διάθεση στα χρόνια τα αλλόκοτα που ζούμε, εμείς κυρίως οι ηλικιωμένοι σήμερα και πόσο χαιρόμεθα και καμαρώνουμε την εξαιρετη μαντινάδα, που εγώ πρώτη φορά τη διαβάζω:

Ωσάν τη μυζηρόπιτα θα σε τουλουπανιάσω να σε φιλώ, να σε φιλώ ώστε να σε χορτάσω".

Αλλά και το καλογραμμένο κατοχικό διήγημα της Μαίρης Πριπάκη, μας ζωντανεύει τις μνήμες της κατοχής που ζήσαμε και που δεν πρέπει και δεν μπορούμε να τις ξεχάσουμε.

Τα αξιόλογα εξάλλου ιστορικά κείμενα της σελίδας 7, με την έμμετρη εξιστόρηση της περιπέτειας των 70 Κρητών στο κίνημα του 1935 από τον δικτάτορα Ιωάννη Μεταξά, δίδουν σαφή εικόνα της εποχής και της πολιτικής κατάστασης, που οδήγησε τη χώρα μας σε χρόνια δισεκα κι αληθινά τραγικά. Η απόδοση είναι μοναδική από τον στιχουργό Ευθύμη Χριστοδουλάκη.

Όμως και τα υπόλοιπα κείμενα ως τις 16 σελίδες του όμορφου εντύπου της Ελευθερόπολις, δεν υστερούν και διακρίνονται από πλούσια λαογραφία πραγματικός "ροδαρά" ως είναι και η επιγραφή της σελίδας αυτής, που περιέχει μαντινάδες εκλεκτές, αινίγματα, καθαρογλωσσίδια, γνωμικά, παροιμίες κ.ά. όλα καλογραμμένα ως το τέλος που καταχωρούνται και ειδήσεις κι όπως είναι φυσικό, αφορούν περισσότερο τον Δήμο των Αρμενών.

Πιστεύω πως αυτού του είδους οι προσπάθειες του Συλλόγου των Αρμενιανών "Ο Κριτοβουλίδης", αποτελούν μια ανυπολόγιστη προσφορά όχι μόνο στενά τοπικά αλλά για την Κρήτη ολόκληρη, γιατί επαναφέρουν το παρελθόν τονίζουν το παρόν και κατευθύνουν το μέλλον, έτσι όπως θα έπρεπε να γίνεται.

Τις θερμές ευχαριστίες μου, για την τιμητική αποστολή σε μένα του εκλεκτού εντύπου.

Συγχαρητήρια και με την ευχή "η Ελευθερόπολις" ν' απλώνει τα πνευματικά κλαδιά της, να δίδουν με τη δροσιά τους γνώση πολλή κι αγάπη, σ' όλους εκείνους που θα 'χουν την τύχη να την παίρνουν και να την διαβάζουν.

Κ. ΧΡΥΣΟΥΛΑΚΗ - ΠΑΤΕΡΟΥ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ Θ.
ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ
ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΓΩΝΙΑΣ
ΛΥΚΕΙΑΡΧΗΣ
Ι. Μ. Γωνιά 28/12/98

Αγαπητοί μου,

Εν πρώτοις Σας εύχομαι Χρόνια Πολλά και ευλογημένο το Νέον Έτος για την ζωή και το αξιοτίμητο έργο Σας.

Θα ήθελα επίσης να Σας ευχαριστήσω για την ευγενική βιβλιοπαρουσίαση του βιβλίου της Μονής μας, που έχω την ευλογία και την εξαιρετική τιμή να τυγχάνω αδελφός.

Ό,τι γράφατε είναι γλυκό απαύγασμα της όμορφης καρδιάς Σας και του φωτεινού και καρποφόρου πνεύματός Σας. Με χαρά βλέπω και απολαμβάνω την από ημέρας εις ημέραν άριστην κατά την εμφάνισιν και ύλην της αγαπητής μας εφημερίδας "ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ", κάτι που οφείλεται κατά μείζονα λόγο στις θαυμαστές ικανοτητές Σας.

Επιτρέψατέ μου να Σας συγχαρώ μαζί με εκείνους που συνεργάζονται στην έκδοσή του και άρτια εμφάνιση και εκείνους επίσης που πλαισιώνουν τις σελίδες της με τον στοχασμόν τους, τις εμπειρίες τους, τους προβληματισμούς τους, τον ποιητικό τους λόγον, τις όμορφες αναπολήσεις τους και την ανάγκην τους στο εύανδρο και όμορφο χωριό των Αρμενών Αποκορώνου.

Να ξέρετε ότι είμεθα πολύ κοντά Σας, πολύ κοντά στους αγαπημένους μας Αρμένους με την σκέψη μας και την αγάπη μας.

Και πάλι Σας ευχαριστώ.
Με εξαιρετική τιμή και εγκάρδιες ευχές.

Το Τοπικό Συμβούλιο Αρμενών,
το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου
και η Ελευθερόπολις εύχονται σε όλους
Καλό Πάσχα

ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ ΑΠΟΚΟΡΩΝΑ

Όπως πληροφορήθηκε η διεύθυνση της εφημερίδας μας το βιβλίο για τους γιατρούς του Αποκόρωνου του κ. Γιάννη Λεντάρη θα δοθεί για εκτύπωση στο τυπογραφείο το πρώτο δεκαήμερο του Μάρτη. Το βιβλίο, όπως είναι γνωστό, θα εκτυπωθεί με φροντίδα του Κοινοφελούς Ιδρύματος "Αγία Σοφία".

Ο κ. Λεντάρης παρακαλεί τους αγαπητούς συνεργαζόμενους μας και τους προέδρους των Συλλόγων που διαθέτουν στοιχεία (έγγραφα, φωτογραφίες κλπ.) ή γνωρίζουν συγκεκριμένα περιστατικά σχετικά με την προσφορά των γιατρών που γεννήθηκαν μέχρι το 1939 να τα γράφουν και να τα στέλνουν στον κ. Γιάννη Λεντάρη στη Δ/ση: οδός Γυθείου αρ. 9 Αμπελόκηποι 115 23 Αθήνα ή να τηλεφωνήσουν στο τηλέφωνο 6446008.

Επίσης, πρέπει να δοθούν τα ονόματα και τα στοιχεία για τις πρακτικές μαμές και τους πρακτικούς γιατρούς που, όπως ξέρουμε όλοι, πρόσφεραν πολύτιμες υπηρεσίες στους κατοίκους των χωριών μας μέχρι το 1950.

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

- 1) Ο κ. **Μιχαήλ Βαγιωνάκης** προσέφερε το ποσόν των 15.000 δρχ. για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμενών εις μνήμη της συζύγου του **Χριστίνης Βαγιωνάκης**.
- 2) Εις μνήμη και αντί στεφάνων της **Δημήτρας Τζιγκουνάκη** προσέφεραν για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμενών, ο αδελφός της κ. **Δημήτριος Τζιγκουνάκης**, τέως Γυμνασιάρχης, θεολόγος 30.000 δρχ. Η ανιψιά της **Αικατερίνη Παπαδάκου** 20.000 δρχ. Η αδελφή της **Αγγελική** και ο γαμπρός της **Δημήτριος Πριπάκης** 30.000 δρχ.
- 3) Η κ. **Ευαγγελία Δανάη Νικητάκη** από την Αθήνα, καταγωγή Αρμένιοι, προσέφερε το ποσόν των 50.000 δρχ. για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου εις μνήμη και αντί τεσσαρακονημέρου μνημόσυνου της μητέρας της **Κλειώς Νικητάκη**.
- 4) Ο κ. **Δημήτριος Χαράλαμπάκης** από τα Χανιά καταγωγής Αρμένιοι, προσέφερε το ποσόν των 50.000 δρχ. για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου εις μνήμη των γονέων του.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμενών ευχαριστεί θερμά τους ως άνω δωρητές.

Για το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος **Παπά-Μανώλης Νικολακάκης**

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΙΩΝ

Η παράδοση της ρίψης του Σταυρού στα νερά του ποταμού, στον Πλάτανο, συνεχίσθηκε και φέτος. Παρόλο το κρύο και τη βροχή, αρκετός κόσμος παραβρέθηκε στη θεία λειτουργία που τελέσθηκε στον ιερό ναό του Αγίου Νικολάου.

Μετά το τέλος της λειτουργίας, ο παπά-Μανώλης και το εκκλησίασμα μαζεύτηκαν στην πηγή του Πλατάνου για τον Αγιασμό των υδάτων. Οι χωριανοί μας – και όχι μόνο – παρακολούθησαν τον Στυλιανομανωλάκη το Νικολή, να βουτά στα παγωμένα νερά της πηγής για να βγάλει το Σταυρό. Φέτος ο Νικόλας έκανε και δεύτερη βουτιά, όχι γιατί δεν έπιασε με την πρώτη το Σταυρό, αλλά γιατί κάποιος του φώναξε: "Μωρέ Νικολή τόσο

λίγο έμεινες μέσα στον ποταμό;" Και αυτός για να μην του χαλάσει το χατίρι βούτηξε πάλι.

Μπράβο στον Νικολή που κράτησε και φέτος την παράδοση, ενώ σε άλλα μέρη λόγω της κακοκαιρίας, άνθρωπος δεν σίμασε στο νερό!!!

Ο εορτασμός των Θεοφανίων τελείωσε με την περιφορά του Σταυρού, από τον Νικολή, σε όλο το χωριό.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ "Αγ.Θωμάς" Ν. ΧΩΡΙΟΥ

Μέσα στον Φλεβάρη πραγματοποιήθηκε ο χορός του συλλόγου "Αγ. Θωμάς" του Ν.Χωριού, σε γνωστό Κρητικό Κέντρο της Αθήνας. Η έκκληση της βραδιάς ήταν τα χορευτικά συγκροτήματα των εφθύλων του χωριού και των παιδιών του δημοτικού σχολείου Ν.Χωριού, με το συγκρότημα των παιδών καμαρώσαμε και τον δικό μας πρωτοχορευτή τον Παυλή Αβερκάκη, (Δημήτρη να χαιρέσαι το γιο σου... Μπράβο του!!!).

Αξίζει να σημειωθεί ότι και τα 2 χορευτικά συγκροτήματα δημιουργήθηκαν με το κέφι των παιδιών και την σκληρή δουλειά του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων του δημοτικού σχολείου. Εμείς, από τούτη εδώ τη στήλη, θα θέλαμε να συγχαρούμε το σύλλογο και την πρόεδρο του, Βάσω Καραγιαννάκη, για το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας. Το γλέντι κράτησε μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες και η συμμετοχή ήταν μεγάλη. Μεταξύ των άλλων παραβρέθηκαν ο βουλευτής Χανίων Χρήστος Μαρκογιαννάκης, ο εισαγγελέας Χ. Μαρκογιαννάκης και ο Δήμαρχος Αρμένων Παντελής Καραγιαννάκης.

Ντίνος Μαραγκουδάκης

Αρμενιανός ο νέος πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Χανίων

Πρόεδρος εκλέχτηκε ο Γιώργος Μ. Πισσαδάκης παιδί της Γαρουφαλιάς Ν. Ανδρεάδου και του Μανούσου Πισσαδάκη. Η Ελευθερόπολις συγχαίρει τον νέο πρόεδρο του ιστορικού Δικηγορικού Συλλόγου Χανίων και μεταφέρει την συγκίνηση όλων των χωριανών μας για την εκλογή του

ΕΝΙΣΧΥΣΑΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

178	Βαχλιώτης Θεόδωρος	10.000
179	Βιριράκη - Χατζηδόκη Κορνηλία	10.000
180	Βαγιωνάκης Μιχάλης	5.000
181	Βαγιωνάκης Ιωάννης	5.000
182	Παράσχος - Μαραγκουδάκη Μαρία	5.000
183	Παπαγιαννάκης Σπύρος	10.000
184	Κουτσουπάκης Θεόδωρος	5.000
185	Μιχελογιάννη Μαρία	5.000
186	Στυλιανομανωλάκης Γιάννης	5.000
187	Μαραγκουδάκης Ντίνος	5.000
188	Καβρουλάκης Δημήτρη του Παντ.	5.000
189	Καθηβρετάκη Ευαγγελία	2.500
190	Μιχελογιάννης Σήφης	10.000
191	Καβρουλάκη - Μούγιος Αφροδίτη	5.000
192	Πιπεράκης Μανώλης	5.000
193	Κουρομιχελάκη Άννα	5.000
194	Τσακίρακη Δώρα	5.000
195	Κουρομιχελάκης Βασίλης	5.000
196	Ανώνυμος	5.000
197	Τσιτσιρίδης Στρατής	5.000
198	Ανώνυμος	5.000
199	Χριστοδουλάκης Νίκος του Ιωάννη	5.000
200	Βασμουλάκης Γιάννης	10.000
201	Τερεζάκη Μαρίκα και Άντζελα στη μνήμη Χρήστου Χαραλάμπους Τερεζάκη	15.000
202	Τερεζάκη Μαρίκα στη μνήμη Κλειώς Κοκοθαντωνάκη	10.000
203	Καβρουλάκης Κωνσταντίνος	5.000
204	Γαβριηλίδη Γαβριήλη	10.000
205	Δαράβελη - Γερουλάκη Ζαχαρένια	10.000
206	Οικογένεια Τζίνια	5.000
207	Μηλαζουδάκη	5.000
208	Μπουρνάζο Χαρήλαμπο	20.000
209	Τσιτσιρίδη-Ντονά Αικατερίνη	10.000
Τους ευχαριστούμε όλους.		
Το τεύχος 11 της εφημερίδας μας κόστισε 195.000 δρχ.		

Με επιστολές του προς τον Δήμο, και το νέο Τοπικό Συμβούλιο, Αρμένων ο Σύλλογος Αρμενιανών Αττικής Ζητά τη συνεργασία τους ανάμεσα στα άλλα και για τα παρακάτω θέματα:

1. Ο σύλλογός μας έχει αποστειλεί από τις 11-11-1998, την επιστολή (με θέμα απότιση τιμής στο Γ. Μιχελογιάννη) που σας επισυνάψαμε, στο Κοινοτικό Συμβούλιο Αρμένων. Επειδή το θέμα βρίσκεται σε εκκρεμότητα σας παρακαλούμε όπως στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων σας έχουμε τις θέσεις σας.

2. Ο σύλλογος μας σε συνεργασία με την Κοινότητα, διοργανώνει κάθε καλοκαίρι πολιτιστικές εκδηλώσεις και επιμορφωτικές δραστηριότητες, κυρίως για νέους (σκάκι, χορό, θέατρο, μπάσκετ, ζωγραφική κλπ). Θα θέλαμε να γνωρίζουμε τις απόψεις σας για αυτές τις εκδηλώσεις καθώς και την εκ μέρους σας βοήθεια.

3. Όπως γνωρίζετε ο σύλλογος εκδίδει σε συνεργασία με την Κοινότητα την εφημερίδα "ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ". Μετά την κατάργηση της Κοινότητας, θα θέλαμε να μας γνωρίσετε τις σκέψεις σας για τη συνέχεια αυτής της συνεργασίας (υπότιτλος εφημερίδας, εκπρόσωπος σας στη Συντακτική Επιτροπή, συνεργασίες και νέα του χωριού κλπ.).

Με την ευκαιρία ο Σύλλογος προσκάλεσε όλα τα μέλη του Τοπικού Συμβουλίου, τον Δήμαρχο και τον Αντιδήμαρχο στην συνειστιάσή του, που οργάνωσε στις 13-3-1999.

Ο Βουλευτής Χανίων Σήφης Μιχελογιάννης έστειλε προς τον Υπουργό Γεωργίας Κ. Γιώργο Ανωμερίτη την ακόλουθη επιστολή Αγαπητέ Υπουργέ

Όπως σας είχα τονίσει και στη σύσκεψη που έγινε υπό την προεδρία σας στα Χανιά πέρα από τα μακροπρόθεσμα προβλήματα των αγροτών του Νομού Χανίων που είναι ελαιοκαλλιέργητες και εσπεριδο καλλιέργητες δηλαδή πέρα από το πρόβλημα της τυποποίησης του ελαιοπλάσματος και της αναδιάρθρωσης των εσπεριδοειδών και των άλλων, υπάρχει ανάγκη της αποτελεσματικής αντιμετώπισης και των άμεσων προβλημάτων των παραγωγών, π.χ. της τιμής και της διάθεσης των προϊόντων τους.

Όλα αυτά ισχύουν πολύ περισσότερο σήμερα μετά τις πρωτοφανείς καταστροφές στην αγροτική παραγωγή και ιδιαίτερα στα πορτοκάλια μετά τις πρωτοφανείς σε διάρκεια βροχοπτώσεις.

Υπάρχει η ανάγκη της άμεσης έναρξης της απόσυρσης των εσπεριδοειδών για να υπάρξει περιορισμός του προβλήματος και μερική ανακούφιση των παραγωγών.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση
Σήφης Μιχελογιάννης
Βουλευτής Χανίων

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Γράψαμε στο προηγούμενο φύλλο για μια προσφορά του Καθηγητή Ιατρικής του Πανεπιστημίου Κρήτης, Ιωσήφ Γεωργίου Μιχελογιάννη που αφορά εκπαίδευση μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες. Από αυτήν την αναφορά έβληπε η διεύθυνση στο Internet που μας ζήτησαν αναγνώστες και την οποία δημοσιεύουμε σήμερα, με ένα κατατοπιστικό σημείωμα, που μας έστειλε μέσω Internet, ο Σήφης.

Λέγεται ότι τα τελευταία 30 χρόνια, η ανθρωπότητα έκανε πρόοδο μεγαλύτερη από τις τελευταίες 2 χιλιετίδες. Αυτό οφείλεται στην τεχνολογική ανάπτυξη που ανήκει στην εξέλιξη του ανθρώπου. Εμείς ζούμε στο κράτος στο οποίο δίδονται τα πιο λίγα χρήματα για την παιδεία, σε σχέση με όλα τα κράτη της κοινής αγοράς. Δεν υπάρχει δικαιοσύνη. Το εάν υπάρχουν ιδιωτικά και κρατικά σχολεία εξαρτάται από το σύνταγμα και τους νόμους. Όμως, η ύπαρξη φροντιστηρίων οφείλεται στο ότι η παιδεία πάσχει.

Μεταξύ των νέων "θεσμών" που μας μιλάνε είναι και η ενισχυτική διδασκαλία. Ξέρουν όσοι μιλάνε για ενισχυτική διδασκαλία τι είναι αυτή; Οι τωών φροντιστηρίων, για ποιόν λόγο το λέγουν; Οι αρμόδιοι κρατικοί λειτουργοί τι σκοπεύουν να κάνουν; Ενισχυτική διδασκαλία σημαίνει ειδική βοήθεια σε μαθητές που παρουσιάζουν ειδικές αδυναμίες. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να μπορούμε να εκτιμήσουμε και, στη συνέχεια, να μπορούμε να βοηθήσουμε τα παιδιά αυτά κατάλληλα.

Για να μπορούμε να εκτιμήσουμε τα παιδιά αυτά πρέπει να έχουμε τα κατάλληλα τεστ τα οποία δεν μας τα έχουν φτιάξει. Για να μπορούμε να βοηθήσουμε τα παιδιά αυτά πρέπει να έχουμε ειδικά εκπαιδευμένους εκπαιδευτικούς που δεν τους έχουν εκπαιδεύσει. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να βοηθηθούν από ειδικούς στην εκτίμηση και αντιμετώπιση και αυτούς δεν τους έχουν. Οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί έχουν καταφέρει πολλά όπως, πχ, το να γίνει η εκπαίδευσή τους πανεπιστημιακή και ζητάει συνεχώς βελτίωση και βοήθεια.

Με τη σκέψη της συμπάρτασης, της ευαισθητοποίησης και της συμβολής στον αγώνα των, η προσφορά γνώσεων για τα προβλήματα των παιδιών που έχουν μαθησιακές δυσκολίες, η συζήτηση και ιδίως η εκπαίδευση στο επίπεδο που μπορεί να επιτευχθεί, προσφέρουν ουσιαστικά στην κοινωνία μας. Μια αρχή που προσπαθούμε στο διαδίκτυο (<http://odl.uoc.gr>) θα μπορούσε να προσφέρει, μαζί με προσπάθειες άλλων.